

GYURKOVICS TIBOR

ÜVEGGOLYÓ

„A gyermek vendég a házban, akit szeretni és tisztelni kell – sohasem birtokolni.”

D. J. Salinger

A GYEREK

A gyerek ott állt a kapuban. A kerítésnek támaszkodott. Kék szeme volt a gyerekeknek, sötétkék. Mint valami nagy gömb úszott a szemhéj felett. Nézett a gyerek. Nézte az utakat, a vasúti töltést, a távolabbi fákat kicsit fújta a szél. A gyerek összekulcsolta a lábait, pipaszárlábait egészen összekulcsolta. Térde előrebukott, közvetlenül a kis zöld szoknya alatt. Világoszöld mellénye is volt a szoknyához a gyerekeknek. Rajta apró sárga virágok. Azokat fogta, érintette a gyerek, vékony ujjai, itt-ott berepedt körmei a virágokon futkároztak. Sötétkék szemével aztán az égre nézett a gyerek. Mit vár az égből? A felhők haragosan futottak, hajszoltan. Alóluk alig bukkant ki az ég sötétkékje. A gyerek megmozdult, leeresztette mind a két lábát a földre, kecskegida térde most befelé állt. Az utakon nagy keréknyomok voltak. Keserűen, mélyen bevágva a földbe. A teherautók nagy gumikerekeinek szabályos sormintája vágódott a régi sárba. A gyerek a verebeket nézte, amik a sár szélén ugráltak. Fölkapkodták barna fejüket, Ők is nézték a gyereket. Kis csőrüket a sárba ütötték. A gyerek elfordult. Könyökét vetette a kerítésnek. Aztán előbbi kis ujjával valami fényes görcsöt babrált az egyik lécs testében. Régi görcse lehetett ez a fának meg a gyerekeknek, mert fényesre érintette már az idő. A gyerek valahogy ebbe a görcsbe kapaszkodott. Biztonságot adott neki, hogy várhat még. Nincs késő. Kicsit azt is jelentette, nincs soha késő. Távatot, jövőt adott a gyerekeknek ez a görcs, a fa görcse, a várakozás görcse. A vasúti töltést nézte a gyerek. Álltak a sínek némán. Nem zengett semmi. Nem jött semmi. Nem szólt semmi. A verebek odább mentek. Csend volt a sínek felett. Az állomás mellett semmi mozgás. A jelzőlámpák sötétek. A gyerek messzebbre nézett óvatosan, mintha a balra kanyarodó útról bicikli bukkanhatna fel. Rajta ülhetne egy ember, kissé meggörnyedve, komótosan hajtva a biciklit. A gyerek arra nézett, kezét a homlokához emelte, a haját eligazította. Lábát újra fölemelte, nekitámaszkodott egyik talpával a kerítésnek.

Nagy felhők futottak. Kicsit sötétedett, de az idő fénye még tartotta magát, mint egy koszorú. A házak közti zezugos utcákból gyerekek szaladtak elő. A gyerekek nézték a gyereket. Állt, nekitámaszkodva a kerítésnek, ujjával megszokott görcsét kereste. Piros labdával szaladtak a gyerekek.

– Nem jössz játszani? – kérdezték a gyereket. Egyikük még föl is dobta a labdát, mintha csak mutatná, milyen szép. A gyerek nemet intett a fejével.

– Hagyjátok, gyertek – kiabálták a gyerekek. Futottak a töltés melletti nagy rétre, ahol két rozszant kapu állt. – Biztos az apját várja.

A gyerek elnézett a fák felé. A szél megmozgatta fonnyadt nagy testüket. A gyerek kicsit megborzongott. Leeresztette a lábát a földre. Megrúgott egy kis földcsomót a gyerekek. A gyereket nézték a kicsit odébb ugráló verebek, aztán elröppentek. A gyerek nézte, hogyan verődnek szét a verebek, mint valami fekete patron, a levegőben. Kicsit zsvajoztak. Ezt nézte a gyerek. Meg az eget. Meg a földet nézte a gyerek. Az utakra fordította sötétkék szemét, mintha egy bicikli jöhetne rajtuk. A vasúti síneket nézte a gyerek, de nem rázkódott a levegő. A gyerek kicsit lejjebb húzta két karján a mellény ujjait. A zöld ruhában a gyerek kicsit fázott már. Tenyerén mégis nedvesség volt, a gyerek odatörülte a ruhájához. A gyerek haját fújta a szél, néhány szálat homlokába sodort. A gyerek nézte az utat meg csak a földet. Megsimította a ruháját a gyerekek. A gyerekek.

APÁM ÁRNYÉKA

Margó néni dolgozatot íratott velünk. Azt mondta, jól gondoljuk meg, aztán neki. Biztos könnyű lesz írni róla. Apró részleteket is írjunk bele, hogy élethű legyen. Élethű. Mi az? Hű az élethez? Vagy olyan életszerű, mintha élne? Igen, szoborra szokták mondani, mintha élne. Pedig nem él. De sokszor több is annál. Azt is mondta Margó néni, hogyha valaki elolvassa, jobban értse, mintha ismerné. Nem tudom, sikerült-e?

„*Apám*

Apám nagy léptekkel jön haza. Az ajtóban sokáig törli a lábát. Csönget, vagyis saját kulcsa van. Azt forgatja sokáig a zárban, hogy tudjuk, ő jött meg. Mi a testvéreimmel tudjuk rögtön, hogy ő jött meg. »Na, megjöttem.« – Ezt szokta mondani. Mi a testvéreimmel az előszobában állunk és várunk. Hogy megcsókoljon minket. Vagyis mi csókoljuk meg őt. Ő nem csókol meg soha minket, csak tartja az arcát. Még Mónit, a kicsit néha föl-emeli és megcsókolja. (Ezt nem tudom biztosan, még megkérdezem majd a Mónitól. De ő nem biztos, hogy emlékszik rá.)

»Na, mit hoztam?« - kérdezi, legtöbbször még kabátban. Mindennap hoz valamit, ha jön. Vagyis ha megérkezik, rögtön van nála valami. Minden jót kitalál. Sípót hozott már, rengeteg cukrot, nekem piros karórát vett, Móninak nagy oroszlánt, olyan érdekes dolgokat hoz mindig, ha jön. Dórinak egy karkötőt hozott, amin egy korongocska volt. Vonakkal. Azt pörgetni kellett, és akkor a betűk összeugrottak. Ide írom, mi pörgött ki a betűkből: *Ich liebe dich*. Vagy *nicht*, nem tudom. Ez. Érdekes volt. Hozott már léggömböt, diót, még szalonnát is. Nekem hozott egy macskát a falra, agyagból. De szép. Szóval így jön.

Aztán bemegy, üdvözli anyánkat. Leül az íróasztalhoz, sok dolga van. Ott ül. Még itt-hon is dolgozik. Mi akkor csendben vagyunk. Inkább csak a konyhában kuncogunk. Akkor kijön néha, ránk néz, elcsöndesedünk. Visszaül a helyére, feje kirajzolódik a lámpafényben a falra.

Aztán mindig játszik velünk. Mindig mesél. Egérről, farkasokról. Vicceseket, néha szomorúakat. Mi az ágyban fekvé hallgatjuk. Ő sokszor az én kezemet fogja, úgy mesél. Akkor érzem magam a legjobban. Nem is értem már, mit mesél, csak hallom a hangját. »Na, most elég« – mondja a végén. Akkor behunyjuk a szemünket, hogy jöjjön a sötét. Az álom. És én mindig róla álmodom. Hogy jön, nagykabátban, hazafelé.

Ő meg visszaül a helyére, és dolgozik az íróasztalnál.

Árnyéka kirajzolódik a falra.”

Hát ezt írtam. Nem tudom, tetszik-e majd Margó néninek? Hogy életszerű-e? Holnapig még meggondolom, ha nem jó, írok egy másikat. Talán kicsit túlságosan kiszíneztem. És nem egészen igaz. Margó néni mondta, hogy úgy írjuk le, ahogy van. Nem akarózkodott. Ez is élethű. Apa ugyanis nem mindig jön haza, az nem igaz ebben az egész dologban. Vagyis ritkán jön. Az viszont nagyon igaz, hogy mindig hoz magával valamit, valami remek dolgot, arra esküdni mernék. Még le se tudtam írni elég élethűen, mennyi mindent hoz. Titkos, érdekes dolgokat. Azt sem egészen írtam igazán, hogy zörög a kulcsával, mert nincs is kulcsa. Csönget. Mi engedjük be. Sokszor kiabáljuk, rabló, rabló, ő meg csak áll ott. De nem rá értjük. És persze nem üdvözli anyánkat. És nem ül le az íróasztalhoz már régen. Ezt írjam meg? Ez aztán élethű lesz? De volt amikor leült! Az az igazság. És hogy sohasem mesél, mert este már sosincs ott? Ezt a mindennapos vacakságot írjam le? Vagy ez az igazság? Ilyen az igazság? De sétáltunk egyszer, és akkor gyönyörűt mesélt,

az igaz. Meg hogy nem rajzolódik ki a feje a lámpafényben este? Na és? Van, aki sose látja az apukáját. És az is színigaz és élethű, hogy vele álmodom, hogy jön haza nagykabátban.

Még nem tudom, beadom-e a dolgozatot így, ahogy van. Holnap reggel még meglátom. Én annyira élethűnek találom.

A NAGYMENŐ MEG A KISMENŐ

A fiú ugrált. Kis kopasz fején csattantak a labdák. Nagy, óriási labda volt, nagyobb, mint a fiú feje. Ő meg magasra dobta föl, egészen az égig, a fejét meg alátartotta. Bumm! A labda ráesett a fejére, s onnan jól-rosszul elpattant. Bumm!

Két fal között játszottak. Az egyik tűzfalba poroló volt erősítve, az egyik kapu az lett. A fiú kapuja csak egy faldarabbal meghúzott vonalketrec. Lehetett kicsi is, nagy is. Két másik fiú nézte a küzdelmet, az egyik a poroló kinyúló tartóvasán ült, a kapufán, a másik csak űgyelgett. Nagy fiúk, fejjel magasabbak a Kopasznál. Nyári trikójuk fölcsúszott a hasukra, dirigáltak:

– Rajta, Kopi! Tartsd alá a fejedet! Magasabbra dobd föl!

– Ne biztasd, mert szétmegy a feje.

– Idáig kell elfejelni, a másik kapuig.

– A homlokoddal érintsd, fiam, ne a fejtetővel – okoskodott a porolón a lábát lógázva a csíkos trikójú gibic.

Bumm! Bumm! Csattantak a labdák a Kopasz fején.

Az ellenfél nagy testű, nyolcéves gyerek volt, Derbynek szólították a fiúk, tisztelettel. Nem strapálta magát, jól helyezte a fejeseit, kicsit földobta a lasztát, aztán fejével megcsavarta, jól megperdült, és szállt a hadonászó Kopasz felé. Az kiütötte, belehasalt, orrával beleöklelt – védekezett.

De nem lehet egy életen át védekezni. Még egy órán át sem. A védekezés halálra van ítélve.

A rutinos Derby potyogtatta a hadonászó Kopasz keze között a labdát – a kapuba.

– Gól! – üvöltöttek a gibicék. – Gól!

– Szeded be az egyiket a másik után.

Mert mindig az erőseknek drukkolunk.

– Kapkodhatsz! Ugorj előbbre.

A kicsi földobta a labdát. Egészen magasra. Az egekig. Onnan esett a fejére. Nagyot pattant, a labda a poroló sarkára esett.

– Kapufa!

– Dehogysis! – próbálkozott a kicsi. – Épp a bal sarokba ment.

– Ne hülyéskedj. Itt ülök fönn. Kapufa. Peched van.

A kicsi földobta a labdát. Csattant a fején. Bumm!

– Nem ér! Bicikliztél! Előreszaladsz egy kilométert, és onnan fejelsz, az nem ér. Tes-sék a kapuból – kiabált a csíkos trikójú.

– Akkor én nem nyerhetek – mondta csöndesen a Kopasz.

– Te akarsz nyerni? Szeded be egyiket a másik után. Most is! Már 4:0!

A kicsi hadonászott. Karjai lebegtek az égben. Magasra fölugrott, bummolt a fejével.

– Nem játszom. Fáj a fejem.

– Azt nem lehet, koma! Hogy képzeled? Végig kell játszani.

– De fáj a fejem.

Az orrára esett egy labda, elindult a vére.

– Semmiség, ne tojj be!

– Alig szivárogo.

– De fáj a fejem is. Nem tudok már játszani.

– Muszáj. Rossz helyre tartod a fejed. 5:0. Ripityára veri a Derby a srácot, mi?

Kis vércseppek estek a porba, Kopasz tartotta az orrát a kezével.

– Fáj a fejem. Nem tudok játszani.

– Muszáj. Be kell fejezni. Még azt mondod, hogy Derby nem tudott megverni téged. Magasra dobd föl a labdát, még nyerhetsz ! Még semmi sincs elveszve! Balról próbálj!

Aztán Kopasz elfutott. A nagy fiúk méltatlankodtak.

– Gyáva. Fáj a feje. Szép! Aztán majd azt fogja híresztelni, hogy nem tudta megverni – hízelgett Derbynek a kapufatámogató.

Derby nézte, nézte a csíkos trikót, aztán lekevert neki egy nagy frászt. Majd elment hazafelé.

ÜVEGGOLYÓ

Volt egy üveggolyóm. Nagyon szerettem, apám hozta be a kórházba, mikor kinn feküdtem Újpesten, vakbélgyanúsan. Hogy lehet egy vakbéltre gyanakodni, nem tudom. Borogattak stb. Nem mondom. Egyedül egy kórházban. Már mint hogy senki a családból. Mert a család az család. Verekszünk, marjuk egymást, főleg Trudival, akkor is. A család...

Azzal a golyóval aludtam, üveggolyó volt. Benn csík, piros kacskaringó. Megtörte a napot, ahogy a fehér lepedőre tettem, szikrázva dobta szét a fényt. Ha hunyorítottam, még több napot láttam benne. Napgolyó volt, piros csíkkal.

Több színű golyóstollért cseréltem el. Kellett nekem a golyóstoll, gondolható. Nem bírtam a golyóstoll nélkül élni tovább. Eleinte, mikor Sári följánlotta a cserét, vergődtem. Magasan alszom, emeletes ágyon, ott teljesen egyedül van az ember, fönn a plafonnal. Szorítottam a napgolyót, egészen nedves lett. De szemem előtt ugrált a sötétségen át csillogó golyóstoll, ezüst tokban elbújtatva négy szín. Fekete, piros, kék, zöld. Ennyi szín. Egyetlen tokban. Torkomban éreztem a vágyakozást a Sári tolla után. Csak forgolódtam az ágyban. Minden oldalon más színnel fogok írni a titokfüzetembe. Lehetetlen golyóstoll nélkül élni.

Persze egyszerre akartam használni a színeket. S azt nem lehet. Elhajlik benne a betét. Szétszedtem a ragyogó, ezüst tollat. Meredtek a műanyag betétek, kibelevve. Két részben maradt a toll. Sajnáltam. Apám nagy keservesen, fejcsóválva megjavította. Aztán csak néztem a tollat. Óvatosan bántam vele, színezgettem. Aztán magányos lett a toll. Az asztalon hevert, s ahogy ránéztem, nem tartozott hozzám. Vége volt.

A sárga noteszt kaptam érte. Juli sokáig sajnálta a sárga noteszt. Olyan volt a papírja, mint a metszett vaj. Puha, finom. A toll benne lágyan haladt. Juli megengedte, hogy rajzoljak bele, kendermagos csirkét rajzoltam, jól sikerült. A vonalak lebegtek. Enyém lett a sárga notesz. Eleinte csak tartottam a fiókban. Porosodott. Hiába Őrzöm – gondoltam –, használni kell. Két nőt rajzoltam bele, egy ismeretlen arcélet (a Nagy Művészeti Könyvünkben egy *Piombo* nevű ember festménye után) és persze, madarakat. Kis madarat, nagy madarat, feketét, barnát. Jó lenne most a toll, gondoltam. Azzal lehetne igazán be-lerajzolni ebbe a noteszba. De hát mindent egyszerre nem lehet. Aztán észrevettem, hogy a sárga notesz lapjai annyira finomak, hogy a rajz vonalai átütnek a másik lapra is. Behálózzák még a harmadik, negyedik lapot is, összekaristolják. Nem lehetett használni. Csak tartani a fiókban.

Egy kis televízióért adtam oda. Egy gyufaskatulya nagyságú dobozba kellett belenézni egy csöpp lyukon. Csodás volt. Idegen tájak. Nagy, fehér kerítéses kastély volt az egyik képen, a másikon egy vékony torony ívelt fölfelé, a harmadik kép kissé elmosódottan egy csonka tornyú templomot mutatott, melyen ördögfejek voltak. Tetszett. Úgy éreztem, enyém a világ. Ritkán néztem bele a lyukba. Trudinak is csak kétszer engedtem naponta. Az iskolában tízórai után, meg itthon egyszer a fürdőszobában, mosakodás előtt. A tájak, apám azt mondta, francia tájak. De hát nem lehet mindig tájat nézni. Ezt a három tájat. Trudi már egyszer sem akarta látni, én is alig kukkantottam bele.

Nagy sokára láttam meg Évánál az üveggolyót. Hogy került hozzá, nem is az én osztályomba járt, eggyel följebb. A folyosón találkoztunk. Láttam, a köpenye zsebébe akkor tette be a golyót.

– Nem adod nekem a golyót?

– Csak nem képzeled! Most cseréltem egy térképért. Egész Magyarország rajta volt meg a Pilis.

Évának följánlottam a televíziót. Fintorgott.

– Mindig ugyanaz a kép. Mit adnál még?

– Mindent. Amit akarsz.

Éva sokat kért. Szereztem neki egy mentőautót az öcsém^{től}, igaz, egyik kereke hiányzott. Piros puha radírt. Szivartokot, fémből. Azt hiszem, Éva kifosztott. Rájött, hogy mindent megadnék a golyóért. És én mindent megadtam érte.

AZ ÉN BARÁTOM

Van nekem valamirevaló barátom?

Körössi azt mondta, mikor elküldték mellőlem – nem baj. Fél éve együtt ültünk, még a radírunk is közös volt. Az én padomban tartottuk. Most meg azt mondja, nem baj.

A Majorban Désivel rúgom a bőrt. A szabályos játszótéren túl – szerencsére – van egy rendes, füves tér, ahol rúgni lehet a bőrt. Jó fű, lehet benne vetődni. Szeretem. Fejelünk, egykapuzunk, amíg nem jön a csősz. Akkor a nagy ház mögött megvárjuk, amíg elmegy. Dési rendes tag, hárommal jár fölém. Értékeli a labdatechnikámat. A reflexeimet. Gyors vagyok.

Legutóbb meg, mikor egy kis csapatot válogattak össze a fűvön, azt mondja nekem Dési:

– Te most nem játszol. Látod... páratlan vagy. Ha hozol egy srácot...

Persze, nem kerestem srácot, gondolható. Hazamentem, szakítottam Désivel.

Még a Fehér leginkább. Adott a fagyaltból is, nem szeretem a kókuszot, de elfogadtam barátságból. Nehogy azt higgye... Meg segítettem neki lerajzolni a környezetét. Nem tud rajzolni. És megvártam a zeneóra után, addig egy kövön ültem. Nála volt a hegedű – segítettem vinni a táskáját. Igaz, aztán jött a Sallai, és elrohantak. A múltkor is otthagytak a kövön ülni, hiába. De hát még a Fehér...

Nyáron nagyon vártam egy levelet. Egy sort, egyetlen betűt. Megmondtam a srácoknak – nem megyek sehova, ti aztán írjatok! Akárhol vagytok! Tudtam, a Váradi Bécsbe is elmegy, semmi. Lakner a Balatonhoz megy a nagyanyjához. Írt? Egy sort sem. Pápai ment haza Mogyorósra, tanyára, még onnan is jó lett volna valami. Ha nem is képeslap, talán nincs is kép arról a faluról. De lehet, hogy nagyon messze van a posta. Fehér? Neki külön fölírtam a noteszába a címemet. Azt mondta, elmennek Hajdúszoboszlóra, ott csodás a víz. Lehet, hogy csodás, de én nem láttam belőle semmit, még egy homokszemet sem. Lehet, hogy Fehér itthon is hagyta a noteszát.

Aztán egyszer csöngetett a postás. Itthon vagyok-e? Nekem címzett lapot nyújtott át. A szikrázó napban állnak fürdőruhás lányok, fiúk. Kis strand. Nincs ráírva, hol van. Talán a Bükkben, vagy a Balaton valamelyik elhagyott csücskében. Egy guggoló kis fekete pontot meg is jelöltek csillaggal, tintával. A másik oldalon alig olvasható írás. És egy csillag. „Sokat gondolkod rád.” Egy csillag. Egy pont. Egy barát. Sokat?

Ki az én barátom?

Szeptemberben biztosan megtudom vagy jövőre. Vagy legkésőbb, ha felnövök. Egy-szer biztosan találkozom vele.

NEM AKAROK FELNŐNI

– Anyu, én nem akarok felnőni – mondta Móni, égkék szemét anyjára emelte, kötényét babrálta, melyen egy sárga kacsa volt föltartott fejjel.

– Nem akarsz? Hát mit akarsz? – nézett ki a mosogatásból az anyja, egy lábossal a kezében.

– Kicsi akarok maradni. – Elszántan nézett anyjára, a konyha kövén meredtek a kis cipők.

– Azt nem lehet. Mindenki felnő.

Móni bement a szobába, az ablakhoz állt. Az ablak előtt szürke, bizonytalan körvonalú fák álltak, a köd lassan beborította őket. Hatalmas ágaikkal olyanok voltak, mint elveszett, ormótlan emberek, akik dermedten nyújtogatják a karjukat. Aztán kihúzta a fiókot, nagy mély fiók volt, benne apró emberek, rózsaszín fejükből finom szálú haj meredezett ki. Egyik egy kis ládában feküdt, a másik egy nyitott gyerekházban. Ezeket rendezgette Móni, kiemelte az egyik babát, és a haját fésülte.

Anyja sokára jött be a konyhából. Vizes kezét a kötényébe törölte, megállt a gyerek fölött.

– És mit kell csinálni, ha felnő az ember? – Nagy tekintettel nézett anyjára a kék szemű lány, vallatóan.

– Hát... dolgoznak, mosogatnak, építenek rendes házakat. Nézd, milyen jó lesz, ha rendes házakat tudsz építeni, ha felnősz.

– És még mit csinálnak?

– Mondom. Szeretik egymást...

– Ahogy ti, apuval?

– Igen.

– És hogy szeretik egymást?

– Segítik egymást, nevelik a gyerekeiket.

– Nevelik – sokatmondóan, csöndesen mondta Móni ezt a szót, fejét lehajtotta.

Megint a kis fióklakás felé fordult, nézte a babáit. – És hogy szeretik egymást?

– Nagyon.

– Hogy kell azt csinálni?

– Mondom... Egymásért élnek, házat raknak, mint te azt a kis lakást, és benne nevelik a gyerekeiket, jókedvük van, mindig muzsika szól... Táncolnak, moziba mennek.

– Ez az egész ?

– Nagyon jó...

– Dédelgetik egymást?

– Kedvesek egymáshoz.

– De dédelgetik egymást?

– Hát már nem gyerekek, felnőttek.

– És sose dédelgetik egymást?

– De... Csak komolyabban. A szeretet olyan, mint a kenyér, adnak belőle egymásnak.

Móni a fióklakás felé fordult, nézte kis nyomorult babáit, ahogy hanyatt fekvé aludtak a rózsaszín semmiségben. Meg kell mosni majd a Gréti haját. Meg egy cipő is kell a lábára, már elég hideg van. Majd egy harisnyát húzok egyelőre a lábára – gondolta. De aztán elfelejtette. Kenyér – gondolta. Adnak egymásnak belőle. Még sose láttam, hogy apa adott volna kenyeret anyunak. Anyja a másik szobában állt, nézte a köd mögött a fákat, olyanok voltak, mint az elveszett, ormótlan emberek, a tejszínű ködbe nyújtogatva karjukat. A szempillájára ráverődött a pára, sűrű lett a nézése. Móni nézte az anyját.

- Meg kellene csinálni valahogy, hogy ne nőjek fel. – Móni az anyja háta mögé sompolygott, föl nézett rá.
 - Hát pedig az jó lesz, nagyon jó... Meglátod, okosabb leszel, ügyesebb.
 - Ti ügyesebbek lettetek?
 - Mi? Hát minden felnőtten ügyesebb, mint a gyerek.
 - Értem – mondta Móni. – És apa miért nem jön?
 - Hát szokott jönni. Csak nagyon sokat dolgozik.
 - Azért jöhetne is.
 - Majd jön, ne félj. És akkor játszik veletek, mesél...
- Mese – gondolta Móni, és lassan nőni kezdett, mint minden ember.

RÁD NEM LEHET SZÁMÍTANI

Jenő nem tud futballozni. De mindig odajön. Beveszem a hármas csapatba, de akkor mindig kikapunk. A padok között szoktunk focizni, a kavicsos parkban. Serceg alattunk a finom kavics, a labda kedvesen ugrik.

Legutóbb 5:3-ra vezettünk. Ő volt a hátvéd. Sokat hibázott, elperdült előle a labda. Kiadtam a lelkemet, rohángásztam, helyezkedtem. Dőlt rólam a víz, de tudtam, a kezünkben a győzelem. Egy kapufát rúgtam, az pech volt, nem mondom. Erre Jenő, a mi Jenőnk, a balhátvéd, átenged egy lasztát, utánafut, mellé rúg, és az ellenfél már a negyedik gólját akasztotta a hálónkba. Rászóltam Jenőre, talán nem kellett volna. Megrántotta a vállát. Annyira szeret focizni. De valahogy elgurul előle a labda.

Aztán mi lendültünk támadásba. De hiába. Jenő nem tudta átadni a labdát, idegen lábak közé keveredett, ők törtek előre, Jenő futott utánuk, de elhasalt a kavicsoson.

– Rád nem lehet számítani.

Azt hiszem, ezt mondtam neki. Visszanézett. Nem dühösen, inkább úgy, mint akinek a szívéig hatol az igazság. Az volt a szemében: igen, én hiába küzdök. Én is akarok küzdeni, de hiába. Még egy kis kajánság is vegyült a szemgödrébe: na és? Van ilyen. Mintha ez lett volna a szemében. De azért lehet, hogy csak belemagyarázom.

5:5 volt az állás. Gondolható, mindent beleadtam. De Jenő nem tudott egy épkezláb passzot átadni. A földbe rúgott. A kavicsok csak úgy röpültek szerteszét.

Még nevettem is kicsit. Aztán újra rúgott, így hát nagy nehezell fölszabadított.

A végsőig hajtottam magam. Hátramentem, előreszaladtam. Kereszteztem a támadásokat. Aztán Jenőt szöktettem egy pazar labdával. Ő egyedül állt a kapuval szemben. Elügyetlenkedte. Az üres kapu mellé lőtt. Ráördítotam. Erre elindult hazafelé. Marha. Mert olyan érzékeny, ahelyett hogy futballozni tudna.

– Hova mész?

– Haza.

– Ne marhászkodj, nincs vége még.

– Akkor is.

– Még nyerhetünk.

– Látom, hogy dühös vagy rám.

– Nem rád. Hogy nem nyerünk.

– Nem szeretsz velem játszani. Épp hogy csak beveszel ebbe a nyomorult csapatba. Ha volna valaki más...

– Ne vacakolj. Megnyerjük és kész.

Visszatuszkoltam a pályára. Minden erejét beledobva játszott. Nagy labdákat ívelt előre. Két tiszta gólhelyzetet megakadályozott. Aztán elfutott az ellenfél jobbszélsője, és kicselezte Jenőt. Jenő hősiiesen kavargatta a lábával a kavicsot, aztán összekuszálódott és leesett a földre. A saját lábában fölbukott. Persze az ellenfél besétált a labdával a kapuba. Vesztettünk.

Jenő ült a földön. Azt hiszem, legyintettem. Jenő fölállt és hazament. Nem jött többet. Azóta Feri állt a csapatba, remek focista. Három hét telt el. Majdnem minden meccsünket megnyertük. A mait 6:3-ra. Mint a régi nagyok. De ma megint eszembe jutott Jenő. Az arca, amikor azt mondtam neki, rád nem lehet számítani. Az volt az arcában: *igen, tudom*. Én hiába küzdök.

Hol is a kabátom? Átmegyek. A foci? Holnap újra kezdjük. Talán nem is a nyereség számít. Hanem hogy együtt... A foci nem minden. Én Jenővel akarok játszani.

A NAGY FEHÉR BOHÓC

A reggeli szertartás csodálatos volt. Én az ajtóban álltam, apám a fürdőszoba nagy ovális tükre előtt. Hatalmas alak, felsőtestén nem volt semmi. Megnézte az arcát a tükörben, aztán elővett egy óriási pamacsot. Azt a polcra tette. A fiókból egy nagyon finom műszert szedett elő, vékony fémlemez illesztett a műszerbe, azt is letette a polcra. Egy tubusból fehér kis kígyót nyomott az ujjára, elkente az arcán. Most kezdődik a játék – gondoltam. Kezdődött is. A pamacsot a csap alá tartotta, és az arcát kezdte dörzsölni vele. Nagy fehér habot vert, az egész arcát befödte. Száját összeszorította, még a füle mellett is fehér hab lebegett.

– Na, csináljunk bohócot – fordult akkor felém apám. Én csak álltam, fogalmam se volt, hogy kell egy apából bohócot csinálni. Odatérferegtem hozzá, bizonytalanul. Ő lehajolt. – Na, tessék – mondta és várt. Idegen arc volt, egy fehér habcsomó. Aztán én a mutatóujjammal kihúztam a száját, letöröltem a habot a barkója mellől. Apám nevetett. Én is belejöttem, vonásokat húztam a fehér habba, az arcára. Ő meg szónokolt.

– Figyelem, figyelem! Itt látható a meztelen bohóc. A nagy bohóc, minden idők legnagyobb fehér bohóca! Szája piros, füle nagy, olyan, mint egy tengernagy.

Ott imbolygott előttem fehér arcával. Olyan idegen volt, arra gondoltam, talán nem is az apám. De vonzott is ez a fehér arc, Ő megint bekente magát, én meg remegő ujjakkal kihúztam a szája vonását, belerajzoltam az arcába, a fehér habba.

– Elvárászalom a szobát – mondta. – Most úszunk a nagy tengeren. Balról hatalmas hullámok úsznak felénk, sodorják a hajót. Megnézem a tenger mélységét. – Be-lebukott a mosdóba, mintha nagy mélységeket mért volna. – Süllyedünk! Vigyázat! Kapaszkodj az ajtófélfába! Érzed, hogy imbolyog?

Bizony, éreztem. Éreztem, hogy eldőlt az egész szoba, süllyedünk.

– Kapaszkodj, na! Vigyázz! Süllyedünk! Nagy fehér bohócok utazunk a hajón. Nehogy a kezükbe kerülj! – És elkezdett kergetni. Futottunk. Tudtam, hogy az apám, de hátha mégis... Mégiscsak az a veszélyes fehér bohóc, aki megfog engem.

– Segítség, segítség! – ordítottam, rettegtem.

Hagyd már azt a gyereket – szólt rá apámra anyám. – Mit vacakolsz vele? Úgyis tudja, hogy ki vagy, nem vagy a fehér bohóc. Most mit ijesztgeted?

Apám aztán visszament a fürdőszobába, borotválkozott. Lemosta a habot, megint visszanyerte az arcát.

Az óvodában unalmas volt a játék ehhez képest. Minden rendben folyt. Sorba álltunk, ettünk, lefeküdtünk. A néni meg is kérdezte tőlem, ki az én apám?

– Bohóc – mondtam. – Nagy fehér bohóc.

A gyerekelv nevettek.

– Édes gyermekem – mondta a néni nekem, pedig egyáltalán nem voltam édes gyermeke –, mindig csak az igazat szabad mondani. A te édesapád, úgy tudom, várj csak, be van ide írva – és megnézett egy nagy könyvet, mintha az a nagy könyv tudhatná, ki nekem az apám? A könyveknek fogalmuk sincs, ki az ember apja. De fogalmuk sincs a néniknek, bácsiknak sem, hajtogatják csak a magukét, a közértben sincs fogalmuk, ki az én apám, tulajdonképpen senki sem tudja. Hagytam, hadd keresse a néni a könyvben az apómat. – Igen. Jól gondoltam. A te apádnak nagyon szép foglalkozása van. Hajómérvők. Örülj neki. És hazudni nem szabad. Az csúnya dolog. Mi lenne, ha mindenki mást mondana, mint ami az igazság? A te apádnak van rendes foglalkozása!

Ráhagytam. Nem vitatkoztam. Mit vitatkozzak? Úgysem érti.

A világ este nagy fehér dunyhákkal lett tele, befödtek az ágyakat, a lámpák lassan elsötétültek. A kockákban aludtak a főkönyvelők, mérnök, óvónők, kisebb-nagyobb betyárok, vezérigazgatók, iskolás fiúk. Fönn voltam. A párna égette az arcomat – én sose hazudok, ha tudni akarják. Tudtam, hogy reggel újra kezdjük. Az ajtóban megjelenik a nagy fehér bohóc, és mi olyan boldogok leszünk, amilyen... amelyet nem látott a világ. Fogalmatok sincs, hogy mi ketten... hogy mi ketten...

IGAZI CIGARETTÁK

A padon ültek az öregek, az őszi napban. Délután volt. Az úttesten túl helyeztek el a padot, távolabb egy vegytisztító műhelye állt. Ritkán jött autó. Szemközt volt a szociális otthon, az öregek onnan szoktak átcammogni, átvánszorogni a padra. Ez mégis a szabadban volt, kis forgalom, kis élet. Buda bácsi ült a legszélén. Nem is ért le a lába a padról, olyan pici volt. Ősz csomókban állt a haja, ruhája mákszínű.

A másik két öreg a pad másik végében ült. Rájuk folyt a vékony nap, arcukat beletartották, melengették. Buda bácsi alig látott, a távoli tárgyak azért érdekesen kiragyogtak a fejében. Motyogott, sütkérezett.

A fiúk a földön ültek, nem messze tőlük. Mindennap itt szoktak találkozni, hogy egy „staubot” váltsanak. Buda bácsi reszketett a cigarettáért. A fiúk már első hadgyakorlataikat folytatták, köhögve és fölényesen szívtak egy-egy slukkot a főember cigarettájából. A főember Fenyő volt, csúfnévvvel, olyan vékony szálú kamasz.

– Mit szívtok, fiúk? – kérdezte Buda bácsi, fejét az ellengő füstbe tartva.

– Ami van, Buda bácsi. – Nevettek a srácok, komolyan ültek a földön, mint az indiánok.

– És mi van? – szimatolt tovább vaksi módon az öreg.

– Hát... nekünk... Fecskénk van, Buda bácsi... – mondta fölényes hangon Fenyő, törökülésben.

– Pfuj, Fecske. Semmit sem ér. Nyámnyila cigaretta.

– Nyámnyila, nem nyámnyila, ez van. Dobjak egyet?

– Nem kell Fecske. Tudjátok, hogy csak Kossuth.

– Nem rendezkedhetünk be Buda bácsira egész életünkben. – Röhögtek.

– Nem baj. Lesz nekem cigarettám. Vasárnap jön be a sógorom, hoz Kossuthot.

Két dobozzal.

– Vasárnap nagyon messze van, Buda bácsi. – Nézték az öreg arcot, amint szimatolt a cigarettafüst után. – Még öt nap, Buda bácsi.

– Öt nap, vagy nem öt nap, vasárnap lesz Kossuthom. S nem adok nektek egyet sem. Nem hoztok Kossuthot. – Dohogott az öreg.

– Ha nincs.

– Erősebb szag ez, nem Fecske.

– Tessék, akkor szívja... – Fenyő elővett egy Fecskét, gyorsan meggyújtotta, s odatar-totta Buda bácsinak. Odavezette az öreg kezét a magáé mellé, és átadta a cigit. Az öreg mohón beleszívott, aztán nagy ívben kidobta az úttestre.

– Piszkok, becsaptok.

A gyerekek fölröhögtek. Még a két öreg is kuncogott a másik végén a padnak. A nap puhán megdőlt.

– Na, Buda bácsi, átugrom én magának Kossuthért, várjon. – Fenyő fölállt, és átvágott az úttesten, a kis trafik felé, még hallani lehetett, ahogy csilingel az ajtó.

– Rendes srác ez a Fenyő – mondta Buda bácsi. – Csak ti vagytok ilyen szemetek, hogy becsaptuk. Biztos Samu adta az előbb a cigit.

Fenyő trappolt át. az úton. Messziről kiabált:

– Na, Buda bácsi, itt van öt darab. Nem mondhatja, hogy nem gondoskodunk magáról. Várjon. Beteszem a felső zsebébe, hogy ne törje össze. Itt van egy. Meggyújtsam?

– Gyújtsd meg, fiam, gyújtsd csak hamarosan.

Fenyő rágyújtott egy osztrák cigire, odaadta az öregnek.

– Várjon. Mélyre szívja. Na? Ezen nincs filter.

– Á, de jó ez, fiam. Rendes gyerek vagy.

A társaság fuldokolt a nevetéstől. Az öreg előkelően szívta a cigarettát.

– Mit röhögtek?

– Mélyre szívja, Buda bácsi, mélyre! – kiáltották a fiúk.

– De szédülök egy kicsit...

A fiúk összesúgtak. „Ópiumos, nem érted? Elalszik az öreg... „ – röhögtek, majd eldőltek.

– Nem látja, hogy nem magyar a felirat? – mondta az egyik öreg Buda bácsinak. Az a szeméhez vette, mintha el tudná olvasni, aztán eltiporta a földön. Üvöltözött:

– Gazemberek! Becsaptok! Megmérgezték! Majd följelentelek titeket! – Előrángatta a felső zsebéből a többi cigarettát, és megtaposta. Kaszált át az úttesten, Fenyő utána szaladt, hogy vezesse, de ő kirángatta a kezéből magát, és bukdácsolt az otthonba, a kerítés vasajtáját döngve becsapta. A társaság hahotázott.

Késő este volt, amikor Fenyő belopódzott az otthonba, könnyedén ugrott át a kerítésen. A nagy bokrok közt lopakodott tovább, egészen Buda bácsi ablakáig, mely részre nyitva engedte be a friss levegőt. Becsúsztatott a párkányra öt csomag Kossuthot. Egy cédulát tett fölébe.

„Későn jöttem, nem tudtunk már találkozni. Hoztam cigarettát. Ölel: sógorod. Majd vasárnap megint jövök.”

Aztán Fenyő eltűnt a sötétben.

A FŐNÖK

A babaházban rengetegen laktak. Gréti, a tündér, aztán a néger lány, akkora haja volt, mintha egy New-York-i lapból vágták volna ki, sűrű sötét haja beborította a vállát, barna testén kígyózott a napfény vagy a lámpafény, a karóra-baba, aki egy karórában lakott, a feje nagyobb volt, mint az egész gyerek, nehéz volt őket rendben tartani.

Móni nagytakarítást végzett. A lakás egy fiókban foglalt helyet, elegáns limlomok közt, egy nyitott tetejű ház, egy rózsaszín rongydarab volt a szőnyeg, és a ház mellett egy kis zöld fürdőkádban, ha nem fértek el, abban is aludt valaki. Jó szállás.

Móni megmosta Gréti haját. Aranyosra áztatta, még sampont is öntött rá – szőkítőt –, aztán hajszárítóval szárítgatta. A néger lánynak sokáig fésülgette a halát, egész fényes lett, mint a kék gyémánt. Aztán vitte vissza őket a lakásukba. Alig tudott rendet teremteni, olyan nagy volt a fölfurdulás, egymás hegyén-hátán heverték, viháncoltak.

– Anyu, ezek nem akarnak rendesen viselkedni. Mindig rendetlenkednek. Egymás haját huzigálják, ordítóznak – panaszkodott Móni az anyjának, tehetetlenül széttárva két kis karját.

– Hát senki sincs, aki parancsoljon nekik?

– Senki.

– És te?

– Én nem tudok. Valami felnőtt kéne, vagy férfi...

– Fektesd le őket. Egészen elkanászodnak.

Móni rakosgatta a babáit, de azok csak egymás ellen fordultak, csipkedték egymást, hajukat huzigálták.

Nagy csend lett a gyereklakásban. Békésen szunnyadoztak a babák, a néger lány kedvesen a Gréti vállára hajtotta a fejét. Bealkonyodott.

– Na, látod, tudnak ezek rendesen is viselkedni. Ráncba szedted őket.

– A Főnök.

– Milyen Főnök?

Móni fölmutatta. A fiók sarkában gubbasztott, nagy elegánsan, néma göggel, de úgy látszik, a többiek nagyon respektálták, összehúzódkodtak. Egy gyufásdoboz tetejére volt odaszorítva egy kis dugó.

– Ez a Főnök?

– Ez. Miért? Nem jó? Nem tudtam nélküle...

– Ki ez?

– A Főnök.

– És engedelmeskednek neki?

– Látod. Csend van, rend.

– Okos ember. Biztos sokat tud.

– Persze. Olyan, mint a király. Mint: az isten.

– De nem hasonlít a többire.

– Hát az a jó. Egy kicsit azért. Van feje meg teste. Ez a teste. Csak nem szabad benyomni a gyufát, mert kiesik a feje.

– És mit csinál ez a Főnök? Büntet, jutalmaz? Ajándékot ad nekik?

– Dehogyan. Anyu, hogy te miket gondolsz! Nem csinál semmit. Itt van köztük.

– Akkor jó lehet nekik.

– Látod.

Móni elaludt. Teltek a napok, a babaház élete rendben folyt, végezték a munkájukat, ki takarított, ki iskolába ment, ki pedig táncolt. A mosdás, a tanulás úgy ment, mint a karikacsapás. Igyekeztek a babagyerekek.

– Anyu, anyu, gyere... Nem tudok rendet rakni, a gyerekek... ezek az emberek... Nézd, a Négerét a Gréti nem hagyja aludni, de még tanulni sem...

– Mi a baj? Hát azt, mondtad, olyan jók lettek, annyit dicsérted Őket.

– Elromlottak.

– És a Főnök? A Főnök nem tesz rendet? – kereste a fióklakásban a rettentő nagy urat.

Kiesett a feje. Véletlenül megnyomtam a gyufát, és kiesett a feje... – Móni fölnyújtotta anyjának a gyufásdobozt fejetlenül.

– Hol a... hm... a feje? A dugó?

– Elgurult. Elveszett valahol – nézett körül Móni, az ágyak alá mászott, aztán tétován fölállt. – Nincs. Nincs feje.

Anyja kivitte a konyhába, egy nylonzacskóban töpörödtek a régi dugók. Egy odailló kis dugót keresett, a parafa hasadásában még a száj és a szemek körvonalai is látszottak.

– Ez belefér?

– Próbáljuk meg.

Illesztgették aztán a dugót a gyufaskatulya nyílásába. Gréti elcsöndesedett, a néger lány szorgalmasan tanult. Elcsöndesedtek.

– Hova tegyük? – adta Móni kezébe anyja a Főnököt.

– Tedd a sarokba. Ott a helye. Csak üljön ott.

Ott trónolt a gyufa tetején a dugó. A Főnök méltóságteljesen nézett körül.

– Doboz Feri a csúfneve, de ne mondd el!

A babaház lakói szép életet éltek. Tisztelték a Főnököt. Szorgalmasak voltak, mindennap fésülködtek, játszottak egymással. Móni boldogan nézte Őket, az élet rendjét, a lakóházat a zöld fürdőkéddel, a rózsaszínű rongyszőnyeget. A Főnök határtalan bizton-sággal uralkodott, mozdulatlanul, tartásában régi királyok gőgjével. A sarokban ült, mint egy lehetetlen trónon. Móni szerette őt. Mert ő csinálta.

OPERÁCIÓ

Nagy pelyhekben hullott a hó. Befödte az utakat, rátelepedett a házak tetejére. Az ablakokban ördögök ugráltak meg nagyfejű mikulások. Piroslottak az ablakok, mintha tűz égne bennük. Itt is, ott is cipők, bakancsok voltak az ablakokban, szaloncukor fénylett, mintha ezüst táncot járt volna a papír. Az autók fekete párhuzamosokat vágtak a tündéri hóba. A domb néma volt, visszahúzódó. A hó elnyelte a zajokat, a lépdelő emberek mintha finom ködön jártak volna.

– Sajnálom, hogy épp Mikulásra esett a műtét, de meg kell csinálni – mondta az orvos a szülőknél, akik között ott szorongott Rita, nagy kék szemét fölmeresztette a felnőttekre. – Jobb ezen túlesni, egyébként egy mandulaműtét nem nagy dolog. Ugye, nem félsz? – hajolt a gyerekhez kedvesen a szemüveges orvos. „Hogy nem félek?! – gondolta Rita. – Csak azt csinálom.” A kórház fehérsége egészen más volt, mint a hóé, kemény, ridegen fénylő, ellenséges. „Nagy, hatalmas kezekbe adnak és nyivákolhatok. Csupa idegen” Fehér ápolónők járlak ki-be, sűrögtek-forogtak az orvosok.

– Nem kell nála hagyni semmit. Papucs, pizsama, a ruhát is elvihetik.

„Na – gondolta Rita –, jó hely. Semmi sem marad nálam, szép. nem mondom. Hogy megyek akkor haza? Talán haza se fogok menni innen?”

– Tessék itt aláírni, hogy beleegyeznek a műtétbe, neki még nincs önálló akarata... – vicceskedett a szemüveges doktor, és megsimogatta a kislány fejét. „Rendben. Most már önálló akaratom sincs. Mi ez? Börtön? Egy fehér börtön? Eddig volt akaratom...”

– Bekísérjük lassan – választotta el a gyereket a szülőktől az orvos, óvatosan lefejtette róluk a karját. „Mondom – gondolta –, bekísérnek. Mint a börtönbe. Jó hely.” – Kapaszzkodott beléjük, azok is könnyeztek. „Mit sírnak még ezek is” – gondolta a szülei, akik ott tébláboltak a szűk bejárókban, egymás kezébe adták a ruhákat, amiket róla lefejtettek. Olyan nyomorultak voltak, amilyenek csak felnőttek tudnak lenni.

– Legjobb, ha már nem is látogatják...

„Nem rossz – gondolta Rita. – Elvégezték velem a dolgukat. Nem is látogatnak, eltűnnek a piros ablakos éjszakába.” A szülők nyomogatták vissza a könnyeiket, mint két elhagyott, gyermek. Dugdosták a zsebükbe a kis sapkát, a kesztyűket, az egyik leesett, az orvos vette fel. Aztán integettek még a följáróból, lökdösték egymást, mint a rajzfilmekben a figurák, köhögtek, nyavalyogtak. Őt meg be a közös terembe.

Az éjszaka hosszú volt. Szuszogtak a gyerekek, mint egy ólban az állatkák. Az egyik nyöszörgött az ágyában, annak már megvolt a műtétje. Rita nem tudott aludni. Nézte a nagy falra kirajzolódó faárnyékokat, azok is mintha integettek volna. Néha bejött egy fehér nő, teát adott az egyik nyöszörgőnek, az köhögve ivott.

„Alszol, kislányom? – kérdezte Ritától, látva, hogy megfordult a fekhelyén. Rita nem válaszolt. „Csak ide ne jöjjön. Még rajtam is akar majd segíteni, az hiányzik.” Jól összezárta a szemhéját, hogy alvónak lássák. – Na, jó. Aludni kell. – Aztán kiront a fehér nő. Az éjszaka nagy volt. csaknem elnyelte, bekebelezte. Seholy senki a sok idegen ember között. Se Trudi, se Dóri. A testvérek most olyan csodálatosnak tűntek, mint a tündérek. Milyen jók! Alig karmolásszák, alig húzkodják a haját – és milyen remek, ha az ember haját húzkodják. Sose fog már megvirradni, csak ez az éjszaka marad, a maga tehetetlen fehérségével, a kis piros tüzeivel az ablakokban. „Elhagytak engem – gondolta Rita –, nem vitás. Végérvényesen. Ez a tömeg vesz körül már mindörökre, ez az idegen, nyögő tömeg egyik a torkát fájlalja, a másik a fülét. Itt nem lesz senkim, világos. »Ne is látogassák.« – mondta az orvos. Ez teljesen világos. Hagyják itt, annyit jelent. Egyedül. Se testvér, se család. Csak ez az éjszaka, a faágakkal, a reménytelen fehérséggel.”

Kora délelőtt kiáltották a nevét. „Rita! Rita!” Ő csak állt az ágya mellett. Aztán kivették a kis folyosóra, egy asztal mögé állították, amögül kuklált ki. Alig látszott a feje. Messze, az asztal mögött, ott állt az apja, nagykabátban, izzadva, a kalapját a kezében tartotta, olyan keservesen, mintha égető fekete kereket tartott volna.

– Hogy vagy? – nem tudott mást kinyögni az apja. – Hoztam neked ezt a telefont, tudod, amit annyira akartál. Nézd, fehér! Ezzel majd telefonálhatsz, ha akarsz, aztán kész vagy, és megyünk... Hogy vagy?

Rita csak állt. „Mit mondjak neki? Hogy elhagytak, itthagytak a tömegben, elveszve, mint egy kétfillérest? Hogy tudom, mindent tudok, ne játsszuk meg magunkat, állatian fog fájni, tépnek, nyúznak majd, és lehet, hogy ki sem engednek többé. Könnyű nektek otthon, az ablakokban a Mikulás, kedves virgácsok, manók ugrálnak szerteszét, engem meg bedobtatok ide...” Aztán látta apja arcát, amint elfintorodik, hogy visszatartsa azt a nyavalyás könnyet, na, szép kis apa, még Ő fog itt nekem bőgni, de aztán már sajnálta ezt a nagy mamlasz embert, aki nagykabátban izzad itt az elhatároló asztal mögött, azt mondta neki: jó, hogy behoztad a telefont, majd ha hazamegyek, játszom veled, nem, ne hagyd itt, ne legyen velem semmi tárgy, semmi játék, semmi emlék, ami rátok emlékeztet, egyedül akarok lenni... Aztán megsajnálta ezt a felnőtts alakot a kalappal és telefontal a kezében, szerette volna biztatni, hogy ne hagyja el magát, túlleszünk az egészen, egy-kettő...

Olyan szépet álmodtam – mondta halk hangon. Aztán elfordult, és egyedül ment a dolgok elébe.

ÁLLATI!

– Nem mész! – szólt rá a kutyára Samu. A kutya fölcsaholt rá szeretettel. – Hiába igyekszel. Itthon maradsz.

– Meg kéne kötni, mert csak utánunk mászkál – mondta Fábián. – Siessünk, mert a végén el se engednek.

– Hagyjátok. Itt maradsz, érted? – magyarázott a kutyának Létra, aki egy fejjel nagyobb volt náluk, persze így is kicsi. A kutya leült a jeges udvarra, és buzgón csóválta a farkát. Bízott bennük.

– Mindenesetre csukd be az ajtót, akkor nem jön utánunk. Na, gyertek.

Elindultak a part felé, elég messze volt, túl a műúton, onnan még vagy nyolcszáz méter. A kutya a kerítés mellett szaladgált, és játékos szomorúsággal csaholt utánuk.

Trappoltak a hóban. Egymás mögött, nagy léptekkel mentek egymás nyomában. A műút fénylett, az autók kerekei leradírozták a havat. A nádas felé egy vékony út vezetett be a parthoz. Azt választották.

– Egészen átázik a cipőm – mondta hátul Létra.

– Most ne ezzel vacakolj! – Fábián határozottan vezette a kis csapatot.

A nádas megkerülték, a régi homokos partra tértek, ahol be lehetett mélyen látni a nagy tó hátára. Fénylett a délutánban. Ott álmélkodtak a parton.

– Ugye, mondtam? Nem hittétek el? – nézett végig a társain Samu. – Föl a korit, és gyerünk!

Előszedték ócska kis korcsolyáikat, azt illesztgették a talpukhoz.

– Segíts már – röffent rá Fábián Létrára. – Csak állsz ott, mint egy létra. – Nevettek. Fábián korcsolyáján csak két csavar volt, klaffogott a lábán a szerszám. – Tavaly még jó volt... – ezt ismételte, ahogy rámerészkedett a tó jeges felszínére.

– Tavaly... – válaszolta Samu, mint akit egyáltalán nem érdekel az idő, tíz évből egy, az semmi. Nézd, hogy siklik! – Előre csalinkázott.

Nekilendültek. A jég finoman sercegett alattuk, olyasok voltak a lejes délutánban, mint három manó. Köröztek, a szél lebegtette nyomorult kabátjukat, arcukat pirosra csípte a levegő. Nevetésük elszállt a partok felé, egészen belemelegedtek, párállt körülötük a jég felszíne. A túlpart nem látszott, a hegyek sem, elvesztek a nagy délutánban. A korcsolya éle kék ákombákomokat rajzolt a friss jégre, gyerekutakat, lendülő lábak ritmusát. Kezüikkel egyensúlyoztak, lebegtek, aztán hirtelen nagy fordulattal megváltoztatták az irányt, és visszafelé húztak. Fogócskáztak. Samu nagy igyekezettel vetette magát Létra után, de nem tudta elkapni a kabát lebegő szélét, nagyot buk fencezett. Nevettek. Aztán fölrántotta Fábián a fekvő fiút, de Samu gyorsan rákiáltott: „Te vagy a fogó! Hozzáértél!” „Na, megállj!” És Fábián már iramodott is utána, de öt méter után – reccs! – le a korcsolya! Fábián a jégen ült szomorúan. „Tavaly még jó volt...” Samuék nevettek. — „Mindig ezzel jössz. Ilyen vacakkal már nem lehet korizni.” De azért csak fölerősítették a lábára a korcsolyát, egy szíjjal is átkötötték. Uzsgyi, megint neki a nagy jégnek, szálltak, bukdácsoltak.

– Versenyezzünk! – kiáltotta Létra. – Ott... Látjátok, azt a sötét vonalat? Na, addig tart, jó?

Fölálltak a starthoz. Kezüket hátratették, mint a hivatásos versenyzők, bal lábukkal megtámaszkodtak – egy, kettő, három – és nekiveselkedtek. Létra vezetett, nyomta a tempót. Aztán Samu is mellé került, aprózta az íveit, Fábián pedig olyan ügyesen egy lábazzott, hogy legelöl szállt.

– Nyertem! – kiáltotta, de aztán reccsenés hallatszott, és a lába előtt három méterrel meghajolt a jégfelület, és Fábián süllyedt a táblával együtt.

– Segítsetek! – térdelt már akkor, és nézte a lehanyatló jeget a karja előtt. A mély víz fölkavargott már a tábla tetejére. Samu elkapta az egyik korcsolyáját, és húzta kifelé. A korcsolya leszakadt a cipőről, Fábián még jobban becsúszott a víz felé.

– Kapd el a másik lábát! – Létra azt kapta el, és húzta kifelé a merülő srácot. – Ha még egyszer ilyen rohadt korcsolyával jössz, szétváglak!

Hárman hasaltak a jégen, lassan, óvatosan húzta a két mentő a kapálózó fiút.

– Én nem tehetek róla, ha ilyen korcsolyám van! – nyögte.

– Most ne beszélj, mert a levegő megolvasztja a jeget. Marha!

Már röhögtek, de az ijedtség beléjük dermedt, a jég nagy része elvált, óriási lyuk tángott, mellette örvénylett a víz. Lassan elhúzódtak a rés mellől. Közben észrevétlenül és teljesen besötétedett. Dideregtek a jégen.

– Fölcsatolod a korcsolyámat? – Fábián reszketett a hidegben.

– Most nem csatolunk semmit – mondta Létra, és fürkészte a tejes, elnyelő homályt. – Most lecsatolunk. – Nagy óvatosan levették a korcsolyákat, és dideregtek. – Jó, de merre? – Óvatosan léptek. A ködben elvesztették a tájékozódást.

– Fázom. Haza kellene menni. – Fábián vizes ruhája rátapadt.

– Jó vicc. – Samu leintette. – Jobbat nem tudsz?

– Balra kell menni, az biztos – intett Létra. – Itt volt a szakadás, ettől balra lesz a part. – Lassan, óvatosan léptek, összefogózva. Egy, kettő. Egy... Reccs. Megint hasadást hallottak, gyorsan visszahúzódtak. Hátráltak.

– Balra. Ez a te ötleted. Nem jutunk ki innen soha. Egyre sötétebb lesz.

– Megfagyunk – jelentette ki Fábián.

– Tudsz még valami biztatót? – Samu akart intézkedni, de csak topogtak a bizonytalan ködben, három lépésre se láttak.

– Mindenesetre itt nem maradhatunk. De merre van a part?

Botorkáltak. A veríték lassan az arcukra dermedt, már nem is beszéltek. Óvatosan léptek előbbre, előbbre. Mint három alvajáró, akit elveszített a tó.

Megint reccsenés hallatszott, vissza kellett húzódnia.

– Nem jutunk ki elevenen. – Fábián fogta a fület, a hidegben, karját oldalához ütögette.

– Halló! Segítség!

Nagy némaság fogadta a hangokat.

– Kiabálhatsz. Két kilométerre senki sincs.

– Emberek! Segítség! Merre van a part?

A homály nem felelt.

– El kell indulnunk. – Megint összefogóztak, és lassú léptekkel mentek. Jó darabig haladtak. Sehol semmi. Egyszer csak a hátuk mögül kutyaugatást hallottak.

– A Pamacs! Ez a mi kutyánk hangja! A legrosszabb irányba megyünk! – Visszafordultak a hang irányába. A csaholás egyre hallatszott, mindig erősebb és erősebb lett. A kedves hang hívta, hívogatta őket, ők meg óvatosan mentek a part felé, mint az elvarázsolt lelkek. Ugatott Pamacs, vadul és kétségbeesve, ők meg mentek feléje. Aztán a nyakukba kapták, összevissza csókolták, az meg boldogan dörgölőzött hozzájuk, alig lehetett bírni vele, úgy örült, hogy megvannak. Nem bírta ki otthon nélkülük.

AZ ÉN HALAM

Az úszó imbolygott a vízen. A fiú botot tartott a kezében, a zsineg jó erősen a bot végére volt kötve. A nádist kis szél ingatta. A víz nekiütődött a nádasnak, a nádszálak egyszerre meghajoltak, vékony zöld lobogójuk lengedezett. Az úszó himbálózott, kis piros hegye bukdácsolt. „Na, ez a hal – gondolta a fiú, merőn figyelte a zöld vízfelszínt. – Most harap, majd lerántja az úszót, és akkor kifogom. – Az úszót ringatta a víz. – Nagy halat fogok, valami nagy halat. – Eszébe jutottak a köves parti horgászok, hálójukban a ficánkoló arany pikkelyű halakkal, kövéren vergődtek a kövekre akasztott hálóban. – Anyám örül majd, hamar föltálaljuk a vacsorát, piros-fehér lisztben megforgatjuk a halat, és megsütjük.” – Már szinte hallotta a zsír éles sercegését a lábosban. Kirántotta az úszót, a kékfekete horog magányosan lengett a levegőben. Nem volt rajta csali semmi. Magához engedte lassan a horgot, közletről vizsgálgatta, hol ette le a hal a kapnivalót. Aztán a kis dobozhoz ment, ahol paprikás kenyérgalacsinok sorakoztak, megint fölerősített egyet a horogra. A víz szélén állt, aztán bemerészkedett combig, és onnan dobta be a horgot. Loccsant a víz, az úszó imbolygott a vízen.

Szürkült, lassan sötétedett. A túlsó part már nem is látszott. A fiú meredten figyelte az úszót, az vidáman lebegett a vízen. Csöndes volt a tájék. „Nem állhatok itt estig. Nem jön a hal. Jó lett volna valami nagy hal. Még várok.” Nagyon izgatta a hal. Megint csúfolni fogják, megint semmi. Legalább egy kis hal. Kis keszeg. Kékszélű pikkelyekkel, nem is beszélve, piros uszonyokkal, jó lenne egy kis hal. „Még várok tíz percig.” Az úszó bukdácsolt, de nem merült el. „Biztosan korán rántom be, és elmegy róla a hal. Majd vigyázok.” Telt az idő. A fiú kihúzta a zsineget, és rajta volt a hal. Jó termetű, vastag, szép keszeg ficánkolt a bot végén, a szürkületi fény csillogott rajta. Boldog volt a fiú, kezéhez eresztette a halacsát, kiakasztotta a horogból, a földre kellett letenni, nem is tudta egy kézzel tartani. Ott feküdt a fűvön, szeme körül sárga karikával nézte őt a szép hal. A fiú vidáman szedelőzködött, tört egy vékony nádszálát, arra fűzte föl a halat. Aztán a kis szűk úton ment befelé a parthoz, hajtogatta maga előtt a bokrokat, vitte a zsákmányát meg a horgászbótot. A homokparton meggyorsította a lépteit, igyekezett haza. Dúdolt, még a fejét is ingatta.

– Szervusz! – Egy mély hang köszönt rá az útmenti bokrok közül. – Hova igyekszel?

– Haza – mondta fojtott hangon a fiú. Nézte az idegen embert, borostás volt az arca, nagy kemény szőr ütközött ki rajta. Valami rongyos katonazubbony fedte a felsőtestét, de alatta nem volt ing. A lábán bakancs fűző nélkül, harisnya nem látszott. A fiú óvatosan tovább lépett. „Tolvaj – gondolta –, katonaszökevény, rabló. Agyonüt, elveszi a halamat.”

– Hova tetszik menni? – „Jobb, ha én kérdezem” – gondolta a fiú.

– Sehova. Messze van a hazám, majd még megyek egy darabig. – Állt ott a férfi, gyámoltalanabbnak látszott, mint a fiú. Kezét dörzsölte össze, didergett.

– Én haza megyek – mondta nagy hangon a fiú. – Fogtam ezt a halat, szép hal, otthon megsütjük. Sietnem kell – hadarta.

– Siess csak. – A férfi a víz felé nézett, mintha várna onnan valamit.

A fiú meglendítette a botot meg a halat, és előrement. Törtetett tovább a bokrok közt. „Most leüt – gondolta –, kicsavarja a kezemből a halat.” Aztán eszébe jutott a férfi éles szeme, égette a szem, mélyszomorúság, barangolás, fáradtság lakott benne. Nagy messziről visszafordult, szaladt.

– Bácsi! – Semmi hang. – Bácsi! – A férfi ott állt még a bokrok közt, szinte meglapulva. – Arra gondoltam, arra gondoltam... Nem kell nekem ez a hal. Ha elfogadja. Nekünk ren-

geteg halunk van. Apám mindig hoz halat, én csak úgy fogom ezt... – Nyújtotta a férfinak, a szép hal ezüstje köztük lebegett. A férfi lassan mozdult meg. – Meg lehet sütni. Ez már komoly hal. Ehető. – A férfi bizonytalanul vette át, bólintott. Ő is nézte a halat, majd megint a bokrok közé fülelt.

A fiú szaladt hazafelé. Végigfutott az úton, átröpült a kiálló nagy gyökereken, a drótkaput bevágta maga mögött.

– Na, rád aztán számíthatunk – mondta neki az anyja. – Hol a csudában kóborolsz ilyen sokáig? És persze, semmi. Sose fogsz te semmit. Érteni kell ehhez. Azt hiszed, csak rákötsz a botra egy zsineget, és kész. Na, gyere, edd meg ezt a kis puliszkát. Nem engedlek többé a vízre, arra számíts.

A bátyja is ott állt fölötte.

– Na, nagylegény? Semmi, igaz? Mert olyan ügyetlen vagy, amelyet még nem láttam! Add ide azt a botot. Ezt nem látod többé, ne félj. – Kiragadta a kezéből a botot, és vitte a kamrába. – Mafla. Nem mész horgászni többé, ne félj!

„Nem félek – gondolta a fiú. Maga előtt látta a férfi éles tekintetét, ahogy meredt a halra. – Szép halat fogtam” – gondolta. És ette a puliszkát.

A MAGÁNTANULÓ

Barankovics magántanuló volt. A legutolsó padba ült be, ha bejött egyáltalán. Krizsán tanító úr nem figyelt rá, ha bejött, ha nem. A rengeteg gyereket névről nem is ismerte. Gyorsan leült a katedrához.

– Szellőztetni!

– Már szellőztettünk, tanító úr!

– Akkor is! – kiáltotta, erre aztán ugrott valaki, és kitárta az ablakot. Fecskék röpdöstek, nagy tavaszi zshivajgás volt a levegőben. Az udvaron hallatszott a csattogtató, a tornaórát egy erélyes tűzoltómester vezette. „Egy-kettő, egy-kettő” – zengett az udvar.

– Csukjátok be az ablakot!

– Mi is azért... akartuk becsukni – mondta az első padban vékony hangon Járomi.

– Csönd!

– Igen – mondta Járomi, és becsukta az ablakot.

– Felelni fog... – megdermedt a levegő, ez volt a legizgalmasabb perc, a notesz lapjai zizegtek – Branovits László. Van ilyen ?

Hallgattunk.

Branovits nem volt benn az osztályban, lement focizni, nem jött vissza. „Mi legyen? - dugtuk össze a fejünket, aztán intettünk Barankovicsnak: – Te legyél az!” Egy évvel idősebb volt nálunk, jóformán mindent tudott, csak betegeskedett. Barankovics visszasugdosott, hogy ő nem megy ki. Egyezkedtünk.

– Szóval nincs itt. Beírom hiányzóinak. – És Krizsán úr már vette elő az osztálykönyvet.

– Azonnal kell jelentkezni. Nem érted? – súgtuk Barankovicsnak.

– Igen.

– Na, mit tanultunk tegnap?

Barankovics körülnézett, nem is volt benn tegnap. A térképre mutogattunk.

– Budapestről tanultunk.

– Jól van, fiam. Közelebbről...

– Hát... a kerületekről.

Így folyt a felelés, Barankovics mindent tudott. Nagy jelest készült beírni neki Krizsán úr. Branovits robbant be az osztályba, kiizzadva, lucskosan, agyonrugdosott cipőjével.

– Tanító úr, el kellett vinnem a Balog tanítónőnek a cipőjét a töltés melletti cipészhez.

– Hogy hívnak, fiam?

Rögtön kiabálni kezdtünk:

– Ő csak úgy bejár! Magántanuló! Csak szorgalomból jár be.

– Ja, te vagy az? Fiam, mondok neked valamit. Úgyis vizsgázni fogsz az év végén nálam. Ne gyere be addig az én óráimra. Tanulj otthon.

– Igenis, tanító úr! – És már slisszolt is kifelé Branovits.

Aztán már nem lehetett cserélni. Mindig Barankovicsnak kellett felelni Branovits helyett, még ha benn meg is húzta magát valahol a fiú a nagy hidegben. Jelest is kapott az év végén. Viszont Branovits elbukott Barankovics magánvizsgáján, úgyhogy végül is a magántanulónak kellett pótvizsgázni egy másik tanárnál – mindnyájunk szerencséjére.

RÖPÜLNI TUDNI KELL

A bicikli elvarázsolta őt. Nagy volt, piros kerekeken gurult, föl sem tudott ülni a nyergére, csak a váz fölött hajtott. Csodálatos utakat járt be vele. A kitaposott fű útján kacskaringózott, a röpülésben úgy érezte, mintha egy nagy lovon ülne, röpítené őt. Messzire elkalandozott, a műúton le egész Szántóig, vagy öt kilométerre. Az országút szélén haladt, az autók surrogtak mellette. Aztán le a vízpartra. Végig a tó partján, a homokban gyönyörű csíkokat hagyott a kerék. Vissza a bozótosba, a biciklin egyedül érezte magát, össze tudta szedni a gondolatait. Meddig lehet eljutni egy biciklin, be lehet kalandozni vele a világot. A nagy lejtőn is lejtött, fék nélkül. A falu főutcája egy végeláthatatlan lejtő volt, lefutott egész a vasútig. Föltolta a gépet keservesen, a pedál verdeste a lába szárát, aztán a tetején fölült, és uzsgyi, előre. Röpültek mellette a kavicsok, de a boldogság elragadta, mint a fantom, karjaiba vette, és bizsergő bőrrel úszott a tájban.

– Na, megint hol csavarogtál? – kérdezte az anyja, ahogy hazaért nagy pirosan.

– Bicikliztem – mondta a fiú, nedves homlokát törölte, késő este volt.

– Szép. Apád itt fekszik betegen, de te csak a biciklin töröd a fejedet. – Aztán ott hagyta őt, ment be az apjához. Ő bekukucskált a résen, és látta, apja a föltnyozott, magas ágyban fekszik, előtte az orvos.

Föléje hajolt, vizsgálta, forgatta, mint egy fabábot, a régi apa, az a drága test csak hevert a párnák közt.

– Hát bizony ez súlyos. Meg kell erősödnie. Sok jó étel, sok kalória, idővel szalonna, sok tej, sok jó ennivaló. Ez a legfontosabb. Vigyázni kell, de akkor helyrejöhet.

Az orvos magukra hagyta őket. A másik szobából éjszaka áthallotta a sustorgásukat: „Sok ennivaló, jó ennivaló, könnyű azt mondani, ilyen nehéz időkben, honnan szerezzek én most szalonnát? Örülök, hogy egy kis zsír jut az ebédhez.” Nyögdécselve, panaszosan beszéltek, anyja sírdogált. „Ne sírj, még fölkel a gyerek. Majd meggyógyulok valahogy... Aztán minden jobb lesz.”

A fiú messziről cipelte a szalonnát. Két nagy rudat kapott, vagy három-négy kilósakat. Az országúton jött végig, a szalonna zsinege belevágott mélyen a kezébe. Hidegebbre fordult, hosszú volt az út visszafelé. Mellette surrogtak az autók, meg egy-egy kerékpáros vágott végig az úton, nagy karikázva. Ő baktatott Szántódról, a kocsmá mellett volt egy bácsi, az adta neki a szalonnát. Már egy-egy kilométerkőre is letámasztotta a nagy szalonnákat, nem bírta tovább. De csak elindult, hurcolta az ennivalót.

Szülei elámultak.

– Honnan van ez? Loptad? Kaptad? És mit mondtál? Majd megfizetjük? Milyen ügyes vagy! Na, látod, mindig akad valahol egy igaz ember! – Anyja csak mondta a magáét. – Meg fogod ismerni, ha megkeressük? Te valóságos nagy legény vagy. – Átnyalábolta az anyja, csókolgatta. – Meggyógyul apád, meglátod, és visszafizetjük annak a jó embernek a szalonnáját. Kimehetsz biciklizni, ha akarsz.

– Nem akarok már. Majd...

– Menj csak. De ne gyere nagyon későn haza.

A fiú csak kiment. Elindult a késő délutánban, bandukolt. Járt a régi utakat a fű között, lement a tó partjára, nézte a régi biciklyomokat. Fölment a falu főterére is, a magas lejtő tetejére, onnan nézte a települést. Aztán kinyújtotta a két karját, és futott, futott lefelé, röpült, mint egy kis madár.

Kitavaszkodott. Apja kijárt már, nem köhécselt, szívta az édes napot. Körbejárta a házat, lassan mozdult benne az élet.

– Látod, te gyógyítottál meg. – Megsimogatta a fia fejét. – Igazán... Ül fel a biciklire, aztán hajts körül, biztos, föléred már a nyeret. Hajts körbe egyet, hadd lássam, hogy tudsz...

– Majd holnap.

– Holnap, holnap. Most, gyere, kihozom neked a biciklit. – Ment a kamrába az apja. – Biztos leeresztett a télen ez az átkozott nagy ló. Majd pumpálunk bele életet.

A fiú csak állt mögötte.

– Te! Hol a bicikli? Hova tetted a biciklit?!

Csend volt az udvaron, nagy csend.

– Nem érted, mit kérdezek? Hol a bicikli?

– Elvesztettem. Egyszer ott hagytam egy ház oldalánál és... elvitték.

– Űristen! Ilyen gyerekem van nekem! Elveszíti a biciklit! Anya, anya, gyere! Ez a gyerekek elvesztette biciklit, és meg se mondta! Várj csak!

Anyja is előjött, egy bottal a kezében.

– Hol van ez az átkozott gyerek? Na, megállj!

– Hagyjad! – szólt rá az anyjára az apja. – Most már mindegy. Várhatsz, amíg kapsz egy biciklit, várhatsz! Sose lesz biciklid, érted, soha! – kiabált utána az apja, Ő meg szaladt a régi utakon, ki a partra, széttárta a karját, és röpült, mint régen.

A SÁNTA HÖLGY

A parton ment a Sánta Hölgy. A Sánta Hölgynek zöld sapkája volt, puha bundacipőben lépkedett, elhaladt a sétány piros padjai előtt, a lebegő víz mellett ment, beleolvadva a szemközti hegyek kék párájába. Vállát kicsit előrebiccentette egy-egy lépésnél, bal lábát pedig húzta maga után. Olyan kecses volt a mozgása, mint egy sebzett lábú kócsagnak. Minden reggel megjelent a parton, elment az ablakok üvegcsillogásai előtt, a hatalmas platánok téli szürke ágai alatt. Mint egy zene, halad, csöndesen, bicegő ütemre. Legtöbbször egy kiflivéget evett, lassan a szájához emelte, nézett maga elé a földre meg néha a túlpárt elvesző házaira.

A gyerekek nevték a Sánta hölgyet. Elbújtak a Loreley fái mögé, a kis parkban.

– Nézd, jön a Sánta Hölgy – mondták, és elbújtak.

Kis bogyókat szedtek, és a mellvédről a zöld sapkára ejtegették. A Sánta Hölgy megállt, ijedten kapkodta föl a fejét a magasba, és türelmetlen mozdulattal sodorta le a sapkájáról a bogyókat. „Mi lehet ez? – gondolta. – Talán valamelyik növény hullajtja még a magvait.” Aztán továbbhaladt a parton, bicegő lépései egyenletes kis köröket írtak a nedves föld felé.

A gyerekek nem elégedtek meg ennyivel. Vonzotta őket a Sánta Hölgy figurája, mindig kiültek a Loreley-park magasába, és várták.

– Ássunk neki gödröt – mondták. – Csak egy kis gödröt, éppen itt a Loreley alatt. – Nagy nevetéssel készültek a gázságra. Kis gyereklapáttal lyukat piszkáltak a földbe, azt vastagon befedték újságpapírral, és földet szórtak rá. Nem látszott semmi. Ők fölhúzódtak a mellvédre, és várták, hogy jön a Sánta Hölgy. Nagy messziről föl is tűnt imbolygó alakja, egy biccenés, egy lépés, egy biccenés, egy lépés. Kiflit tartott a jobb kezében, azt majszolta. Néha átnézett a túlsó partra, közeledett.

– Most figyelj majd. Mekkora puffan! – röhögtek a fiúk. A Sánta Hölgy közeledett. Lassú léptekkel jött a gödör felé. Majszolta a kiflit. A gödör előtt megállt. Átnézett a túlsó partra, kicsit lejjebb ment a vízhez. Aztán folytatta az útját.

– Nézd! Kikerülte! – ordítottak a gyerekek. – Végig föl kell ásni a partot! – Neki is álltak, és jó hosszan ástak egy kis árkot, ugyanígy lefedték újságpapírral, gallyakkal és földdel. – Ne féljete, most nem tudja kikerülni!

Megint fölmásztak a kis park mellvédjére, és várták, hogy jön. Jött. Messziről imbolygott az alakja, egyik kezében kis kiflivéget tartott. Egyet biccent, egyet lépett. Közeledett. Elért az árokig, megállt. Aztán hirtelen a park felé vette az útját, a kis lépcsőkön fölbaktatott. A gyerekek fölmásztak a fára, a Sánta Hölgy meg leült az egyik padra, ette a kiflijét, és nézte a szürke vizet. A késő őszi nap kisütött, levette zöld sapkáját, haját igazgatta, kicsit sütkérezett, elfordult a túlsó part felé. Az egyik gyerek egy nagy bottal elhalászta a sapkáját, a zöld sapka imbolygott, imbolygott a bot végén, aztán eltűnt a fenti ágak zegzugában. A Sánta Hölgy soká nézte a vizet, aztán fölállt, és ment tovább, bicegett a kedves napsütésben. A gyerekek fejükre húzták a zöld sapkát, egymás kezéből kapkodták, behasították, egészen elcincálták. Nagy nevetés töltötte be a parkot.

Másnap is várták a Sánta Hölgyet. Telt az idő, a Sánta Hölgy nem jött. A gyerekek tanakodtak, aztán elindultak arra, ahonnan a Sánta Hölgy előbukkant naponta. Kis mellékutcába értek, bekukucsáltak az ablakokon, nem találták. Aztán az egyik nagyon kicsi ablakba benéztek, és meglátták a Sánta Hölgyet. Egyedül ült a szobában a félhomályban. Kis keze a karosszék támláján nyugodott, a tűzhelyen csöpp lábosban leves főtt. A gyerekek elkedvetlenedtek. Összedugták a fejüket, tanakodtak.

Karácsony délutánján megint elmentek a házhoz, kukucskáltak. A Sánta Hölgy egyedül bicegett a kis szobában, a tűzhelyre egy kis lábost tett, s egy nagyon pirinyó karácsonyfát díszített magának. Nem volt rajta csak két szaloncukor meg egy gyertya.

A gyerekek becsöngettek hozzá. Nagy sokára jött elő, halk bicegéssel.

– Néni, kérem – mondta az egyik fiú, kezében tartva az új zöld sapkát, amit az egyik lány kötött azóta. – Találtuk ezt...

– Nem tudjuk, nem a nénié-e? Ilyen zöld sapka... – ügyetlenkedtek a gyerekek.

– Nézd! Az én sapkám! Hol találtátok meg?

– A parkban.

– Igen. Biztos otffelejtettem. Jaj, de rendes gyerekek vagytok! Gyertek be... Nem is tudom, nem is tudom – bicegett ide-oda –, mit adjak nektek? Itt van ez a két szaloncukor... – lekasztotta a cukrot, odaadta. – Majd, ha megint jöttök, veszek többet. De nekem nem kell. Majd gyertek megint.

A gyerekek szabadkoztak, aztán elmentek a sötétbe.

Másnap újra indult a Sánta hölgy, s ahogy becsukta az ajtót, látja, hogy az ablakpárkányon vékony papírba csomagolva egy óriáskifli fekszik. Nagyon megörült neki. Kezébe vette, és majszolni kezdte. Fölbukkant a víz mellett, imbolygó járással jött. Kezében egy hatalmas kiflivel, új zöld sapkával a fején.

És minden vasárnap talált a párkányon egy nagy kiflit. Ünnepe volt, büszke léptekkel bicegett a partra, majszolta a kiflit, zöld sapkája világított a parton. A jó emberekre gondolt, akik miatt még érdemes élni.

AZ IDEGEN

A fiú az udvaron állt. Nagy sapka volt rajta, az udvart vaskerítés kerítette körül. Messzire le lehetett látni a vízre, arra mentek a hajók. A fiú a vaskerítésnek támaszkodott, kidugta rajta az orrát, a szélbe szimatolt. Aztán visszament a játékhöz. Egy nagy teherautó, rozoga mozdony, pár fadarab. Ezekkel nem lehet játszani. Ezekkel nem lehet semmit sem kezdeni. Kapirgálta a homokot, gyűlölettel nézte az ócska tárgyakat. Belerúgott a homokba. Megint. Körülnézett az udvaron – nem volt senki. Elhagyottan állt egy nagy diófa, alig volt már rajta levél, a diók a zöld burokban dércsípte barnasággal lógtak. A kis bokrokon szél szaladt át. Megint lenézett a játékokra, a teherautó ellenszenvesen félredőlt, tehetetlenül. „Nem is mennek – gondolta –, ha legalább mennének. És ki üljön rá? Mit csináljon? Kormánykerék sincs az autóban. A mozdony döglött, sín nélkül nem tud menni.”

A férfi lehajolt hozzá. Nagykabátban volt, prémes, rövid fehér kabátban, kockás sál a nyakában, haját fújta a szél.

– Mit csinálsz?

– Nem csinálok semmit.

– Miért?

– Mit csinálnék? Nézd ezeket a vacakokat... – A fiú lábával a játékok felé rúgott. – Meg se mozdulnak.

– Mert nincs útjuk.

– Út?

– Igen. Hogy merre menjenek, mit vigyenek, nincs semmi tennivalójuk.

A fiú elgondolkodott. Gyanakodva nézte az embert, sose látta eddig a házban.

– Te itt laksz?

– Most itt. Csináljak neked utat?

A fiú bólintott. A férfi kezébe vette a törött lapátot, és ásni kezdte az utat.

– Látod, itt fog menni az autó, erre...

– És mit szállít majd?

– Mit, mit... Követ az építkezéshez. A másik oldalról síneket csinálnak... arról jön a mozdony, mögé szerkesztjük ezt a kocsit. Az hoz cementet, homokot.

A férfi dédelgetve kezébe vette a szerkezetet, egy kis zsineggel a mozdony mögé kötötte. Egy fadarabbal síneket rajzolt a földre. Messziről jött a vonat, egész a füves részig húzódott a pályája.

– A kocsit merd tele homokkal.

A fiú buzgón nekilátott. Megtöltötte a szekeret, a mozdony a füvek közül indult.

– Mehet? – kérdezte nagy izgalommal.

– Várj még! – A férfi az autópálya fölé ágakat erősített egy szakaszon, fölötte fog átmenni a vasút. – Majd adom a jelet, ha indulhat. Meg az autópályát is kiépítjük, egész házáig. A teherautóba kövek kellene. – A fiú máris keresgélte a köveket, megrakta az autót.

A férfi fütyült. Két ujját a szájába dugta, és nagyot füttyentett.

– Na, indulhat.

Megindultak a járművek, szállították az építőanyagot, a vonat óvatosan húzott át az autópálya fölött. Az építkezéshez gyűlt az anyag.

– Na, ha van elég anyag, építsd föl a házat. Játsszál.

– Elmész?

– El. De majd sietek, ha tudok. Visszajövök, jó?

– Jó. Gyere vissza.

A férfi összefogta fehér kabátját, megigazította a sálát a nyakában, és nekivágott az utcának. A fiú hordta az anyagot, köveket, homokot; mentek a járművek. Másnap újra kezdte. Megásta a ház alapjait.

– Na, gyere be, fiacskám, ebédelni kell.

– Ki volt az a bácsi?

– Ja? Csak meglátogatott minket, erre volt útja.

– Visszajön?

– Csak egy napig volt, de lehet, hogy nemsokára megint jön.

A fiú délután megint kiment a kertbe, építkezett. Másnap is. Harmadnap csak nézte a játékokat, félredőlve a teherautót, a mozdony messze volt a fűben. A vaskerítéshez állt, nézte a messzi vizet, a part nedves sétányát. Az Idegen nem jött. Teltek a napok, a fiú nem érezte az idő múlását. A kerítésnél állt, két ujját a szájába dugta, füttyülni próbált, ahogy az Idegen csinálta. Kis hang jött ki csak a száján. Nem érdemes. Nem érdemes játszani, építeni – egyedül. Vacakságok. Nézte a játékroncokat, dühvel megint feléjük rúgott.

– Kit vársz? – szólt ki az ablakon az anyja.

– Én? Senkit.

– Mért nem játszol?

– Ezekkel a vacakokkal?

– Azt mondtad, építesz házat.

– Nem építek. Nincs is hozzá anyag, semmi. – Elfordult az anyjától. A kerítéshez állt, két ujját a szájába illesztette, hátha füttyülni tud.

Aztán a kompon, messziről meglátta az Idegent. Nagykabátja fehérlett, sála csapkodott a szélben. A fiú szaladt az autópályához, építette, rakta a homokot a kocsiba, köveket a teherautóba, aztán húzta föl a falakat, egész kis települést rakott, közben figyelte a bejáratot.

– Na, építkezünk, építkezünk? – kérdezte az Idegen.

– Igen – felelte halkán a fiú. – Már kész az egész város.

– Szép. És mi lesz :i neve?

– Az Idegen Város. Aranyat bányásznak benne. És odaadják az Idegennek, hogy mindig ott maradjon a városban. Ne csak látogatóba jöjjön, hanem hosszú-hosszú ideig ott éljen. Hogy legyen elég pénze, hogy ott lakjon, ahol akar. Ne kelljen soha elmennie. Jó? – nézte az Idegent a fiú, kezében sár és kő, a világ építőanyaga, hogy fölépítse az Idegen házát.

– És ki lesz az az Idegen?

– Te. Jó? Játsszuk ezt.

GYÖNYÖRŰ MADARAK

Anita unta a madarait. A nagy ketrecben, meg a kis ketrecben csak röpködtek, elszakították az alájuk tett papírokat, tépdesték a fakalicka léceit csőrükkel. Gyönyörű, vastag csőrük volt, meggypiros. A fejükön meg fekete búbként meredt a sapka, elegánsan a szürke szárnyakhoz. Szépek voltak és haszontalanok. Telepizskították az egész ketrecet, csiviteltek, háromféle hangon is beszéltek, hangoskodtak, az ember alig tudott tanulni tőlük.

– Nita, ezeknek a madaraknak sosincs vizük. Szomjan pusztulnak – nógatta Nitát az anyja.

– Hiába adok nekik, kiborítják. Mert fürödni akarnak benne, lubickolni.

–Te is szeretsz fürödni.

– Az más.

– Az más. Te ember vagy, ők meg madarak, nem?

– Ez az. És rendetlenek. Nézd meg, mit csinálnak, hát érdemes velük vesződni? Ti gazemberek! Szentelenek! Rendetlen disznók!

Szidta őket, felnőttesen, ahogy anyjától hallotta, csak az kedveskedésből mondta nekik.

Így teltek a napok. Reggel nem lehetett aludni a madaraktól, csiviteltek, fölébredtek a világosra, követelték az elemózsiát, a vizet, nem hagytak egy perc nyugtot sem az embereknek.

– Még elkésem miattatok az iskolából! Piszkok! Szemetek! Legszívesebben semmit sem adnék nektek, nem becsülitek! Nem bánám, ha eltűnnétek. Kiborítjátok a vizet. Mi nek akkor víz? Mit akartok? Csak játszani, hancúrozni? Az kell nektek? Nyavalyások! – Azért csak adott nekik magokat, a madarak meg jöttek is, csipegették máris, kedveskedő hangokat adtak, hát még amikor a vizes kis edényt berakta, lubickoltak, verdestek, rázták a szárnyukról a vizet mindenfelé. – Mindent összevizeztek. Nézzétek a füzetem! Holnap nem kaptok vizet, ne féljete! – És indult az iskolába nagy dühösen.

Nem is kellett már víz szegényeknek. A nagyobbik, az erősebbik madár, kicsíphette valahogy az egyik faléctet, azon kibújhattak, a szellőzőablakon meg elrepültek.

Nita dúdolva jött haza az iskolából, ledobta a táskáját, aztán olvasott. Furcsa csend vette körül, nem hallatszott: semmi.

Olvasott tovább. Semmi zörgés a konyhából, semmi csivegés. „Alszanak – gondolta –, mert olyan lusták, annyira lusták, csak a vizet kiborítani, hamar kapkodni az ételt, aztán kész. Semmi másra nincs eszük.”

Anyja jött haza, rögtön kérdezte:

– Nita, hol vannak a madaraid?

Ő is kiszaladt a konyhába, üres volt a kalicka. Kis rés tátongott az ajtaja mellett.

– A szemetek! Addig rágták a lécet, míg elrágták! Nem kellett volna nyitva hagyni a szellőzőablakot. Piszkok! Ne izgasd magad, anyu, most legalább rend lesz. Úgyis csak bajt csináltak. Majd kidobjuk a kalitkájukat is. Nem kell.

Este aztán feküdt az ágyban Nita, meresztette nagy szemeit, csak nem jött álom rá. Mi az, még sírok is? Nézte feje alatt a nedves párnát. Ilyen nyavalyásokért. De csak nem bírta visszafojtani, föl-föl tört belőle a sírás. Eszébe jutott nagy meggypiros csőrük, a finom fekete sapka a fejükön, meg az elegáns szürke toll. Figyelte a csendet. Irtóztató nagy csend volt. Ilyen csendben nem lehet aludni. Ilyen csendben nem lehet élni sem. Csak a fűtőtestek otromba zümmögése, a vízmelegítő hangja a pincéből. Brrr! Belefúrta a fejét a párnába, nem merte hangosan nyögdécselni: „Drága madaraim! Misi, Ella, gyertek vissza hozzám! Kis piszkok! Szenetek” – ejtette ki áhítattal ezeket a szavakat, mint a szerelme-

sek. Egész halkan suttogta a párnának. Aztán egyszerre valami zajra lett figyelmes. Kis kaparásra, és olyan hangra, mint mikor halkan csöpög a csap. „Csöpög a csap” – gondolta álmosan, kócosan kiment a fürdőszobába, nézte a csapot, még a kezével is megérintette, semmi. Visszament, belefúrta a párnába a fejét, elaludt könnyei között.

Másnap az iskolából hazajövet, azt mondta neki az egyik osztálytársa:

– Na, Nita, megnézem már a madaraidat. Azt mondd, ilyen gyönyörű meg olyan fekete sapkájuk van. Az a gyanúm, hogy neked nincs is madarad, csak szeretnéd. – És jött vele hazafelé a kis fitos lány, lóbálva a táskáját.

„Most végem van – gondolta Nita. – Ez úgysem fogja elhinni, hogy tegnap repültek el. Hazudoztam, gondolja, de láthatja a rendetlenséget, amit hagytak... Mit mondjak? Elsüllyedek szégyenemben. Mert szidtam Őket, mert nem szerettem Őket” – gondolta Nita, ahogy lépegettek hazafelé az úton.

– Na hol vannak? – kérdezte, ahogy benyitottak, a kis fitos.

– A konyhában – vágta rá keményen Nita.

A kis fitos benyitott a konyhába.

– Ez a kalitkájuk? De nincsenek itt. Nincs is madarad, mondtam. Nahát! Jellemző. Hogy becsaptál!

A konyhafüggöny szürke és piros mintái közt megszólalt az egyik madár. Éhesen csivogni kezdett.

– Jé, tényleg! De gyönyörű! És ott a másik a szekrény tetején! De drágák! És a fejükön az a fekete sapka! Ilyen szabadon élnek? Nem is zárod Őket kalitkába?

– Szabadon élnek. Alig vannak a kalitkában, csak nem képzeled, hogy rabokat tartok! Legtöbbször itt kinn röpdösnek – mondta Nita, kezébe édesgette a madarait, és babusgatta Őket, az Ő egyetlen barátait.

A MAJOMFA

A nyár kiterjeszkedett, mint egy nagy ponyva. Alatta hancúroztunk mi, városi gyerekek a testvéreimmel. Megszabadultunk a ruháinktól, egy nadrágban ugráltunk a fűvön a régi házban. A ház tetején napraforgó volt kiverve sárga vasból. A régi porolón kötelek csüngtek, mi azokon himbálóztunk, városi lányok. Szerettem azt a kertet. Elhanyagolt virágok szédelegtek a könnyű melegben, itt-ott még látszott a vörös salak. A kerítés mellett sövény volt, alatta a kövek mentén gyíkok bujkáltak, meg-megvillantva sötét szemüket, lüktető oldalukat. A csapból gumicsövet vezettünk, azzal locsoltuk egymást nagy kiáltások közepette. El lehetett bújni bárhova, a padlás hívogató sötétjébe, a pince farakásai közé. Volt a kert szélén, a sűrű, magas bokrok közt egy kiszáradt, nagy orgonafa, azt fényesre csúszkáltuk-mászokáltuk – ez volt a mi tanyánk. A többi bokor elrejtette, mi meg magasra fölmásztunk, és onnan jeleztük, ha bárki jött, idegen. Mert mindenki idegen volt az elvarázsolt kertben. Nagyapám: néha átment a ház előtt, keresett minket, szólongatott, mi meg elbújtunk. Betörtetett a bokrok közé, és mi visongva ugrottunk a nyakába, nyúztuk, kiabáltunk.

– Majmok, majmok, hol vagytok? – mondta, ahogy közeledett a bokrokban.

– Olyanok vagytok, mint a majmok. Visítotok, ugráltok. Hát nem lehet rendesen....

– Nem lehet, nem lehet – kiabáltunk. – Majmok vagyunk, majmok!

A majomfán éltünk. Fehérre csúszkált ágain már úgy közlekedtünk, ahogy a dzsungelben elő van írva. Bármilyen sérelem esett velünk, már szaladtunk a majomfára, tanácskozni, dönteni sorsdöntő kérdésekben, mindig elhatároztuk, hogy megszökünk, mikor spenót vagy sárgarépa volt. Itt fogyasztottuk el a csemegénket is, egy-egy darab kis csokoládét, zörgő papírból ettük a filléres cukrot, boldogan rágcsáltuk.

Most nyáron is kimentünk – pusztaság fogadott minket. Nem szóltunk semmit. Mit is kérdezhethetnének? Illedelmesen ültünk a sebtiben megterített asztalnál, halkán ettünk, még Rita nyávogó jókedve is elment, Dóri nagy bölcsen hallgatott, csak néha fintorgott a spenótra, aztán beletörődött. Ebéd után kiszéledtünk a kertbe. A nagy platánfát kivágták, a poroló sehol. Virág nem volt a földben. nagy teherautónyomok dermedtek a földben. A bokrokat megtizedelték, egyikünk se merte bevallani, hogy egy fát keresünk, csak Ógyelegtünk ide-oda. A padláson fölhalmozott ládák, csomagok, indulásra készen. Régi folyóiratokból nézett ránk egy-egy ismeretlen színésznő, valami Greta Garbo meg Bette Davis. Untuk őket, régi frizurájukkal ügyetlennek és mesterkéltnek hatottak. Alászolgája – gondoltuk –, dühünkben belerúgtunk a papírhalomba. Vissza a kertbe, a gumicső sehol. A gyér bokrok közé is bemásztunk, mint előkelő idegenek, lassan félrehajtva az ágakat, kerültük egymás tekintetét, tébláboltunk.

– Gyertek, este szalonnát sütünk – mondta nagyapánk, mi meg összeszedtük az elhullott ágakat. Nagyapánk megcsinálta a tűz helyét, kiraktuk téglákkal. Ahogy rakosgattuk az apró, kezdődő tüzet, Rita nem bírta tovább megállni, megszólalt:

– Hol van a majomfa?

Nagyapánk ránk nézett, szemében ősi fények gyúltak, megcsillant a dolgok távolabbi értelme.

– Lebontják a házat. Összeszedelődünk már lassan, a városrendezéstől jöttek emberek, vagdossák ki a fákat, látjátok, a szomszéd épületet kezdik is bontani. Na, itt van, ez a szalonna a tied. – Mindegyikünknek készített egy kis nyársat, arra szalonnát húztunk meg hagymát. – Várjatok, nagyobb darabokat is dobunk rá, hogy aztán abból sok parázs legyen, Vastag parázs, azon kell sütni.

Az összehalmozott fák közül kiszedett egy fényesre csúszkált ágat, olyan volt, mint egy fehér kéz. Beledobta a tűzbe, ott lassan lángra kapott, fölmutatva a füstös égre. Aztán egy másik fényes ágat hozott, a tűzre vetette. Mi csendesen néztük, tartottuk a tűz széléhez a nyársainkat. A fa lassan feketedni kezdett, a finom kéz fa alakja megtört, és feketén mutatott ránk. Füstje szétszállt a régi kertben.

– A majomfa! – kiáltotta Rita, de mi ránéztünk, nagyobbak, hogy ne beszéljen. Ültünk a tűznél, mint egy régi szertartáson, ahol a halottaikat égetik el az emberek, Ősi áldozatként. Tartottuk városi kezünkben a nyársat, civilizáltan, rendesen csöpögtettük a kenyérré a szalonna zsíráját, elveszett gyermekkori rejtőzködésünk, és olyanok lettünk, mint az emberek.

A VARJÚEVŐ EMBER

A Varjúevő Ember kinn lakott a tanyán. Mikor beszéltek róla a falubeliek, csak meg-lendítették a karjukat, és azt mondták: arra! Merre van az az arra? – tanakodtunk Ritával, a testvéremmel, akivel amúgyis meg voltunk szeppenve az idegen házban, az idegen táj-ban, az idegen hóban. Nagy vasúton hoztak le a szüleim: minket ide, Szarvasra, azt mondták, a téli szünetre. Itt elbúcsúztak tőlünk, két nagygubancú embernek adtak át, akik azt mondták, hogy az unokatestvéreink, de mi semmi testvériséget nem láttunk bennük. Nem szóltak hozzánk egy szót sem, igaz, hogy két oldalról megcsókoltak, ázott szőrszaguk volt, meg báránybunda szaguk. Talán pálinkaszaguk is volt, de azt a nagy tá-volságban nem tudtuk megállapítani. Felültettek bennünket aztán egy hatalmas szánra (Ők ketten elöl, mi ketten hátul, egy nagy pokróccal letakarva), aztán megnógatták a lovat, s az lomha léptekkel elindult a havas tájon. A fejünk alig látszott ki a pokrócból, jobbra csak a szemünkkel villogtattunk, hogy nézzünk. Ment a szán, lassan, elöl a két unoka-testvér, időnként egy fehér üveget vettek elő, azt meghúzták, aztán vissza a dugót, és to-vább üldögéltek.

– Nem fáztok, pockok? – rivallt ránk az egyikük, hátrafordult a bakon.

Csak a fejünket ingattuk, ijedten, nem, nem. Ment a szán, a szép hóban mély nyomot hagyott a vasa. A Körös a szán mellett kanyargott.

– Mért vagyunk mi pockok? – kérdeztem súgva Ritát, de az csak intett a fejével, ne beszéljek, ki tudja, mi baj származik belőle. Aztán mégis ő szólalt meg:

– Talán azt akarta mondani a... *testvér*, hogy pacákok! – Lehet – gondoltam –, és men-tünk tovább, előttünk a két unokatestvérrel meg a ló imbolygó, nagy farával. A Körös ala-csonyan és csöndesen kanyargott mellettünk, békák hallatszottak, olyan volt a hangjuk, mint a gépfegyverkattogás. A parton tövig legallyazott fák álltak, megzsugorított fák, mintha csak fölmutatott öklök lettek volna. A kurta ágakról varjak rebbentek szét a szán zajára. Messze mentünk. A hó világított, alig láttunk, befödte a szemünket a fehérség.

– Arra lakik a Varjúevő Ember! – mondta az egyik unokatestvér, mi kinéztünk az os-tor irányába, amerre kilendítette, egymásra néztünk: na, ez kellett még, ez valami elvárá-zsolt hely. Meddig megyünk? Biztosan tudtuk már, hogy elraboltak minket, vannak em-berrablók, ez kétségtelen, szüleinknek nincs annyi pénzük, hogy a pénzt kifizessék – mondtam Ritának, aki ettől teljesen megrémült.

– Mi az a váltságdíj? – kérdezte a takaró alól halkán, hogy az unokatestvérek ne, hall-ják.

– Hát... hogy elrabolnak minket, és csak úgy adnak vissza, ha szüleink nagyon sokat fizetnek. – Rita szemében rémület lakott, nem is szólt már egy szót sem.

A házban lerakodtunk. Ügyetlenül ültünk a nagy asztalnál, pedig kedves idegen nénik (az unokatestvérek feleségei) kínálgattak mindenféle nagy étellel. Kolbász volt ott, ká-poszta úszott vastag lében, kőkemény szalonna fehérlett a hatalmas kenyér mellett.

– Nem esztek, kócbelűek? – nevetett az egyik unokatestvér, s akkor már világos volt, hogy itt elemésztenek minket. Kócbelűek? Vagyis az egész szervezetünknek vége. Nem is vagyunk számukra emberek, csak holmi áldozat.

De csak nagyon finom fehér ágyba fektettek minket, akkora dunyhákat tettek ránk, hogy alig tudtunk szuszogni alattuk.

– Megvagy? – kérdeztem Ritát, akinek még a szemét se láttam, annyira elveszett a nagy ágytömegben.

Nyöszörgő hangot hallottam, gyorsan kiláboltam az ágyból, és átbújtam hozzá, reggelig kábultan aludtunk. Én még néztem egy darabig a mennyezetet, számoltam a szoba-sarkokat, de nem tudtam, négy van-e, vagy öt?

– Ne menjetek messze! Itt könnyen elkallódik a jószág! – kiáltott utánunk az egyik unokatestvér, nagy szőrmebundába takarva. Mi elindultunk a hóba, és mentünk. Távolról libagágogás hallatszott, de csak az volt az érzésem, be kell érnünk a városba, onnan majd csak valaki megszabadít az unokatestvérektől, mert ez borzalmas. Eszembe jutottak az esti beszédek.

– A Varjúevő kiköltözött a faluból. Nem bír megmaradni, nem bír ott lenni, ahol a gyerekei elvesztek. Szegény, egész elvadult. Azóta rá se bír nézni a lányokra, még a fiúkat csak elviseli, de isten ne adja, hogy lány a kezébe kerüljön, azt hiszem.

A hó magas volt, hurcoltam magammal a testvéremet.

– Gyere már gyorsabban – szoltam rá, az meg bukdácsolt a hóban.

– Hova megyünk? – kérdezte ijedten.

– Ne törődj vele, gyere csak.

És trappoltunk a hóban.

A nagy táj olyan kietlen volt, egészen elvesztünk benne. Távolról libagágogás hallatszott. Alig látszott valami.

Egy kerítéshez érkeztünk. Nagyon hideg volt, a lábam, azt hiszem, megfagyott. A jobb. A kerítés düledezett. Bementünk az udvarra, benéztünk az ablakon. Ott volt a Varjúevő Ember. Egy tűzhely előtt állt, valamit kavargatott a lábában. Ránk nézett. Kijött a hóba.

– Kik vagytok? – kérdezte csöndesen. Nem tudtuk megmondani. Kik vagyunk? Hiába mondjuk.

– Na, gyertek be. Melegedjete.

Mi nem mertük levenni a kabátunkat.

– Vessétek le a kabátotokat.

– Ajaj! – mondtam önkéntelenül. Odasúgtam Ritának, végünk van. Itt aztán mindennek vége. Körül a nagy hó. Sehol senki, még a nagy bundájú unokatestvérek sem. A szobában kések heverték, mintha disznóvágás lett volna.

– Holnap viszem be ezeket a késeket, kiélesítetem. A városba járok – mondta és ránk nézett. Szenében fény volt és szomorúság. – Na, egyetek ebből, ezt főztem. – És merte a levest nagy fehér tányérokba.

„Ez a vég – gondoltam. – Varjúleves. Mérgezett varjúleves. Ebbe meghalunk.”

– Nem esztek? – kérdezte, nagy szemöldökét ránk meresztette. Rita belekanalazott a levesbe, lesz, ami lesz.

– Varjú – súgta oda félénken.

– Meghalunk - mondtam meggyőződéssel.

– Libát főztem – mondta a Varjúevő, aztán még egy kanállal mert mindnyájunknak. – Egyedül élek itt régóta. Ti vagytok az első látogatók, meg kell tisztelni a vendéget. – Jó íze volt a levesnek, éhesek is voltunk, fáztunk is, meregettük javában. Aztán vicceket mesélt, hogy beleesett a lova a kútba, fejjel lefelé, alig tudta kihúzni. De csak kihúzta. Dőltünk a nevetéstől. Elővette az egyik kést.

– Látod, ezzel a papírt is el lehet vágni! – Fölemelte, és egy újságpapírt élére állított és egy nyisszantással elmetszette. Nevettünk. A szoba megtelt drága fénnel.

– Na, most már haza kell mennetek. Indultok. Itt egyenesen. – Kivitt minket az útra, mutatta, nincs is olyan messze, ott van a mi házuk, az unokatestvéreké. – Szeretem a lányokat – mondta még a Varjúevő Ember, megsimogatta Rita fejét. – Várjatok csak! – És besietett a házba. Mi el akartunk szaladni. De nem mertünk. Nemsokára visszatért, és hozott a kezében két Fabábut. – Ezek a gyerekeimé voltak – mondta –, játsszatok velük!

Mi szorongattuk a kezünkben a két Fabábut. Szomorú arcuk volt, de játékos kedvük.

– Nem vagytok messze – mondta a Varjúevő Ember. – Átjöhetek bármikor! Itt mindig van egy kis mulatság – mondta, nagy alakja kirajzolódott a hóban. Integetett. Mi szaladtunk. Ott állt a kapu előtt, utánunk kiáltott: – Holnap megint gyertek át!

Mi szaladtunk boldogan, a két Fabábuval a kezünkben. A nagy hó világított, varjak rebbentek föl az égre.

KUTYÁUL VAGYOK (NAPLÓ 1.)

Csak ide a naplómba: kutya lettem.

Úgy látszik, vannak állatok, amik érzékenyebbek az embernél. Hallottam már ilyet régebben is. Olvastam a halak beszédéről, kis csipogó hangokat vettek föl magnetofonra, melyekkel jeleznek egymásnak a halak. Nem beszélve, hogy beszélnek – jeleket is adnak egymásnak, gyönyörű táncmozdulatokat végeznek, sőt, egyesek kiszínesednek, piros, sárga díszeket vesznek magukra, hogy azokkal jelezzenek egymásnak, kedveskedjenek. Nem rossz. Na és a denevérek? Akik hullámok útján tájékozódnak, olyan hullámokat vesznek föl, melyeket az ember nem is érzékel?

Múltkor volt nálunk egy bácsi, fekete szemű, szúrós tekintetű vadász, aki télen csak az erdőt járja és ott fest. Lefesti az állatokat, annyira szereti őket. Az mesélte apámnak:

– Van nekem egy kutyám. Nem mondhatom, hogy különösebben okos, tizennégy éves foxi, vén kutya (akkor már lassan én is nagyon öregszem), szóval semmivel sem különb az átlagnál. Mikor itthon dolgozom a műtermemben, mellettem ül. Gondolhatod, százszor is fölugrom, ceruzát keresek, papírt hozok, festékért megyek, maratóért. Látja a kutya, beletörődik, rendben van. Aztán elérkezem egy pillanatra oda, hogy abba akarom hagyni a munkát, megvillan a fejemben a gondolat, hogy kimegyek járni egyet a kutyával. Még kezemben az ecset, meg se mozdultam – ő már fölugrik, jelzi, rendben van, mehetünk. Megérzi, amit én csak elgondolok.

– Teszel valami kis mozdulatot, amiről magad nem is tudsz, de ő észreveszi. Ahogy leereszted az ecsetedet, vagy kicsit elfordulsz a képtől, izmaid, melyek addig megfeszültek a munkában, egy percre ellankadnak, a válltartásod megváltozik – a kutya észreveszi – mondta neki apám.

– De nem! Semmit sem csinálok. csak eszembe jut, hogy menjünk! És ő már tudja!

Én magamban a vadász bácsinak adtam igazat. De hogy az embernél is van ilyen, azt nem gondoltam.

Jenő szeptemberben került az osztályunkba. Kerek feje van, zöld szeme, a haja szétáll, de azért meg van fésülve. Legtöbbször tud felelni, nem mondom. Tízpercben nem beszél senkihez, elvan egymaga. Almát eszik, néha vesz egy pohár tejet, kakaót soha. Talán nincs elég pénze. Aztán a múltkor odajön hozzám.

– Neked mert van ilyen rövidre vágva a hajad?

– Mert levágatom.

– Aha. Értem.

Azzal el is ment. Én egész nap gondolkoztam rajta, mit akart, miért kérdezte? Az igaz, hogy azóta reggel egy kicsit gondosabban megfésülködöm, de aztán csak a vállamat rángatom. Mit érdekel engem a hajam? Rövid-e, hosszú-e? Nem mindegy? Azért most már ötnaponként megmosom, egészen fényes.

Két hét múlva azt mondta nekem Jenő, egy felelés után:

– Egész jól feleltél. Külön is tanulsz földrajzot?

– Én? Mért tanulnék külön?

– Olyan dolgokat is tudtál, ami nincs a könyvben.

– Olvastam egy-két útleírást.

– Aha. Értem. – És elment.

Mit ért? Mi az a nagy fontos dolog, amit ő ért? Nem ért semmit, csak nagyképűsködik. Ahogy ott áll a folyosó végében, nem szól senkihez, lehet, hogy csak idegenkedik tőlünk. De akkor mért nyúz engem? Igaz, nem mondhatom azt se, hogy nyúz, csak ilyen nagyképű. Fúj!

Aztán ahogy jövünk haza egyszer az iskolából, már egészen a lépcsőknél voltam, amikor mellém ért. Jött egy darabig mellettem szótlanul.

– Nem nehéz a táskád?

– Olyan, mint a tied.

– Ne hozzam?

– Minek? Elbírom magam is.

– Na, jó – mondta megint nagyképűen. – Majd egyszer akarok neked valamit mondani. – És lefutott a lépcsőkön, otthagyt.

Az biztos, hogy azóta mindent, tudok Jenőről. Még olvasok a tanítás előtt, korábban szoktam beérni, egészen bele vagyok feledkezve a könyvbe, de az biztos, hogy tudom, benn van-e az osztályban, vagy nincs. Föl se nézek pedig. Hogy miből érzem meg? Kialakult valami kutyaság bennem, valami kutyaöszön, úgy látszik. Persze, azt is észreveszem, ha nincs ott. Múltkor is, szólította valamelyik tanár a gyakorlati órán, akkor még nem is találkoztunk, mert első óra volt, én meg csak felkiáltottam

– Hiányzik!

– Honnan tudod? Még el sem kezdődött az óra.

– Nem hiányzik?

– Ne kotnyeleskedj.

Mindegy – gondoltam. De Jenő aznap tényleg nem jött iskolába.

Szóval fölveszem a hullámokat. Ez lehet a lényege. Az ember, úgy látszik, visszaváltozhat ősbibb társainak a színvonalára. Mint például a kutya, olyan lehet.

Feleltetésnél is így vagyok. Mikor a tanár lapozni kezd az osztálykönyvben, már biztosan tudom, hogy ez a nagybozontú felelni fog-e vagy sem. Múltkor hátra is fordultam, intettem neki, pedig három paddal mögöttem ül.

– Te felelsz – sűgtam hátra. Értetlenül nézett rám, de akkor már föl is hívták. Bárcsak magamról is meg tudnám állapítani, mikor felelek. De magammal nem vagyok ennyire tisztában.

Jaj! Azt mondta, mondani akar nekem valamit. De mikor? Hát eltelik az egész iskolaév, az egész élet! És mit akar mondani?! Biztos, hogy valami nagyképűséget. „Aha.” Meg: „értem”. Ilyeneket. Vagy hogy milyen kis kezem van, ezt is mondta egyszer. Ilyen marhaságokat. Kiélesednek az ember érzékszervei néha, az lehet. Mint a kutya, olyan érzékeny lesz. Fölfogja mi van a *másikkal*. Ilyesmit! Egy biztos, hogy kutyaúl vagyok.

KUTYÁUL VAGYOK (NAPLÓ 2.)

Csak a naplómba – egy bizonyos, hogy nem maradhat az ember mindig ebben a kutyaállapotban.

Egyszer csak – elmúlt, ez az érzékenység. Most is figyeltem Jenőre, mit tesz, mit csinál, de már nem érzem meg, mikor fogják feleltetni, mikor van benn az osztályban, és mikor nincs. Most már gondosabban fésülködik, nem áll egyedül a folyosón, sokszor elvegyül a többiekkel, ezzel-azzal beszélget. Tegye. Engem nem érdekel.

Van a szomszédos, párhuzamos osztályban egy lány, Jutka, nem mondhatom, hogy a barátnőm, csak néha szoktunk beszélgetni tízpercben. Egyszer csak odajön Jenő hozzánk, és Jutka felé fordul:

– Te, mért van neked ilyen hosszú hajad?

– Hagytam, hogy megnőjön.

– Aha. Értem.

És továbbállt. Az igaz, hogy Jutka haja gyönyörű hosszú, aranyszőke, a vállára dobva csüng, valójában én nem is szeretem, hogy így kibontva hordja, szétterül az egész haj, kicsit közönséges. Nem akarom vele megsérteni, de hordhatná lófarokban is, az szolidabb.

Az órákon rendszeren tudok figyelni. Annyi tanulnivalónk van, örülök is, jól sikerültek a számtandolgozataim.

Figyeltem a többi fiút (meg lányt), rá tudok-e érezni, ha Ők felelnek. Kiválasztottam Andrist meg Vikit, de semmi. Fogalmam sincs, mikor jönnek be, még ha figyelem az ajtót, se veszem Őket észre. Nem beszélve, ha felelnek. Volt úgy, hogy már odaszóltam Vikinek, na, te fogsz felelni, hátha beválik ez a módszer, ha előre kimondom, semmi. Nem vált be. Az az érdekes, hogy embernél ez az érzékenység csak egy bizonyos valakivel szemben alakul ki, a többivel, úgy látszik, nem. Kár. Jenővel kapcsolatban még föl-föl dereng. Mikor Jutkával jöttünk haza az iskolából, mellénk csapódott Jenő, akkor már holtbiztos tudtam, mit fog kérdezni Jutkától.

– Nem nehéz a táskád?

– Nem.

–Ne hozzam?

– Hozhatod – mondta Jutka, és Jenő kezébe nyomta azt a nagy vacak táskát, az meg cipelte. Úgy látszik, Jutka szavait nem tudtam egész pontosan megjósolni magamban.

Múltkor megint itt volt apámnál az a vadász bácsi, mesélte, hogy valami baj van a kutyájával. Nem tudja, mi lehet? Mintha valami elöregedés lenne rajta. Már nem figyel annyira, mikor szólítja is, hogy mennek egyet járni, csak nehezen kel föl – elvesztette az érzékenységét.

– Valami tudományos szaklapban is érdemes volna írni róla – mondta apám. – Talán csak átmenet. – A szűrős tekintetű vadász bácsi elgondolkodott. – Csak hát egy kutyához hozzátartozik ez az érzékenység. Ezzel alkalmazkodik a finom ingerekhez. Az ilyesmi nagyon megviseli az idegrendszerét.

Jenőt azóta gyakran látom Jutkával, cipeli a táskáját, beszélni nem nagyon beszél semmit, de reggel is láttam, megvárta a kapunál a kis szőke hajút. Mondanom se kell, hogy fél fejjel kisebb nálam, és ezt se kell hangsúlyoznom, hogy most már derékig ér a haja, összevissza kuszálódik a szélben, de úgy látszik, ez Őt nem zavarja. Lebegteti, ideoda dobja a vállán, Jenő csak egy szót szól, Ő meg veti a fejét, és nevetgél, nagyon buta módon.

A tízpercben beszéltem Jutkával. Nem akartam előhozakodni, de aztán csak rákérdeztem:

– Te mennyire vagy érzékeny?

– Hogy érted ezt? – Látszott, Jutka nagyon meg van döbbenve.

– Tudod, vannak olyan kutyák, amelyek megérik, ha valaki valamit gondol. Te nem vagy ilyen?

– Hogyan? Kutyák? Hát én ember vagyok. Miket beszélsz?

– Na, jó. De meg tudod mondani előre, mikor fog felelni valaki, vagy például, hogy Jenő megvár-e a kapunál?

– Azt meg. Mindig megvár.

Otthagytam aztán Jutkát. Mit magyarázzak neki, még azt hiszi, bolond vagyok. Így is elég furcsán nézett.

Csak azt sajnálom, hogy az az érzékenység elmúlt. Akkor minden olyan színesnek tűnt, elevennek, vibrált a levegő. Csak nem fognak rólam is írni valami tudományos szaklapban? Kár volt apának ezt tanácsolnia. De hát el is múlt ez az érzékenység. Öregedés lenne, ilyen hamar? Vagy csak átmenet, ahogy a vadász mondta? És visszatér? De abban igaza volt, hogy az ilyesmi nagyon megviseli az élőlények idegrendszerét. Legyen az kutya, vagy ember.

AZ ÉN ÓRÁM

A karórát régen kaptam, egész kicsi koromban. Apám valahol külföldön szerezte, olcsó pénzen, Nagyzezsda – az volt ráírva. Csak négy szám volt rajta, 3-as, 6-os, 9-es, és 12-es. Akkor még alig ismertem az órát, de keveselltem rajta a számokat, sose tudtam megállapítani, hány óra. A szíja is hatalmas volt, olyan ormótlan, az az igazság, ha csak tehettem, levettem a karomról, mert ide-oda csúszkált, zavart.

– Nem baj – mondta apám –, jó ez addig, amíg tart. Majd ha elromlik, kapsz egy másikat.

Valójában szerettem volna, ha elromlik. Végleg elromlik. Amikor iskolába kerültem, láttam, a többieknek mind kicsi kedves órájuk van, tele számokkal, egykettőre meg tudják állapítani, mennyi az idő, én meg csak a csöngetésre ocsúdtam fel mindig. Nem is volt ez óra, csak egy tárgy, késett mindig vagy tíz percet. Dóritól meg is kérdeztem, mit jelent az a szó, jelent-e valamit egyáltalán, ami rá van írva. Ő megnézte az orosz szótárban, de nem találta.

Sokszor otthon is felejtettem. Letettem este a karomról, reggel meg a nagy rohanásban elfelejtettem visszacsatolni. Az iskolában vettem csak észre, hogy nincs velem – jobb is, gondoltam, csak zavar. Úgyse tudom, mennyi idő van rajta.

Mikor hazamentem, láttam, apám babrálja az órát.

– Látom, nem jár pontosan, most beállítottam, nem késik már. – És visszaadta, én megint fölcsatoltam pár napra, de az az igazság, most se tudtam, hogy pontosan hány óra. Kicsit sajnáltam is, hogy apám megjavította, olyan nagynak, otrombának éreztem, lötyögött a karomon, még írás közben is zavart.

Tornaórán is le szoktam venni, ilyenkor betettem a mellényem zsebébe. Egyik alkalommal már jöttem hazafelé, mikor észrevettem, hogy nincs nálam, na – gondoltam –, most igazán nem tehetek róla, hogy elveszett, most aztán vége. Nem szóltam semmit. Jártam-keltem otthon, kicsit megkönnyebbülve, hogy nincs meg, majd egy új óra, egy gyönyörű kis óra lesz az enyém. Megkönnyebbülve mentem az iskolába, mintha valamitől megszabadultam volna. Nem is volt nekem való nyugtattam magam, még a szíját se szerettem. Füttyürészve indultam hazafelé – amikor az egyik osztálytársam utánam szaladt és kiabált.

– Nem a te órád ez, nem a te órád ez? – És messziről lobogtatott felém valamit. „Csak ne az enyém legyen, csak ne az enyém” – ismételtettem magamban, új órát akarok, szépet, nekem valót. A lány közelre hozta az órát. Aztán a hála mögé dugta.

– Mi volt ráírva? – nézett élesen a szemembe.

– Az enyémben? Nem is tudom... Talán valami... Nagyzezsda...

– Igen, ez az! A tornateremben találtuk, gondoltam, hogy a tiéd. – És átnyújtotta az én nyomorult órámat, igen, megint ott volt a kezemben, az óraszíj, mint egy bogárláb kunkorodott, a számlap villogott a napban, a kis mutató pedig állt.

– Köszönöm. Nagyon köszönöm – mondtam a lánynak.

– Jobban vigyázhatnál rá – fintorgott a lány, és elfutott.

Néztem az órát. Nem jár. Kampec. Most legalább vége, biztos leesett a padlóra, és eltört a tengelye. Néztem az órát, ahogy állt, nem mozdult, halott tárgy volt, nem mutatta az idő futását. Nem baj, nem is szerettem – gondoltam –, fölcsatoltam a karomra. Mentem pár lépést. Aztán csavartam rajta egy-kettőt, figyeltem. A fülemhez emeltem, idegességemben azt se láttam, mozdul-e a kismutató vagy sem. A fülemmel se hallottam semmit, vagy a hajam zizegett, erősen figyeltem az utcazajban, aztán egyszerre, mint egy

távoli szívet, hallottam a ketyegését. Mindegy, gondoltam. Megvan, az enyém, majd lesz egyszer egy másik óráim, csak nem dobhatom el?

Amikor oroszot kezdtünk tanulni, Mária néni első nap azt mondta, hallgassatok meg néhány szót, hogy hangzik: *daleko* – messze, mondta, *gavarity* – beszélni, *nagyezsda* – a remény. Ezen a nyelven fogunk tanulni. Nézttem az órámat, arra is ez volt írva. De a számlapja már kopott volt, nem fénylett annyira, mint mikor megkaptam, s olyan otrombának tűnt a kezemben.

Amikor nyáron lenn voltunk Pista bácsiéknál, sokat fürödtünk. Csak a part mellé merészkedtünk le, de ott is olyan sebesen folyt a Maros, hogy csaknem mindig elsodort bennünket. Hancúroztunk, nagyokat nevtünk. A karórámat mindig a köpenyemre szoktam tenni, egész a partra, mi meg benn fürödtünk. Ahogy kijövünk a vízből, látom, hogy a köpenyemet is elkapta a víz, már a folyón lebegett. Kihalásztam, persze, az óra sehol. Nézttem a mély vizet, ahogy kavargott, s akkor már tudtam, amit, nem szeret az ember, az nem is marad meg vele. Láttam, ahogy a folyó fenekére szállt, számlapját belepí a víz, lassan elsüllyed az iszapban. Kicsit megkönnyebbültem, hogy lesz egy kedvemre való óráim, igazán kiszolgált évekig ez a régi.

Hazajöttünk, nagy vidáman beszámoltunk a nyári eseményekről, nagy fürdőzésekről, labdázásról. Megkönnyebbülve aludtam el, gondoltam, vasárnap előállok, és megmondom apámnak – elvesztettem véglegesen az órámat. Ha nem is most, de valamikor kapok egy új óráim, egy *igazit*, ami nekem való, amit szeretek. Teltek a napok, számoltam a vasárnapig tartó időt. Szombaton csöngetett a postás, s egy kis csomagot hozott Makóról. A nevemre szólt, boldog voltam. Kibontottam nagy sietve, és a finom papírba csomagolva ott volt az óráim. Hirtelen fülemhez emeltem, hallattam a ketyegését, mint egy távoli szívet. Pista bácsi írt néhány sort: „Megtaláltuk az órádat a folyóban, szerencsére könnyen megjavították, hordd egészséggel, és vigyázz rá...” Álltam az előszobában, kezemben az óráim, olyan gyönyörűnek, egyedülvalónak tűnt, a kismutató apró sercenésekkel mozdult, a legszebb óráim láttam, meggémberegett szíja csak hozzám tartozott, fölhúzó csavarja kedvesen gördült. Éreztem már, nem tudok nélküle élni.

A SZŐRKIRÁLY

A nyáresti fényben a kocsmablakhoz lopóztunk. Ritát úgy húztam magam után, mint egy játékbabát. Nyűgösködött, hogy késő van, az este, mint nagy sötétkék madár lebegett a fejünk fölött. Hallottuk suhogását. A partmenti nagy nyárfák suhogtak a szép szélben, borzongtak. A lehűlt levegő fodrozta a vizet. A jegenyék megdőltek, mint nagy ceruzák lebegtek. Suhogott a levegő. Késő van, Rita ilyenkor legszívesebben aludt volna, jó csendes paplanok és Gréti baba meg Fajankó közé ágyazva. Egyszerre szokott elaludni, az álom tejébe zuhanva. Most viszont jönnie kellett velem, hogy bebámuljunk a kocsmalacsony ablakán, a kikötőben.

– Te mindig be akarsz bámulni – nyöszörgött Rita, s az az igazság, hogy már hetek óta nem tudtam elaludni anélkül, hogy ne láttam volna a Szőrkirályt. Minden este láttuk a kocsmasarkában, néztük néhány percig, aztán megnyugodva mentünk haza.

Most is odalopóztunk. Benn néhány ember álldogált a füstben, a csapos jókedvűen osztogatta a fröccsüket, fehér, alacsony poharakban pedig kemény szeszt nyújtott a férfiak torkába. Néha nagy nevetés csattant, néha bólogatás látszott – felnőtt nagy komédia. Szőrkirály a sarokban ült. Öreg, meggyötört arccal, szájában hosszú, harminc centiméteres szipkával szívta a cigarettáját. Összehunyorított szemében folyami medvék bölcsesége és elszánt okosság csillogott. Nagy korsó sör állt az asztalon, azt fölemelte és lassan itta, végtelenül lassan engedte le a torkán a híg folyadékot.

– Ez is kiöregedett – intett a csapos a fejével Szőrkirály felé. – Emlékeztek, mit tudott ez! Mindig egyedül vezette a hajót, még a kikötést is maga végezte!

A Szőrkirály bólogatott, beszéljetelek csak.

– Na és amikor kimentette a beszakadt lovakat a jégből! Te! Olyat még nem láttál! – magyarázta egy középkorú férfi a társának. – Nem tudod elképzelni! A szekér már süllyedt, a lovak csüdig álltak a jeges vízben. Kivezette őket, egy órába telt.

– Micsoda ereje volt!

– Bátorsága.

– Megöregszünk. Mindenki megöregszik.

– Nézd, foga sincs a vén rókának!

– Lehörpint két korsót, és kész van.

– Örül, ha él, hagyjátok. – Nevettek. A Szőrkirály legyintett, nem is szólt semmit. Szívta a hosszú szipkán át a cigarettáját, a kék füst gomolygott a szakállából. „Fajankók, senkiháziak – gondolta –, limonádé-emberek.”

Rita elhúzott már az ablaktól, nem tudom, mi volt a beszélgetés vége, de minden este így húzták valamivel az öreget. Mindig arra vártam, hogy egyszer fölugrik és szétvágkoztuk, de hát talán igaz lehetett – nem volt már ereje hozzá.

A nyári napban Ritával beültünk a kis halászladikba, csak a folyó partján evickélni, sodortatni magunkat a sziget mellett csapódó hullámokkal. Varázslatos volt, én már evezgettem kicsit. Kék folyó kavargott alattunk, a part sekélyes medrei közt. Aztán nagyot, billent a csónak, talán én billentettem meg. Rita a vízbe pottyant. Kapálódzott. Nem ijedtem meg, mondtam, fogja meg az evezőt, majd kihúzom.

– Fogd meg az evezőt, ne kapálózz! – kiabáltam, de Rita csak verdesett, mint egy vízbe esett madár, fulladozott. Megijedtem. A parton emberek álltak, a kocsmából szaladtak ki.

– Mit csinálsz azzal a gyerekekkel? – ordítottak felém. Mit csinálok, jó vicc, még én csinálom. Rita sírt, verte kezével a vizet. Én is sírni kezdtem.

– Ugorj be már, Sanyi – biztatták a parti uszály munkását, de az csak a vállát vonogatta.

– Én nem tudok annyira úszni.

– Te, Béla, neked van vízijártasságid! – kiáltottak egy fiatalemberre.

– Majd csónakkal be megyek – mondta.

Futott a csónakért.

– Addig megfullad!

A Szőrkirály széttolta az embereket. Nem nagyon sietett, de gyorsan mozgott. Letette a szájából a szipkát a partmenti kikötőcölöpre. Egy rántással ledobta a kabátját, aztán az ingét. Belefejeselt a vízbe. Egyenletes tempóban úszott Rita felé. Akkor már a feje alig bukdácsolt. Átfogta Rita testét, maga mellé vette, mint egy kutyát. Megfordult, és egyenletesen úszott a partra. Fél karral. Kinn a parton letette Ritát, aki már nem sírt, csak félénken nézte az alacsony szőrembert, az erős karokat. A Szőrkirály megrázta kicsit, megütögette az arcát, a karját mozgatta. Nem szólt semmit. Az emberek se. A Szőrkirály lassan fölvette az ingét magára, a vizes testre, aztán a kabátot a nyakába kanyarította. A hosszú szipkát szájába vette, lassan beballagott a kocsmába. Az ajtóban halkán mondta az ijedt csaposnak:

– Még egy korsó sört. – És leült a sarokba. Király volt.

HEGEDŰ AZ OSZTÁLYBAN

Visongva törtünk be az osztályba. A szeptemberi nap ott úszott a levegőben, arany rácsokat dobott a padokra. Olyan volt még az idő, mintha méz lebegte volna be. A nyár bennünk égett, a bőrünkön, az ereinkben futkározott. Mi is futkároztunk.

– Az az én padom volt!

– Oda én ülök!

– Menj a másik oldalra!

Rikoltoztunk, foglaltuk a helyünket, mintha életfontosságú lett volna, ki hova kerül? Lökdöstük egymást, volt aki a kardigánját dobta foglalónak a pad ülésére. Egy másik a tízórais táskáját röpítette. Röpdöstek tárgyak, gyerekek.

Zsóka magában állt. Kedves, széles arcán nem látszott tülekedés, a fal mellé húzódott. Kövér testén feszült a kék kardigán, dudorodtak a kis testdarabjai, majd szétpattantak a gombok. Vastag lábán magas szárú cipő, kezében tartotta a táskáját.

Az utolsó helyekért folyt a küzdelem.

– Én nem ülök a Zsóka mellé!

– Ülj te. Majd megeszi a tízóraidat!

– Hogyne! Ülj te. Olyan sovány vagy, melletted elfér.

– Vagy agyonnyom. Köszönöm.

A lányok gonoszul kacagtak, hancúroztak, Zsóka arcán piros foltok jelentek meg, állt a fal mellett, kezében a táskájával.

Bejött a tanítónő. Elcsöndesedtünk. Ragyogó arccal állt a katedrán, kezdődhet az új iskolaév.

– Na, gyerekek, megvagytok! Hű, de megnőttetek! Mutassátok magatokat! Mindenki megtalálta a helyét? És te, Zsóka, hova ülsz?

Zsóka lenézett a földre.

– Még nem tudom.

– Hova akarsz ülni, kislányom?

– Nekem mindegy.

– Keress magadnak egy helyet, és ülj le szépen.

Zsóka csak állt. Tartotta kezében a táskáját. Meg a hegedűt. Hátral megszólalt egy hang:

– Nem fér el egy padban.

Aztán még valaki belekiabált a kezdődő nyüzsgésbe:

– Üljön egyedül.

– Van hátul hely, ott talán elfér.

– Pókhasú!

A tanítónő pissegett.

– Hordó!

– Dehogya! Dinnye! – Nevettek, visongtak a lányok.

– Görögdinnye!

– Görög Zsóka!

A tanítónő rendet teremtett.

– Gyerekek! Mi ez a felfordulás? Elég legyen ebből. Csend! Ki akar Zsóka mellett ülni?

Mindenki elcsöndesedett, magában kuncogott egy-egy hang. Még a légyzümögést is meg lehetett hallani. Aztán nagy sokára fölállt egy vézna kislány a második padban, Margit.

– Én szeretnék Zsóka mellett ülni. – Alakját furcsán megdöntötte, mintha szégyellné magát. Zsóka szedte a cókókját, lassan elindult, vitte a táskáját meg a hegedűjét. Beprézelte magát a padba, aztán lerakta a kezéből a holmit. Oldalvást Margitra pillantott, igyekezett összehúzódni, kezét ügyetlenül a padra tette és figyelt.

– Hát kezdjük a munkát, gyerekek! Ki tud valami szép verset, vagy köszöntőt? Aztán neki a tanulásnak.

Lökdösték egymást a gyerekek. Persze, senki sem akart vállalkozni.

– Kérem... – Állt föl Margit. – A Zsóka nagyon szépen tud hegedülni... Ő játszhatna valamit... Mikor az ablakuk alatt elmegyek, mindig hallom, hogy játszik.

– Nagyon jó! – A tanítónő megörült, a gyerekek megint kuncogni kezdtek. Sugdostak.

– Összeroppan a hegedű!

– Meg se tudja fogni! – Lökdösték egymást, kezüket szájuk elé kapva.

– Kiejti a vonót a kezéből!

– Na, kislányom, játsszál nekünk valamit.

Zsóka fölállt, céklapiros arccal.

– Nem nagyon tudok... Csak két éve tanulok...

– Nem baj, játsszál valamit.

Zsóka nagy szégyenkezve magához emelte a hegedűtokot, kinyitotta, és óvatos kézzel, szinte dédelgetve kivette a hegedűt. Aztán a vonót fölemelte, a hegedűt az álla alá szorította.

– Elszakad a húr – sugdostak a lányok. És mintha csak varázsütésre történt volna, csakugyan elpattant az egyik húr, levágódott. Zsóka csak állt, piros arccal. Aztán egy gyerek fölugrott a hátsó padok egyikéből, és hozta a hegedűjét.

– Itt az én hegedűm! Játsszál ezen! – nyújtotta Zsókanak, aki már azt se tudta, hova bújjon zavarában. A tanítónő biztatta. Zsóka röstelkedve tette le a magáét, és átvette a lánytól a hegedűt, aztán hirtelen az álla alá fogta, és játszani kezdett. Eleinte remegett a hang, mintha csak rossz helyen markolászta volna, de aztán egyre egyenletesebben, gyönyörűbben zengett a dal. A gyerekek visszafojtva hallgatták. A hegedű hangja boldogan szállt a teremben. Egyik-másiknak párásodott a szeme is. Aztán elhallgatott a hegedű, a gyerekek tapsolni kezdtek. Zsóka boldogan állt a teremben.

Tízpercben pedig lerohantak a hegedűvel, ellopták a lánytól. Zsóka sírdogált, pufók arcán folytak a könnyek. De csakhamar megvigasztalódott, hozták vissza a hangszert a főgonoszok.

– Megcsináltattuk a pedellussal. Most majd megint játszol nekünk, jó? – És körülveték a nagydarab lányt. Az osztályba besütött a puha napfény.

VADÁSZNI MENTEM

Az Őz ott állt a farakás mögött. Láttam jól, bár valójában alig lehetett észrevenni. A farakás nagy rönkökből állt, a végük fehér és sárga színben játszott, ott ahol elfűrészelték őket. Az évgyűrűk finoman behálózták a fa anyagát – ezek között a színek közt alig lehetett látni az Őzsutát. A tomporával fordult felénk, finom barna, sárga színei belevesztek a farakásba.

Sebő bácsi régen ígérte, hogy elvisz vadászni. Apám csak hallgatta, a te dolgod, mondta. Rám bízta a döntést, égtem a lázban. Tulajdonképpen csak a nyomorult ketrecekben láttam Őzeket, ahol szomorúan lógatják rab fejüket a szépszeműek. Szinte csodálkozva néztek ránk, miért is tartjuk Őket itt a porban, a rácson mögött. Valahogy az derengett bennem, ott az erdőben majd meg lehet simogatni Őket, talán etetni is lehet, vagy egyszerűen a gipszállatokra gondoltam, majd ide beállítjuk a többi közé az elejtett állatokat.

– Majd meglátod, micsoda gyönyörűség – mondta Sebő bácsi. – Már nagy gyerek vagy, látnod kell közelről ezt a küzdelmet.

Mentünk Sebő bácsival, lopakodva fölfelé a lejtőn, a farakás felé. A kezében finom csövű puská volt, mint egy műszer, kis üvegcsővel a tetején. Az Őz fara látszott csak, aztán a szél megindult – felé vihette a szagunkat, mert egyszerre megiramodott, és nagy szökellésekkel eltűnt az erdő szélénél.

– A fene egye meg – mondta Sebő bácsi. – Eltakarta a farakás. Nem baj. A többiek már fönny járnak a hegyen, majd onnan meghajtják Őket. Ide behúzódnak a szakadék oldalába, elénkbe hajtják az állatokat, ne félj.

Óvatosan haladtunk. Akkor az Őz visszatért az erdő másik végénél. Kiemelkedett a feje, kibukkant a sűrűből, mint egy látomás.

– Most csöndben légy. Közelebb jön, elállt a szél, nem vesz észre bennünket. – Persze moccanni se mertem. Az Őz kijebbb lépett az erdő alacsony fáinak közül, szimatolt, egypár lépést is tett felénk. Sebő bácsi célzott, a csend megfeszült, aztán dörrenés, az Őz nagy teste megrándult és elvágódott. Ennyi volt a vadászat. Mi Sebő bácsival odatörtöttünk, nagy lépésekkel ugrált az Őz felé. Hát, ott volt az Őz, nem úgy, mint az állatkertben, nem is hazavihetően, hanem végérvényesen, vérbe dermedve. Sebő bácsi diadalmasan állt föllette, nem tudom, miért. Elég nagy volt, közel is, nem nagyon lehetett elhibázni. Az Őz feküdt, mint egy darab fa, a hó piros volt körülötte. „Hentesmunka” – gondoltam, pillanatra meg is gyűlöltem Sebő bácsit, amint a munkásoknak mutatta, hová húzzák az állatot, de gyorsan, gyorsan, mert föntről, a hegyből most indult meg a hajtás.

– Na, szép, ugye? Olyan, mintha az Őskorban élnél. Látod, itt szabadban élnek az állatok, nem úgy, mint az állatkertben. Ez az igazi otthonuk, a szabadság. „Na – gondoltam –, ha ez a szabadság, köszönöm szépen.” – Most ide húzódnak ezek mellé a vékony törzsek mellé, és figyelünk. Ne beszélj, csak ujjal mutasd, ha látsz valamit.

Álltunk a hóban. Az Őz szemére gondoltam, végérvényes, merev szemére, mely sose látja már a szabadságot. Küzdelem, mondta otthon Sebő bácsi, nem mondom, ez aztán küzdelem. Megvárni, amíg előjön egy gyanútlan állat, aztán lepuffantani. Ez aztán kaland.

Sokáig álltam, valójában azért rimámkodtam magamban, nehogy még egy szerencsétlen előbukkanjon. De Sebő bácsi jó rejtekhelyet választott, nem is kellett sokáig várni. A nagy lejtőre a fák oldalánál rálépett egy Őz. Szép feje, tűnődő, gyors szeme kirajzolódott a hóban. Ragyogva megállt, mint egy jelenés, fölemelte a fejét.

– Ezt nézd, ezt a gyönyörűt! – súgta Sebő bácsi. – Megvárjuk, míg pár lépéssel közelebb jön.

Én is figyeltem az állatot, mi lesz. Szívszorogva figyeltem, valahogy azt szerettem volna, ha el tudom riasztani, vagy valami jellel tudatni vele, hogy fusson, rohanjon, el a végveszedelemtől, nem is tudtam elképzelni mit tehettem volna. Sírni, tombolni szerettem volna, lerángatni Sebő bácsi válláról a puskát, aki mosolyogva figyelte a közeledő nagy szemű állatot, aki sejtelmesen lépegetett a hóban – sajnos felénk. Még egy lépés, még egy, Sebő bácsi emelte a fegyvert – én meg utolsó erőfeszítésemmel nekidőltem annak a vékonyka fának, ami előtt álltam. Nagy recsenéssel eltört a fa, óriásit durrant a visszhangos erdőben, a drága Őz meg nagyot iramodott abban a pillanatban, vágatott, szökellt. Sebő bácsi végtelenül dühös volt, szidott, hogy ennyire nem tudok vigyázni.

Otthon elmeséltem apámnak, mi történt.

– Készakarva tetted, igaz? – kérdezte. Nem feleltem. Apám szemében mosoly bujkált, értettük egymást.

ELTÉPETT LEVELEK

Írom a levelem:

„Nem tudom, hogy mit akartál azzal mondani, hogy ne hordjam ezt a rövid szárú csizmát, egyáltalán mi közöd hozzá ? Nekem nagyon tetszik. És ha posztóból van? És ha piros meg fekete? Nekem, igenis tetszik, és megy a kisbundához. Én is tudom, hogy a barna hosszú szárú csizma jobb, de azt csak vasárnap veszem föl. Nem való iskolába, és különben is mindegy. Én például fütyülök rá, hogy te milyen ócska kitaposott cipőben császkálsz a hóban. Én például sose mondanék ilyesmit neked. Olyan vagy, mint egy elhanyagolt madár. Ha látnád magad! Azt hiszed, az a hosszú haj a nyakadba lógva valami szívderítő? Én például nem adok a hajra, de ez nevetséges. És mért ne hallgassam a Bergendyt, mért kell nekem csak Bachot hallgatnom? Én például szeretem a komoly zenét, de nem erőszakolom rá senkire sem az ízlésemet. És hogy menjek veled koncertre, mikor senkivel se szoktam koncertre menni, csak anyámmal? Majd megbeszéljük. Majd még írok.

É."

Megcímeztem a borítékot is: Jeney József tanuló, Budapest, I., Hattyú utca 4. Lera-gasztom. Most látom, hófehér boríték, átlátszik rajta az írás. Kell egy másik boríték. Majd holnap veszek.

Kék borítékot kaptam. Világoskék, rajta van a postai bélyeg, most hova ragasszam ezt a szép japános bélyeget? Mindegy. Föltépem a fehér borítékot, átfutom a levelem. Micsoda marhaság! Minden második szava „én például." Fúj. Írok egy másikat. Se megszólítás, se befejezés. É. Mintha csak én lennék a világon É. Na!

„Kedves Józsi!

Örülök, hogy észrevetted, én is jobban szeretem a hosszú szárú barna csizmámat, de ha tornaóra van, azt nem tudom levenni. Örülök, hogy segítettél a számtandolgozatom-ban. Örülök, hogy szóltál, én is jobban szeretem a komoly zenét, Bergendyt csak kikapcsolódásból hallgatom. Lehet, hogy egyszer elmegyek koncertre veled. Ha nagyon akarod.

Addig: Éva"

És veszek egy új borítékot, melyre ráragaszthatom a japános bélyeget.

Sárga boríték. Ócska papírból, mindegy. Megcímezem, ráragasztom a bélyeget, akkora a bélyeg, a címzés alig fér ki. El is tévesztettem, a Jeneyt „i"-vel írtam, aztán kijavítottam, de látszik a pont. És ez a levél! „Örülök, örülök... " Marha vagyok, marha vagyok, azt inkább írhattam volna. És „addig: Éva." Micsoda romantika. Ó! Eltéptem a levelet, majd írok egy egyszerűbbet.

„Kedves Jóska,

rendes tag vagy, hogy szóltál a csizmám miatt. Őszinte. Ezt kedvelem benned. Legalább nem vagy nagyképű, mint a többiek. Nekem is van bérletem koncertre, majd egyszer elmegyünk. Ha jó fiú leszel, és a tízpercben is oda mersz jönni, nemcsak a kapunál ácsorogsz, mintha nem engem várnál. Ez az Őszinteség? Vagy szégyellsz a fiúk előtt? Átjöhetsz, hogy a számtant hétfőre együtt megcsináljuk. Esetleg a földrajzot is megtanul-

hatnánk együtt. Bár én nem szeretek senkivel se tanulni, de aztán elbeszélgetnék. Nem tudok rendesen írni, Rita mindig bejön. Tudod, a kisebbik testvérem. Nagyon szeretem, de kibírhatatlan. Majd megismered. Írj egy cédulát a tízpercben.

Üdvözlettel: Éva"

Ez jó lesz. Betszem a táskámba, lehet, hogy egyszerűen odaadom neki. De akkor mi- nek a bélyeg?

Persze, nem adtam oda, nem volt rá alkalom. Alig mentünk ki tízpercre. És miket írok a kistestvéremről, mi köze ennek az egészhez, hogy kerül ez ide? És hogy jöjjön át? Hova? Mit csinálnánk itt a családban? Eltéptem ezt a levelet.

„Jóska!

Igazad volt a múltkor. Ne veszekedjünk. Legyünk jó barátok(?). Most zenét hallgatok, s arra gondolok, amit legutóbb beszélünk. Nem is csak a szavakra, a szavak zenéjére. Sokszor olyan a beszélgetés, mint egy melódia. Csak dallama van. Ha tudsz, várj meg hétfőn a végállomásnál fél egykor.

Szeretettel: Éva"

Viszem föladni. A postaládából csak este kilenckor szedik ki, előbb találkozunk, minthogy ez odaérne. Majd meglátom.

Legjobb lenne valami közvetítő. Egy idézet, amit nem kell pontosan értelmezni. Gondoljon aztán, amit akar, én is azt gondolok. Nem kell személyes jellegűnek lenni.

„Kedves József,

nem tudom, ismered-e Puskin Anyegin-ját. Nekem nagyon tetszik. A legszebb benne Tatjana levele. Ide másolok pár sort. Különösen a rímek szépek. Meg az, hogy megismer- ni belőle Tatjana lelkét.

*Én írok levelet magának –
Kell több? Nem mond ez eleget?
Méltán tarthatja hát jogának,
Hogy most megvessen engemet.
De ha sorsom panaszszavának
Szívében egy csepp hely marad,
Nem fordul el, visszhangot ad.
Hallgattam eddig, szólni félttem,
És higgye el, hogy szégyenem
Nem tudta volna meg sosem,
Amíg titokban azt reméltem,
Hogy lesz falunkban alkalom,
S hetenként egyszer láthatom;
Csak, hogy halljam szavát, bevallom,
Szóljak magához s azután
Mind egyre gondoljak csupán,
Éjjel-nappal, míg újra hallom.”*

Eloolvastam vagy százszor. Nekem tényleg nagyon tetszik. De neki? Hátha nem is szereti, nem is érti a verseket. Versekkel levelezni, bolondság. Még félremagyarázza. Eltépem ezt a levelet.

„Kedves Jóska,

sokat gondolkodom rád. Ez az igazság. Jóformán másra se gondolkodom, ez az igazság. Remélem, neked is eszedbe jutok egy-egy percre. Holnap fölveszem a hosszú szárú barna csizmámat, igazad van. Írj hamar. Lassan vége a tanévnek, ki tudja, hol találkozunk?

Csókol: Éva"

Milyen marhaság! Ezt nem fogom elküldeni. Nem is igaz. Honnan vettem ezeket? Ha valaki nem tetszik, az tényleg Jóska. Elállnak a fülei. Nagy, gubancos fekete haj. Még a szeme, a szeme elég szép. Szó sincs róla. Csak szomorú. Eltépem ezt a levelet.

A naplóm tele van már. Nem nagyon tudok mit írni bele, csak rajzolom a szavakat. „Édes" meg „drága" meg „drága" meg „édes". Ezerszer. „Ezerszer." Ilyenek. Hogy mért? „Csókollak." Mit csinállok? Ezerszer. „Ezerszer." Miket írok? És kinek, azt nem tudom? Lassan vége a tanévnek. „Édes!" „Édes!" „Drága!" „Kedves!" Kedves. Kedves. Ezzel teleírni oldalakat! Jó, hogy már nem kell csizmában járni. Mindenesetre ezt a naplót darabokra tépem.

A REPÜLŐ ISKOLATÁSKA

Péter mindig elkésett. Nagy vagány volt, lóbálta a táskáját, fütyülve érkezett meg, rendszerint késve, vagy az utolsó pillanatban. Na de kedden mindig elkésett. Csak a második órára jött be, első órán idegen tanár tanított, nem ellenőrizte a létszámot. A második meg rajz volt, a rajzteremben, ami ketté volt osztva, egy alkóvszerű átjáró kötötte egybe. Péter a belső teremben ült, a hátsó részen volt egy ajtó, ahol észrevétlenül bejöhett, különösen, ha előzőleg levetette a felső kabátját, legfeljebb azt mondta ingujjban, csak kakaót vásárolt. Mindig ezt mondta, persze sose vásárolt kakaót, utálta a kakaót.

Szép tavaszi nap volt, mi javában rajzoltunk valami vázát, Gumovszky Béla, drága rajztanárunk elmerült a korsó magyarázatában. Alacsony, összegubancolódott ember volt, nagy nádpálcával mutogatta mindig a kitett tárgyat – hogy figyeljük meg, a korsó hasa, kitüremkedése régi puttókra, angyalkákra emlékeztet, mi röhögtünk.

Fütyülés hallatszott, Gumovszky mester véletlenül a hátsó teremben magyarázott, javíthatott is egy rajzot – amikor berepült a táská. Lecsapódott, mint egy bomba, Péter padjára, lesodorva a mellette ülő fiú ceruzáit. Gumovszky nem messze a becsapódástól állt, és magyarázott tovább, bár különösnek találta a berepülő táskát. Aztán röpült a kabát is. „Röpülő kabátok, nem rossz” – gondolta az öreg.

– Hé, srácok! Mit vacakoltok? – Péter kiáltott befelé az ablakon. – Jöhetek, vagy mi a fene van?

Mi pukkadoztunk a nevetéstől, de visszafojtottuk. Gumovszky régi rajzokról mesélt.

– Ne hülyéskedjétek. Jöhetek?

– Persze – szólt ki fahangon a tanár, nádpálcájával körülrajzolva a korsót.

– Ne hazudj. Gumó nincs még benn?

– Ki az a Gumó? – kérdezte a magasból a tanár.

– Ne játszd meg magad. Benn van, vagy nincs benn az öregember?

– Gumó? – tűnődött a tanár, látszott, kissé zavarba jön, de aztán intett nekünk, kiáltunk, hogy jöhet.

– Gyere, gyere – kiáltottuk. És Péter, szokásától eltérően a magas, de földszinti ablakot választotta belépőül. A kezét láttuk meg először. Kapálózott a párkányon.

– Segítsetek már, az isten áldjon meg benneteket! Még meglát valaki. Gumó benn van? – Markolászta a pléhlemezt. A tanár odament, kinyújtotta a nádpálcáját, Péter azt kapta el, és húzódkodott fölfelé.

– Ne játsszatok a Gumó pálcájával – mondta röhögve, de megnyugodva, mert ebből sejtette, hogy az öreg nincs még benn. Aztán még felkiáltott: – Gumó olyan dühös lesz, ha ez eltörik, hogy... – És belekapaszkodott a tanár kinyújtott kezébe. Ott álltak, a tanár és tanítványa, Gumovszky nem merte elengedni a gyereket, nehogy lezuhanjon, Péter nem mert beljebb jönni a megdöbbenéstől. Mégis volt annyi lélek jelenléte, hogy kihasználjon a zsebéből egy elrongyolt teniszlabdát. Fölmutatta szabad kezével.

– Tanár úr, ezek a piszkok kidobták a labdát, és tornaórára kell. Egy autó alól kellett kiszednem. – És mászott befelé.

– Jó, csak gyere már be.

Betoppant. Leporolta magát nagy zavarában, közben gondolkodott, hogy még mit mondjon.

– A tízpercben kakaót vettem... annyian állnak ott...

– Tudom. A kakaónál nagyon sokan állnak. Azért nem veszek én soha. A legjobb nem kakaót venni. – A tanár is porolta a nadrágját, ahogy odaszorult a falhoz, falas lett.

– Én se fogok, soha többé – mondta mély meggyőződéssel Péter.

– Azt hiszem, az lesz a leghelyesebb. – És nagyvonalúan tovább magyarázott.

Óra végén elhatároztuk, hogy egy cserépbe virágot vagy babot ültetünk, aztán megfigyeljük, hogyan nő, lerajzoljuk. Gumovszky cserepet meg földet kért tőlünk, aki tud, hozzon.

– És ki hoz földet, gyerekek?

Péter nagy lelkesen jelentkezett.

– Ha meg tetszik engedni, én hozok jövő órára, tanár úr. Nekünk prima földünk van, az unokabátyám kertész, tőle tudok csórni... akarom mondani, hozni.

– Na, látod, ez rendes, fiam. Hozzál egy kis földet a Gumónak – mondta elegánsan, és finom léptekkel kiment az osztályból.

Péter aztán minden rajzórán pontosan a helyén ült, ügyes kézzel dolgozott, a legjobb rajzolóvá fejlődött, sőt ő lett a szertáros, Gumó annyira megbízott benne.

KÉNYESKEDŐK

– Az egész világot be kell engednünk ahhoz, hogy egy pillangó bejöhessen – ismételte megfáradt arcával a nagyanyám. Kinn ült a falvai ház mellett egy sámlin, kezét a ruháján húzogatta, az októberi fény utolsó sugarakat dobott rá. Nézte a kertet, a sok búcsúzó virágot, maga is búcsúzó virág. Később jöttem rá, mit jelent ez a mondás.

Nem szerettük a locsolókat. Kényeskedtünk, vihogtunk egymás közt lányok, négyen, felöltöztünk húsvéthétfőn nagy kelletlenül, de telekürtöltük a szobát:

– Anyu, én elmegyek, ha jönnek a locsolók!

– Lehet, hogy te elmész – mondta Dóri –, de én meg se várom őket! – És már rohant is magára kapkodott kabáttal, kibomló hajjal lefele a lépcsőn. Anyánk hiába kiáltozott utána.

Mi pedig duzzogtunk. Le-föl jártunk a szép ruhákban, éppenséggel ferdén tartva a vállunkat, lógatva az orrunkat, gyalázva az egész világegyetemet. Csoszogva jártunk, mint a bolondok. Húztuk a cipőfűzőzsinórt, hogy rendetlenek legyünk.

– Aki akar, úgyis jön – mondta Rita nagy bölcsen, és fintorított egyet az orrával. – Vagy ha nem, hát ott marad, ahol van.

Még Móni volt a legrendesebb, nem tudta, miről van szó, és bár ő is kuncogva követt minket, azt hiszem, titokban reménykedett, hogy jönnek a tízéves lovagok, fölcicomázva, talán lesz, amelyik lóháton, lesz, amelyik motorbiciklivel.

– Hogyne! Majd jön a házból a nagy döhe Aladár, és telelocsolja a fejünket büdös vízzel!

– Nemcsak az! Gondold el, ha beállít Ervin a nagy bajuszával, és összenyalából minket, ránk lehel a sörszagával, és mi elbódulunk tőle.

– És megcsókol! – toldotta meg Móni az egésztest, bár fogalma sem volt, mi ellen kell tiltakozni.

– Mi az, hogy megcsókol? Összenyalaz!

– Összeszúr! – rikoltozta Rita.

– És nem akar elmenni.

– Nem lehet kidobni! Lefekszik a díványra és horkol!

– Ejnye, gyerekek, Ervin bácsi szeret titeket. Hogy beszéltek róla – szólt ránk anyánk.

– Téged, téged! – Mutogattunk rá, talán még a nyelvünket is kinyújtottuk. – Minket nem! Minket csak apa szeret, és mondd meg neki, ne jöjjön, legalább húsvétkor, majd énekel és hadonászik, és a végén nekünk kell őt hazakísérni!

– Elájul! – toldotta meg Rita. – Hanyatt esik a lépcsőn!

– Nem szokott hanyatt esni a lépcsőn – mondta anyánk, rendreutasítóan.

– De most fog! – És kiszaladtunk a szobából. Egyikünk a kamrába ment, másikunk a konyha sarkába bújt, Móni ténfergett csak kis testvérével a szobákban. Aztán eluntuk a bújócskát, előjöttünk.

– Még a Bárdy fiúkat elviselném – mondta nagy kényesen Rita, megigazítva a nyaklancát.

– Na, ja. A Bárdy fiúk. Azok legalább köszönnek. Nem húzkodják a hajunkat!

– Hát a hajhúzgálás a szeretet jele – próbált anyánk valami kis életet önteni belénk.

– Köszönjük. Lehet, hogy te szeretted gyerekkorodban, ha a hajadat húzgálják, mi nem szeretjük. Mi jól megvagyunk itt. El tudom képzelni, hogy te szeretted, falun mindent szerettek, ha húzkodják a haját, a fenekére ütnek az embernek, a vásárban mást se csinálnak. Mi nem szeretjük. – Előkelően átvonultunk a szobán.

– A Bárdy fiúk előreengednek a kapuban is – mondta Rita, és valójában csak ōket vártuk, két kedves fiút a házból, akik komolyan viselkedtek, hegedültek a felső lakásban, anyjuknak segítettek a bevásárlásban.

– És autójuk van! – mondta teljesen tájékozatlanul Móni, akinek fogalma sem volt az egésztől, csak csatlakozott hozzánk, ha szidni kellett valakit vagy dicsérni. (Dicsérni elég ritkán szoktunk.)

– Nem az autó számít – igazította ki Rita –, a modor, Móni. Még jó, hogy a lépcsőházban nem rohannak ránk, és agyonöntözik a ruhánkat, tele lesz folttal, a hajunk meg búzlik az iskolában. Gondold el, ha Péter is eljön, áll az előszobában és spricceli ránk azt az undok limonádét! – kanyarította meg Rita, bár Péter sose hozott limonádét, nagyon rendes gyerek volt.

Az igazság az, hogy már előző évben elmenekültünk a locsolók elől, szegény anyáknak kiadtuk a jelszót – fogadja ōket egyedül. Mi meg eltűntünk. Nem győzte mentetgetni magát, hogy vidékre kellett utaznunk, majd délután s a többi – mi meg benn bujdosunk, kuncogtunk.

Nagy unottan ültünk a díványon, de azért minden csöngetésre fölneszeltünk. A postás jött, hozott valami vidéki táviratot.

Vártuk a Bárdy fiúkat – és senki mást. Ültünk a díványon, ordítottuk a rádiót. Megint csöngettek. A házfelügyelő volt, hogy be kell fizetni a lakbért holnap, ha most már odaadnánk, harmadikán kellett volna, huszonötödike van... Nem jöttek a Bárdy fiúk. Magam is úgy képzeltem, egész rendes gyerekek, majd teniszütővel fognak beállítani, sokszor láttuk ōket teniszütőkkel, az olyan előkelő volt. A díványon ültünk, lóbáztuk a lábunkat. Móni is csak nézett bennünket nagy kék szemével, mi lesz, mi meg időnként kinyújtottuk rá a nyelvünket, ez volt a húsvéti multság. Egy ötéves gyereknek nem lehet megmagyarázni, hogy nem *mindenki* vagy éppenséggel *bárki* locsolhat meg minket, ō még reménykedett.

Csöngettek. A fűtő jött, húsvétot kívánni. Esteledett. Dóri hazajött a barangolásból és bujdosásból.

– Na, itt voltak a Bárdy fiúk?

Nem tartottuk érdemesnek válaszolni.

– De hogy senki se jött! – álméltkodott Móni.

– Mért kellett volna valakinek jönni? Örülj, ha nem leszel agyonszagosítva. Nem jól vagyunk itt magunk?

Este hét volt már, mikor csöngettek. A tálak tele arany tojással, festettünk is egypár kemény tojást, még Dóri is, ō tudott a legszebben festeni, egy eget festett a tojásra meg alatta nagy mezőt, báránnyal. A másik tálban finom csokoládék. A kamrában sonka volt, anyánk tormát is reszelt hozzá, kalácsot sütött. Az ünnep a szobában lebegett, hiábavalóan. Nem mentünk ajtót nyitni, anyánk beszélgetett valakivel az ajtóban.

– Gyere be azért, még nincs olyan késő. Persze, engem is meglocsolhatsz. Gyere, itt vannak a lányok, meg van sok szép ajándék.

– Ez az egyik Bárdy fiú – kuncogtunk és futkároztunk a szobában.

Bolond Józsi állt az ajtóban. Nagykabát volt rajta. Fekete haja megfésülve, de csak a homlokába ugrott. Tartotta kezében a locsolót.

Mi elősompolyogtunk. Elmondta a versikét, és mi megadóan tartottuk a fejünket.

– Gyere, ülj le – mondta anyánk, és előhozta a nagy tálal sonkával. Gyönyörű tál volt, tele finomságokkal, sonka, tojás, uborkaszeletek, még tartár is volt. Józsi nem tudta, hova legyen.

– Ehetek? Még nem ettem – mondta, nagyranőtt tizenkét éves fiú volt, de valami más iskolába járt. – Mindenütt csak töltik belém a folyadékot, de enni is kell... – Eltette a locsolóüveget, és nekilátott. Mi körülültük, és néztük, mint a csodát. Nekilátott, vett a son-

kából, ráöntötte a tartárt, kivett négy fél tojást, evett, istenigazából. – Ti is egyetek. – Mi is nekibátorodtunk. Fújtatott, kedvesen körülnézett. – Na, azt hiszem, sokáig maradtam, megyek is. Köszönöm, nagyon szép volt – mondta, és megtörölte a száját.

– Maradj még – szólalt meg halkán Móni.

– Hát maradhatok még egy kis ideig...

– És körülnézett.

– Vegyél a cukorból – kínálta Rita. Józsi nagy körülményesen kimarkolt a cukorból, a zsebébe tette meg a szájába.

– A csokoládéból is vehetsz – nyújtotta neki Dóri a tálat. Józsi kivett egy szemet. – Még, még! – kiáltottuk, és teletömtük a zsebet, ő szabadkozott.

– Nem lehet azt. Kell másnak is, ha jön. Meg nektek is. – Szégyenkezett.

Mi meg mindent elébe hoztunk. Nekem volt egy régi szép könyvem, nagy rajzokkal, azt adtam neki. Rita selyempapírba csomagolta az egyik nagy csokoládényulát, azt adta oda.

– Na, nem vihetem el mindet, egészen kifosztalak benneteket – mondta Józsi szégyenlősen mosolyogva.

Dóri az összes tojást egy kosárba tette, azt nyújtotta át. Ragyogtak a tojások, mint a festett csillagok.

– Nem vihetem el az összest... nem érdemlem meg... – mondta Józsi – kell ez még...

– Neked vettük, neked vettük – kiabáltunk, és Móni egy gyűrűt is adott neki, amit apánk hozott, ezüstgyűrű volt. Józsi nagy szégyenlősen próbálgatta az ujjára. – Igazán... Azt fogják hinni, hogy loptam.

– Mondd meg otthon, hogy tőlünk kaptad – adta bölcsen a tanácsot Móni. – Akkor elhiszik. – Józsi ott állt az előszobában, roskadozott az ajándéktól, sugárzott az arca.

– Köszönöm. Sehol sincs egy ilyen ház... Köszönöm. Jövőre megint eljövök! – Szaladt le a lépcsőn, és integetett.

Mi meg boldogok voltunk, éreztük, ember járt köztünk.

AZ ELHAGYOTT PÁLYAUDVAR

A töltés a város végében volt. Az elszórt házakon túl, a kiserdő mellett. A nagy hó beborította a tájat, az egész határ fehérségben úszott. Aztán időnkint feltűnt egy mozdony a maga szerelvényeivel, nagy füstkarikákat pöfögtetve, a kocsik meg egyenletes zökkenéssel ütdtek a síneknek. Az átjárót vaskereszt zárta el, ami forgott, ha közé ment az ember. A régi állomás megszűnt, az épület magában állt, tyúkók járkáltak körülötte, az ajtók zárva. Oda vonszoltam magam után Ritát, a testvéremet. Félve jött, de gondolta, bármi baj lesz, majd én kivágom magamat. Vittünk egy álkulcsot, kinyitottuk az ajtókat. A régi bútorok benn álltak, zöld posztós íróasztal, a régi kábelek a falakon lógtak, még az ósdi telefon is itt volt. Régi menetrendek, pontos számokkal, vasúti teherjegyzék. Tintatartók, kiszáradva. Tollak, melyekkel már nem írt senki, megfeketedett rajtuk az elmúlt tinta. Itt éltünk. – Halló, a második vágányon tudom csak átengedni a vonatot – szóltam bele az üres vonalba –, az elsőn tehervonat áll. – Egyetlen vágány volt, mindig csak a városból kifelé. De mi beállítottuk a jelzőlámpák kapcsolóit, amelyek természetesen nem működtek. Rita szolgálatkészen ugrált körülöttem, én voltam az állomásfőnök. – Kapcsolom, igen, Kőbányát! – ordítottam a vonalba. – Mindjárt kapcsolom! – A vonatok persze már rég nem álltak meg itt, csak kísértetiesen átsuhantak. Mi olykor kimentünk az áthaladó vonatokhoz, szalutáltunk nekik. Aztán vissza az irodába, rendezni az adminisztrációt, fogni a távíró jelzéseket – ti-ti-ti tá-tá, tátá-ti-ti... – Zúgtak a szélben, zenéltek. Telefonálni, utasításokat adni, a vasút roppant bonyolult dolog.

Az elhagyott irodaház mellett kutyák ólálkodtak. Kis, korcs kutyák vetődtek erre, az ablak alatt szaglászta. Kinyitottam az ablakot, nagy hangon rájuk kiáltottam, mögöttem Rita rettegett.

– Nem méész! Nem méész! – kiáltottam a kutyákra, azok lassan elsomfordáltak, maguk sem értve a barátságatlan fogadtatást. – Ne félj – szóltam hátra Ritának, és becsuktam az ablakot.

Aztán megállt az egyik tehervonat. Rita rám szólt:

– Te, ezt mi állítottuk meg!

– Mit képzelsz? Itt meg kell állnia – mondtam magabiztosan, de azért leoltottam a lámpát, füleltünk a délutáni sötétben. Tényleg állt a vonat. Nagy kocsik teste meredt a félhomályban, a bezárt vagonok félelmetesek voltak.

– Fel kéne hívni a következő pályaudvart, hogy engedjék tovább a vonatot – súgta Rita, és magam is önkéntelenül suttogva feleltem.

– Egyszerűen csak áll itt. Mit vagy betojva? – Megfogtam a kezét, ettől még jobban megijedtem, úgy lüktetett az egész gyerek. Kintről kiáltások hallatszottak:

– Mi van? Mi történt? Nem megyünk tovább?

– A jelzők tilosra állnak. – Felelt a hangnak a sötétben egy távoli kiáltás.

Na, végünk – gondoltam. Ide-oda kapcsoltam a fekete gombokat. Vártam. Semmi. A vonat maradt.

– Haza kéne menni – mondta sírós hangon Rita.

– Haza? Most? Mikor az egész vonal a nyakunkban van? Az egész felelősség? – Föl-emeltem a telefont, hallóztam. Semmi. A vonat állt. Nyomogattam a távírókészülék gombjait, úgy szólt, mint egy játék. – Majd elindul. Mit vagy betojva? – A vonat csak vesztegelt. Hosszú sorokban álltak a piros kocsik, némán.

– A legjobb lesz innen eltűnni – súgta Rita.

– Csak nem képzeled? Elindítom. – Sose fogod elindítani – mondta és elpityeredett. Rá akartam kiabálni, de magam is meg voltam rettenve. Mi a csudát kapcsoljak még, hogy ez a nyavalyás vonat tovább menjen? Csak nem fog itt állni örökké nekem?

– Legjobb lenne eltűnni – súgta. – Vagy szálljunk föl rá, az a legegyszerűbb.

Uzszyi – kifelé. Ezen már én is kaptam, elfogyott a bátorságom. Kiszaladtunk, körülszaglászunk, aztán fölkapaszzkodtunk az egyik vagonra. Behúzódtunk a fékezőfülkéjébe. Hallgattunk, egymás mellé szorultunk. Itt legalább meghúzódhatunk.

Egyszer csak nagyot zökkent a kocsi, meglódult és elindult.

– Most hova megyünk?

– Mit vagy betojva? Utazunk, leszállunk valahol. – Igen ám, csak akkor vettük észre, hogy a kispadon meg egy vasutas horkol. Fújta a levegőt. Na, végünk van – gondoltam –, ez elkap minket. De nem mondtam Ritának, nehogy megijedjen. Zötykölődtünk a vonaton. Egyszer csak Rita megszorítja a kezemet.

– Te! Ott van egy ember!

– Hol? – tettem magam.

– Ott, nem látod? Ez végez velünk. – Az ember kényelmetlenül lehetett az ülés fapadján, átfordult. – Gyerünk innen.

Megfogtuk egymás kezét, nagyon igyekeztem tartani magamat. Na, innen nem menekülünk. Fölbolydítottuk az egész vasutat. A kocsiátjáró vaslemezei imbolyogtak a vonat ritmusától.

– Ne félj! Gyere csak utánam – mondtam Ritának, bár jobban féltem, mint valaha. Fogtam a kezét. Átvezettem. A másik fékezőkocsiban megállapodtunk, de ahogy hozzányúltam egy kampóhoz, elkezdett fütyülni a mozdony. Végünk van, itt minden szól, amihez nyúlunk. Valóban, a vonat megállt egy kis idő után.

– Mert összevissza nyúlkálsz – nyávogott rám Rita a sötétben.

Állt a vonat. Hallottuk, a szomszéd kocsiban föl-kászálódik az ember, és kikiált:

– Mi van?

– Én nem tudom. Ötpercenként megállunk! – kiáltott vissza egy távoli hang.

– Talán meg kéne húzni megint – ajánlotta Rita.

– Mit húzigáljak rajta? Majd megy, ha kell. – De egy idő után csak kattantottam egyet a fekete vasdarabon. Figyeltük a hatást. A vonat csak állt. De egy idő után elindult – visszafelé.

– Nem értesz te semmihez – mondta Rita, és legszívesebben leszállt volna a vagonról. Tolattunk, szép nyugodtan.

– Hátha csak úgy megy – mondtam.

– Csak úgy – siránkozott. – Szép. Összevissza. Előre-hátra.

Aztán egyszer csak megállt a vonat. A mi régi állomásunknál voltunk. Dermedten álltam, most már tudtam, hogy elfognak minket, nem lehet egy országos járművel kukoricázni.

De aztán Rita megragadta a kezemet.

– Gyere már. Mit vagy betojva? Hazaértünk.

Szégyenkezve, de csak leszálltam Rita után. Ő ugrált, a hóban valósággal röpködött.

– Holnap megint eljövünk, igaz?

EGYEDÜL HAZAFELÉ

A parton jöttem végig. Tél kezdete. A hó csak nem akart leesni, pára vonta be a túloldali hegyeket. De az alattuk levő házak világosan kirajzolódtak. A templom a két hegy közé ékelődött, hogy jól mutasson. Áthallott a toronyóra ütése. Az út mentén dupla busz kanyargott, kis zöld lámpa égett rajta. Az emberek olyan kicsik voltak, hogy nem lehetett látni őket.

Messziről jöttem, a városban vettem mosóport, lisztet, hagymát, hurcoltam a szatyrot. Jó szél fúj, hosszan vezetett végig a part mentén az út, a Duna alacsony volt, de kinyílt, mint egy vízi legyező. Fényes vize megremegett a szélre, csöndesen folyt. A meder széle kilátszott, hol kavicsosan, hol tompazölden a megkeményedett iszappal. Csövek vezettek a folyóra, betonút lejárója gördült a partra – egyedül vagyok –, éreztem először, teljesen egyedül, jövök a parton, nem tartozom senkihez, valahogy kiesett az emlékezetemből mindenki, a szüleim, testvéreim, ilyenkor szokták mondani a felnőttek, hogy egyedül vannak. Lehet, hogy én is egyedül leszek?

Jobb kezembe fogtam a szatyrot, a szél fújta az arcomat, éreztem, kipirosodik a bőröm. A part szegélyén betonperem vezetett, arra léptem, jöttem végig. Ágak nyúltak az út fölé, néha fölnyúltam értük, hogy megérintsem őket, közöm legyen valamihez.

A város is idegen volt, bezárt házaival, magas kőkerítéseivel, itt aztán nem ismertem senkit. S a hosszú út előttem kanyargott a széles Dunával az oldalán. A fák megcsupaszta állottak, téliesen, meredő ágaikon egyetlen levél se maradt.

Kis hajó bukkant föl a Duna közepén, egészen elveszett a nagy vízben, de aztán közelebb jött, szürke motoros hajó volt, zászlóval. Elszántan haladt a vízben, mintha célja volna. Elhaladt, és nyomában hosszú, éles hullámok verődtek vékonyán a partra, vagyis rácsúsztak a kiszáradt iszapra hosszú tarajukkal. Jöttek, egyre jöttek a hullámok.

Hol vagyok? Egy ismeretlen világban, ismeretlen bolygón, ismeretlen városban. Egyedül. Fújja a kabátomat a szél, a hullámok a partra csusszannak, a levegő éles, tiszta, a kerítés mellett a nyár elhagyott darabjai, felfordított csónakok, aljuk sárga-feketére festve. Hol vagyok? Ki vagyok én személyesen, ez a gyerek, a szatyrot vivő gyerek, ebben a kabátban, ebben a cipőben, az ég kitisztult felszíne alatt? A parton nem jön senki. A víz üres, elcsitult, a házak a part mentén kihaltak, bezárták az ajtókat, talán kihalt az egész föld, elmentek az utolsó hajók, a túlsó parton csak gipszből vannak a megdermedt házak. Hirtelen szaladni kezdtem, nem tudtam ennyire egyedül lenni. Futottam végig a parton, a nagy víz mellett. Az udvaron átrohantam, szaladtam a kilincshez, és benyitottam. Igen! Ott ültek az asztalnál. A testvéreim. Anyám épp a levest merte.

Arra gondoltam, vajon a felnőttek is érzik, hogy ennyire egyedül vannak? Jönnek a parton, igyekeznek valahova, egy ismeretlen bolygón, egy családban, és egyedül vannak.

EGY FIÚ A HÓESÉSBEN

Hullott a hó. Nagy pelyhekben, lassan. Az utcákat befödte, szinte láthatóan emelkedett a fehér takaró. Az esti lámpák fény kévéjében lehetett látni, hogyan kavarog, mintha nagy kéz zavarná össze őket. A kihalt utcákon nem jártak az emberek.

Már régóta állt ott a fiú. Nyúzott télikabátja hajtókáját jól fölgyúrte, topogott. Simléderes sapkája nagy volt a fejéhez, egészen a homlokába csúszott. A hópelyhek még így is az arcába estek, mintha gyors, tűnő madárlábak szaladtak volna a bőrére, hogy aztán elrebbenjenek. Magas szárú cipőjén szoros volt a fűző, szorította a lábfejét. Összeverdeste néha a lábát, toppantott egy-kettőt, aztán várt tovább.

A túloldalon állt. Meghúzódva az egyik fa mellett, persze az semmi védelmet nem jelentett. A szemközti ház sötét volt, az ablakok elég magasan, mögötte csipkefüggöny – már jól ismerte a fiú, innen kintről.

Egyszer csak fölgyulladt odabent a villany, a szoba megelevenedett. Kirajzolódtak a bútorok – nagy üveges szekrény, könyvespolc mellette, a könyvek sokszínű háta még az utcára is kilátszott. A csillár belógott a szoba közepére. Az asztal fölé, ahol a legkülönbözőbb csendéletet látta már – néha terítve, egy kis sajtot, sótartót, almát egy kis kosárban, joghurtos üvegeket, kolbászt, sonkát tálon. Néha meg füzeteket, a kék füzetek hangul heverték az asztalon, a lámpa fénykörébe fogva. Olyan volt a szoba bent, mint egy külön, idegen elvarázsolt élet, melynek a titkai kifürkészhetetlenek. De néha benyúlt a fénybe egy kéz, és meleg, kedves lett a szoba. Fölfénylett, a füzetet maga elé vette, és írt benne. Aztán ez is eltűnt, és a füzetek megint magukban heverték az asztalon.

Banga Edit a párhuzamos osztályba járt, barna haja kivilágított a sorból, ahogy hátra vetette a fejét, a fiú millió közül megismerte volna. Szemei távol álltak egymástól, ez szélessé, érdekessé tette az arcát. Kék rakott szoknya, fehér blúz, semmi különös. Mégis kivált a többi lány közül. A keze volt a legszebb. Ujjai fokozatosan épültek fölfelé, mint valami finom építmény, a középső ujjig, onnan megint vissza a kisujjig. Kisnémeten, ahova csak nyolcan jártak a másodikosok közül, a fiú nem tudott máshova nézni. Edit az első padban ült – még a hangja se olyan volt, mint a többieknek, mélyebb volt, mintha felnőttesen, torokból beszélne. Babrálta a radírt, bólogatott lelkiismeretesen a tanítónőnek, ismételtette, ich bin ein braunes Mädchen – a fiú gondolta, ez igaz, ennyi az egész, de ez untig elég. A keze a padok fölött lebegett, kivette a szótárt, lapozott, kis körmei világitottak.

A fiú topogott a hóban. Vállán már egész hókabát volt, fázott a lába. Benyúlt a kéz egy füzetért, hosszan, ívesen, aztán visszavette a kezét valaki, mintha csak arra gondolta, hogy figyelik. Aztán megint beúszott a képbe a kéz, vezetgette a füzet sorain az ujját. Néha fölállt a lány, elment az ablak előtt, nem nézett le, de talán lenézett. Nem lehetett megállapítani. Odament a nagy fekete zongorához, kinyitotta, és gyakorolni kezdett. Valami vacak kis dallamot nyöszörögtetett, de a fiúnak úgy tűnt, mint a mennyei muzsika. Szinte maga előtt látta a kezét, amint a billentyűkön száguldozik. Persze, nem száguldozott, örült, ha egyáltalán eltalálta valamelyik hangot.

Hullt a hó, a fiú arcán is elolvadtak a hópelyhek, a cipője átázott. Nézte az ablak négyesögét, az asztalon heverő füzeteket, aztán egyszerre csak elaludt a villany. Csak nem történt valami baj? És Edit ott egyedül, ki tudja, mi minden leelkedik rá. Gondolta, becsönget a nagy vaskapun, amely elzárta a házat az utcától. De ha rossz a villany, akkor a csengő se szól. Az ablakon kellene dörömbölni. De azt nem éri föl, nem mászhat a falra. És mi baj lenne? Edit kiment a konyhába, készíti a szüleinek a vacsoraasztalt. Majd

várok. Sok idő telt el, a hó egyre hullt, csaknem teljesen elborította a fiút. Topogott, egymáshoz verte a cipőjét, várta az ő világosságát meg a kezet. De nem gyulladt föl a villany.

Egyszer csak kinyílt a vaskapu, és Edit perdült ki rajta. Prémessapkában, télikabátban. Körülnézett, aztán egyenesen a fiúhoz ment.

Álltak egy darabig, majd Edit hangosan megszólalt:

– Azt mondta anyu, szóval... vagyis én is mondom, ne állj itt ebben a nagy hóban. Érted?

– Aztán mért? Mért ne álljak? – A fiúnak egészen a homlokába csúszott a sapka, ahogy fölvetette a fejét.

– Mert ne állj itt. Megfázol, beteg leszel. Azt mondja anyu.

– Aztán még mit mond anyu?

– Azt mondja anyu, meg én is mondom, szóval, hogy ne állj itt, hanem gyere be.

– Én? Hova menjek be?

– Hova, hova! Hozzánk. Mihozzánk. Oda. – Mutatott a házra a lány, zsebre dugott keze meglendült, a lámpafénybe ért, esett rá a hó, szebb volt, mint valaha.

– Miért mennék én be? Semmi dolgom nálatok.

– Na, ne beszélj. Mindennap itt állsz, aztán most nem akarsz bejönni. Mit bámulsz akkor mindig az ablakra? Azt hiszed, tudok így tanulni? Tud így tanulni az ember, ha bámulják? Az ember...

– Milyen ember?

– Hát... én. Inkább zongorázok neked, csak gyere be. Ne állj itt.

– Miért? Én nem állhatok, ahol akarok?

– Itt nem. Nem tud tanulni az ember... vagyis én.

– Nem tud. Aztán mit csináljak?

– Nem akarod, hogy zongorázzak?

– Tőlem zongorázhatsz.

– Meghallgatod?

– Hallom én innen is.

– De... Itt nagy a hó. Benn jó meleg van, gyere be.

– Dehogy megyek. Várom a barátomat. Bement a trafikba, nemsokára jön.

– Ja... Azt hittem azért állsz itt, hogy...

– Miért?

– A barátodat várod? – kicsit szomorúan szólt a lány. – Akkor én is várok egy kicsit. Megnézem már, ki az, akit mindig vársz?

Álltak csak, hullott a hó. Na – gondolta a fiú –, most benn vagyok a csávéban, nem vitás. Meddig állunk így kettesben? Már nem gondolt semmire, se Edit kezére, se a hajára, legszívesebben elzavarta volna a pokolba.

A szemközti oldalon megjelent Pista, futott, egy szánkót húzott maga után. Átintett a fiúnak.

– Feri! Jössz szánkózni?

– Na, végre! Csakhogy megjöttel. Hol bujkáltál eddig? A Kopott Báróhoz megyünk? Ott a legjobb szánkózni!

– Persze! Gyere!

A fiú szaladt a barátja után. Ahogy visszanézett, látta, Edit még mindig ott áll a hóesésben.

VALLATÁS A VENDÉGLŐBEN

Ott ültek a vendéglőben, kedélyesen, felöltözve, a két szülő és a nagybácsi. Sört ittak. A faburkolat otthonossá tette a vendéglőt, a magyaros térítők meleggé. Minden megvolt. Az apa nagy testű, mondhatni kövér ember, a nagybácsi is, finom modorral. Néha nagyot föl kacagott, régi történetet mesélhettek egymásnak. Az asszony fehér blúzban, frissen ondolálva, ünnepelgettek, vasárnapoztak. Néha-néha az ajtóra néztek, az üvegajtó kint az előtérben néha megmozdult, egy-egy föl hajtott kabátú ember lépett be, egy pár, aztán eltűntek a presszórészben. Zene szólt, vasárnapra alkalmas zene.

– Ne idegeskedjeteK, ha késik – mondta a nagybácsi, aztán elővette a zsebóráját, megnézte, bólintott. – Nincs semmi baj. A gyerekeknek szabadság kell. Emlékezz vissza, Márton, mi is szabadon éltünk gyerekkorunkban. – Ivott egy kis sört, nevetett.

– Ezt mondom én is Mártonnak – toldotta meg az asszony. – Én nem idegeskedem, ő idegeskedik. Ő mindig idegeskedik. Hét óra húsz. Ez még nem idő. A gyereKben bízni kell.

– Én is bízom, nem arról van szó. És nem idegeskedem. Csak amiben megállapodunk, azt tartsa be. Hét óra, az hét óra. Megmondtam neki. Nincs késő, nem arról van szó. Egyáltalán nem izgat, hogy mit csinált, kivel beszél, ellófrál valami fiúval. Végigmegy a parton, szép az este. Bár novemberben ilyenkor sötét van, ködös idő, akkor is. Sétáljon. De jelentse be.

Éva szaladt a vendéglő felé. Most vált el Kláritól, s olyan volt az este, mint a sötét mese, borzongató, mégis szép. A víz, a sok túloldali lámpa, miről is beszéltek? A matematikáról, a kigúnyolható tanárokról, a Nagy Medvéről, aki csak dörög egész óra alatt, mégis a legjobb tanár. Na, meg fiúkról, de csak úgy mellékesen, vihorászva. Hogy mondja el nekik ezt az egész estét, ő maga sem érti pontosan, de valami csodálatos. Hogy talált valakit, akivel úgy tud beszélni, mint saját magával, Klári hangja is hasonlított az övére, ugyanazt tanulták a másik osztályban, valami könnyű vibrálás keletkezett köztük, talált egy barátot. Talán? Már rendezgette magában a szavakat, hogy mit mondjon, valami nagyon egyszerűt: Találtam egy barátot. – Nem, ezt félreértik. – Találtam egy lányt. – Azt hiszik majd, hogy a folyóparton talált valakit, és most segítséget kell vinni. – Találtam egy barátóKt. – Ezt talán... de ez olyan ünnepélyes és ostoba, de mit mondjon?

Kinyitotta a kis üvegajtót, sietett a szüleihez, vidám arccal. A három felnőtK úgy ült ott, mintha fából faragták volna. Nagybátyja mosolyogni próbált, anyja kicsit a fejét csóválta, apja nem nézett rá, az asztalon dobolt az ujjával.

– Milyen vidám vagy – mondta engesztelő hangszúllyal az anyja.

Éva kigombolta a kabátját, féloldalasán leült. Fújt egyet a szaladás után. A szavait fogalmazta magában.

– Hét óra ötven... – Apja ennyit mondott, töltött magának egy kis sört, nem szólt mást.

A nagybátyja megfogta kedvesen a karját, rámosolygott.

– Nem akarsz inni valamit? Colát vagy jaffát?

Ő megrázta a fejét.

– Nincs kedve inni – mondta jelentőségteljesen az apja. – Mással van elfoglalva. De nem baj. Mi is voltunk fiatalok, igaz? – Fölemelte poharát, a bátyja felé intett a sörrel, aztán ivott. – Én nem bánom, hogy hol jár. Csak amiben megállapodtunk, azt tartsa be. Mi is mi mindent megcsináltunk, igaz, Jóska? Kezdődik a fiatalság, nem annyira csöpp lány már ő. Séta, ez, az...

– Nem fáztál? – kérdezte az anyja, aztán mondta tovább a magáét: – Annyira vártunk. Azért ülünk itt, hogy gyere. Ne vedd rossz néven, ha aggódunk érted. Szeretetből tesszük. Elhiheted.

– Ezt mondom én is – toldotta meg az apja. – Mindent elmondhatsz nekünk. Mi már túl vagyunk az élet lényegén. Mindent megértünk, bizalommal lehetsz irántunk. Bármi van, veled, melletted vagyunk.

Éva eltűnődött, minek kellene lenni? Mi az a bármi? És hogy mellette vannak? Eddig nem voltak?

– Hagyjátok már, majd később beszélgetünk. Emlékezz vissza, mi is jobb szerettünk gyerekek közt, mint ilyen nagy mamlasz felnőttekkel lenni. Emlékezz vissza, mikor meglógtunk a vonattal, két napra, azt hittük, világgá megyünk – nevetett.

– Hát ezt mondom én is. Mi megértünk bármit. – Aztán közel hajol a lányához. – Történt valami baj? Nem történhet olyasmi, amiben mi ne állnánk melletted. Rendesen tanulsz, otthon is segítesz, ne hidd, hogy mi rosszakat gondolunk rólad. Talán tudunk neked segíteni. Azt csak beláthatod, hogy mi többet értünk meg, sok mindent tapasztaltunk... A segítségedre vagyunk bármikor. De ehhez bizalom is kell. A te bizalmaid. Azzal, hogy beállítasz, és egyszerűen azt mondod, apa, ez meg ez megtörtént. Legyen az bármi.

– Hát nem arra neveltelek, hogy elmondj mindent? Emlékszel, mosogatás közben, milyen jól eldiskuráltunk. Tőlem még sosem kaptál ki, ha elmondtál valamit. Emlékszel, amikor betörtétek a Pannival az ablakot, egy szóra megértettem...

Hol az egyik hajolt egész közel hozzá, hol a másik. Kedvesen beszéltek, nagybátyja a karját simogatta, mint egy kis állatnak, anyja nyugtatta, apja mormogott. Az egész vendéglő olyan idegen lett, fogalma sem volt az egész helyiségnek az ő kislány barátjáról, arról az egyszerű titokról, amit nem lehet elmondani, hogy találtunk egy embert magunknak.

– Ne haragudj, ez a makacsság a legrosszabb – mondta apja a nagybátyjának. – Te tudod, hogy nekem mindent el lehet mondani. Úgy nézek én ki, akinek nem lehet mindent elmondani? Egy fél szó elég. Egy fél szó elég. De egy ilyen gyerek... Csak hallgat. Mi bármiben segíthetünk neked – hajolt megint közel az apja. – Mi mindent megértünk. Megettük már a kenyerünk javát, talán valamivel többet tudunk, hogy eligazítsunk az élet dolgában. Azt csak belátod, hogy felnőttek vagyunk, többet tudunk arról, mi a helyes, mi nem? Azt csak belátod, hogy valami különbség van köztünk? Legalább korban? Hogy felnőttek vagyunk, te meg gyerek? Azt csak belátod? – Apja hangosan beszélt, az arcába hajolt.

– Nem akarok semmit se mondani. Hát nem értitek? – mondta Éva, és kiszaladt a szabadba.

A TANÁR ÚR NOTESZA

Balajthy bácsi helyettesített már fél éve. A számtantanárnőnk beteg volt, az öreget nyugdíjból rendelték be. Jól megvoltunk vele, az az igazság, csak nem tudtuk soha, hányasra feleltünk. Pedig nem állhattunk valami fényesen, akkoriban inkább horgászni jártunk, és a halakat számoltuk. Különösen Péter. Sokszor csak a táskáját dobta be az ablakon, aztán két-három óra múlva érkezett meg.

– Péter, Péter, nem lesz ennek jó vége. Hozd ki a házi feladatodat. – Az öreg türelmesen várt.

– Tanár úr, nem számítottam rá, hogy épp ma... Tetszik érteni... Egyébként mindig megcsinálom...

– Péter, Péter! Mit írjak be neked? Mi jár ezért?

– Természetesen egy fa, tanár úr, egy tők. De majd pótolom.

– Fa?

– Hát csak úgy mondjuk... Szóval lehet az tűzifa, sámlifák, akác – lényeg az, hogy elég legyen.

– Nem tudom, mi lesz veled? – És csóválta az öreg a fejét.

Szóval elég gyakran ez történt. Péter az év vége felé elkezdett nyugtalankodni – azért mégse volna kellemes megbukni. Ha néha-néha felelt, akkor is elég bizonytalanul. Hátha az öreg be sem írja a jobb jegyeket, csak a „fákat”. Még az osztálykönyvet se tudtuk meg nézni, mert az öreg a saját kis noteszébe jegyezgetett csak valamit. Viszont elég gyakran bent felejtette az asztalon, s csak a folyosóról baktatott vissza érte. Péter nem sokáig tétozott. Magához vette a noteszt. Az öreg jött vissza.

– Nem hagytam benn a noteszt, gyerekek?

Mi álltunk, tétozva.

– Nem, tanár úr. Azt hiszem, ma nem is tetszett hozni – mondta Péter.

– Az lehet, nagyon meglehet – mondta az öreg nevetve. – Kitelek tőlem. – És kibaktattott.

Mi persze, röptünk Péterrel, ki a Patak mellé, meg sem álltunk addig. Lerogytunk a tavaszi fűbe, eldobtuk az iskolatáskákat, aztán elő a noteszt.

– Ne vacakolj, nézd meg már – mondtam Péternek.

– Az enyémet először, ne haragudj, mégiscsak én vagyok „mélyebben”. – Egyenesen boldogok voltunk, mit is találtunk.

Szép ábécében be voltak írva a diákok, de jegyeket nem találtunk. Helyettük apróbetűs bejegyzéseket, alig lehetett kisilabizálni. „Nem tanul.” Aztán: „Jó humorú.” Meg voltunk döbbenve. „Egyéniség.” Mi, a fene, Péter, te egyéniség vagy? Az öreg! Miket tud. „Kár lenne érte.” „Gondolkodik, de nem tanul.” „Apja nem él.” „Viheti valamire.” „Fantázia.”

Meghatódtunk az öregben. Komolyan veszi a tanítást, nemcsak a jegyeket. Zavarba jöttünk, ahogy végiglapoztuk a noteszt, a gyerekekre mindre tudott egy-egy jellemzőt, elámultunk. Aztán a notesz leghátulsó rekeszéből fényképek hullottak ki. Két kislány képe meg egy fiúé. A fényképekből egy jókora darab hiányzott, mintha leszakította volna valami. Gyorsan visszatettük, és máris indultunk.

Az öreg egy földszintes házban lakott, benn az udvaron nyílt az ajtaja.

– Na, mi az, fiatalemberek? Érzitek, hogy nincs rendben a szénátok?

Álltunk csak az ajtóban.

– Gyertek be, na – mondta. – Hát nem álltok valami fényesen, különösen te, Péter! Hát mi lesz? Fogsz tanulni? Várjatok, csinállok egy teát, meg esztek velem egy darab kolbászt, szalonnát, ami van. Nem lehet válogatni.

– Nem, mi igazán nem kérünk.

– Ne nyavalyáskodjatok. – És már hozta is az elemózsiát. Körös-körül könyvek még a földön is, az ágyra is odahalmozva, folyóiratok, jegyzetek.

– Így élek én, hát mit csináljak? Kinek mi jut? Nekem a könyvek jutottak. Na, egyetek...

– Tanár úr... – Péter is nehezen vágott bele – megtaláltuk a noteszét... Ahogy délben takarítottam, én voltam a hetes, megtaláltam. – És nyújtotta is.

– Jaj, de rendesek vagytok! Ez szép. Nem is annyira a notesz miatt... Úgyis tudom, fejből, hogy álltok. Na, ezért kaptok egy kis tojáslikőrt. A lányoknak tartogatom inkább, de ezt megérdemlitek. – És töltötte nekünk a tömény színű, sárga italt, sűrű volt és édesgyerekes, ittuk fenségesen. – Nem is a notesz. A képek! A gyerekek! Tudjátok, nekem a legkedvesebbek. Ekkorák voltak a háborúban a gyerekeim. Mindig magammal hordtam a képeket, még a fronton is. És megmentettek ezek a gyerekek! Így is belém fúródott a szilánk, itt, a mellemen, de nem tudott olyan mélyre menni. Azt mondta a századorvos, Balajthyt megmentették a gyerekei... Igaz is... Nem láttátok?

– Nem. Hol? Milyenek? – kérdeztük hamisan.

– Itt vannak. Nézzétek. Ez a legkisebbik a fiam. Ez a nagyobbik lányom, ez meg... ez a középső. Ez szőke. A másik kettő barna. Hát már megnőttek, szerteszét vannak. Ezeket sajnáltam volna... A jegyeket nem mutatom, mert azokat már úgyis megnéztétek... De csak betűk vannak benne, hiába. – És mosolygott az öreg.

Fejlehajtva eszegettünk az öreggel. De Péter nem állta meg, csak megszólalt:

– A fantázia, az hányas, tanár úr?

– A fantázia? Neked nagyon élénk a fantáziád. De jelenleg azt jelenti, hogy megbuksz, fiam. Te semmit se tanulsz.

Megszeppenve jöttünk el.

– Látod, nem kellett volna ellopni. Legalább reménykedhettél volna – mondtam Péternek.

Rákapcsolt a tanulásra, ki is nyögött valamit egy-egy feleletnél, de az öreg csak azt mondta utána mindig:

– Fantáziád, az van, fiam. Elég az, mit gondolsz?

Aztán Péter boldogan lobogtatta a bizonyítványát év végén.

– Átmentem, gyerekek! Hármast adott az öreg. Van benne fantázia!

Szaladtunk le a Patakra, vége volt egy boldog évnek.

TÜKRÖM, TÜKRÖM, MONDD MEG NÉKEM

– Nem tudok bemenni a fürdőbe – kiabálta a férfi, le-föl szaladgálva nyakában egy törülközővel. – Szólj már rá, mert elkésem! Ez lehetetlen! Egy órája benn van, fésüli magát, az arcát nézegeti biztosan, még egy fürt, még egy mosoly a tükörbe, még egy szemöldöksimítás, a csuda vigye el!

– Jó, jó, itt vagyok már – mondta Nita, kilibbent a fürdőből, mint egy nő, pedig csak gyerek volt. Nagy szőke loboncát végigfektetve a hátán, kimosakodva lépegetett. A szobai tükörhöz ment, ott is nézte magát, jól áll-e a szoknya, a kardigánt összehúzta.

Belehajolt a tükörbe, közletről is megnézte magát, a haját a homloka mentén lesimította, a füle mellé egy fürtöt csavart. – Az iskolaköpenyem is csupa ránc. Hogy vegyem fel?

– Most nézd meg – kiabált a férfi az asszony után. – Azt hiszed, siet? Még most is a tükörben nézegeti magát! Gyere, nézd meg. Mit nézegetsz annyit? Nem láttad még magadat? Olyan fontos, hogy számtanórán hova áll ez a fürt, meg az a fürt? Hova lóg a hajad? Milliószer mondtuk, kösd össze. Egy lobonc. Lobonc az egész.

– Most ezzel foglalkozol, vagy mész a fürdőbe? Igyekezz, te is, Nita. És kösd össze a hajad. – Az asszony kedvtelve nézte a lányát.

– Dehogy kötöm. – Indult.

– Mért nem kötöd össze? Azt hiszed, így jobb? Vagy szebb? Megfázol.

– És ha összekötöm, nem fázom meg? Senki se köti össze az osztályban. Az olyan régimódi.

– Csak az a fontos neki, hogy végigvonuljon kibontott hajjal pár lépést az utcán. Ilyet még nem láttam! Ahelyett hogy a földrajzon járna az esze.

– Azon is jár – mondta a gyerek, és kilibbent az ajtón. – Na, sziasztok!

– Kibírhatatlan – sóhajtott utána a férfi szeretettel, ahogy ekkora lányok után szokás. – Egy haj, egy pattanás órákig tart. A legfontosabb. Fontosabb, mint a világegyetem. A világban a legszörnyűbb háborúk folynak, és Ő a hajával foglalkozik! Halomra bombáznak védtelen városokat, és Ő közben az arcát nézegeti a tükörben. Á – legyintett dühösen, aztán kiszaladt a konyhába. – Nézd! A reggelijét sem ette meg! Más gyerek hálát adna az istennek, hogy ilyen reggelije van...

– Tudom – hajolt be a konyhaablakon még a lány –, a világban sok millió ember éhez. Az indiaiaknak még rizs se jut, éhen pusztulnak az utcán! Nem tehetek róla. Akkor se kérek reggelit! – És ellibeggett a folyosón.

– Kibírhatatlan – mondta a férfi este is, Nita már lefeküdt, eloltotta a lámpát, de nem tudott elaludni. A férfi meg az asszony halkan beszélgettek, nem gondolták, hogy még ébren van. Az esti beszélgetések kiszűrődtek a lányhoz, olyan volt neki, mintha kedves idegenek beszélgetnének – a szülők bölcsessége átszivárgott a falakon. – Órákig csak a tükör. Ma is benyitok hozzá, hogy megkérdezzem, mi van a földrajzzal, hát előtte a kis-tükör, a homlokát piszkálja, az orrát nyomkodja. Most meg haját mosott.

– Hagyd már. Örülj, hogy gondos – mondta az asszony, készítette a lány köpenyét.

– Gondos! Egész nap ezzel van elfoglalva. Mi ez, azt mondd meg? Tizenkét éves. Mit akar? Ő az iskola sztárja, vagy mi a fene? Hát a tanárok se szeretik, ha valaki túl szép. Kibontott lobonc – fél bukás. Tudom. Fölfigyelnek az ilyenre, azt hiszed, nem figyelnek föl? Azt szeretik, ha valaki szerényen a padba húzódik.

– Nem tehet róla, hogy aránylag jól néz ki – súgta az asszony. – Azt szeretnéd, ha csúf volna, vagy kövér, vagy mit akarsz?

– Ne beszélj butaságokat. Azt szeretném, ha elfogadná magát, úgy, ahogy van. Nem szédülne bele a saját szépségébe. Főleg nem ez lenne a főfoglalkozása. Nincs nagyobb veszély, mint a szépség. Ha egy lány tizenkét éves korában órákig a tükörbe bámul, a haját birizgálja, annak vége. Leáll az agya, csak zsong, zsong és zsong. Csak azon jár az esze, hogy a fiúk bámulják. A szépség a butaság kezdete.

– Ugyan már. Nem csúfíthatja el magát csak azért, hogy megnyugodjon. Ilyen korban mindenki ezt teszi. Mi nem ezt csináltuk? Így fésülni a haját, úgy fésülni. Még az ablakban is megnéztük, ha csak tehetjük.

– Ne beszélj. Lehet, hogy te ezt csináltad, de mi nem. Örültünk, ha volt ablak, meg hogy abban nézegettük magunkat! Ha nem törte be a bomba az ablakot. – A férfi újságot rántott elő, azt kitárta, de nem olvasta.

– Nem tehet róla, ha nem hullanak ide bombák a te kedvedért, hogy ne legyen ablak, amiben nézegetheti magát. Mi is mindennap azon törtük a fejünket, milyen ruhát vegyünk föl, ide egy masni, oda egy masni...

– A ruhák! Hát látod, hogy máson se jár az esze, csak ezzel nyúz. Micsoda cipőt látam azon a manekenen – mondta ma is! Tudod, amelyik az utcában lakik. Ne haragudj, ez a csőd. Ha valakinek ez az egyetlen gondolata.

– Te mondtad mindig, hogy a szépség a legnagyobb dolog a világon. Most mit vagy úgy oda? Hogy fontosabb, mint az igazság, kifejezi az élet lényegét, az egész természet értelmét... Összefoglalja, magába sűríti a rejtett, titokzatos kisugárzásokat, mint egy virág, egy biológiai csoda. Ugyan! Épp te beszélsz? Neked is a legfontosabb, még ma is, vén fejjel... Drága barátom... Nő a lányod, lassan féltékeny kezdesz rá lenni, hogy ilyen szép. Hogy lassan elszakad a gyerekkortól, és ezáltal egy időre tőlünk is. Önmaga kezd lenni. Meg kell mérkőznie a saját testével, lelkével...

– A tükörrel. Köszönöm.

– Igen, a tükörrel. A legnehezebb a tükörrel megküzdenni. Hogy aztán másoknak is tükör lehessen.

A gyerek már aludt, nagy szőke haja szétterült a párnán, álmában egy nagy réten járt mezítláb, szaladt, szaladt a napgolyó után, mely ott lebegett egész közel a látóhatár peremén, mint egy piros labda, azt akarta megfogni, de az mindig elugrott előle. Aludt szépen, s nem tudta, milyen nehéz dolgok várnak még rá.

A LEVÉLTÁRCA

Apám otthon felejtette a tárcáját. Ott feküdt az íróasztalon, magányosan, a fekete bőr megpuhult már a sok szorongatástól, használattól. Annyira vágytam rá, hogy legalább kézbe vegyem, olyan komolynak, felnőttek és titokzatosnak tűnt. És mi lehet benne?

Anyám azt mondta, siessek be vele az iskolába, apám után, én úgyis délutános vagyok, neki meg kellhet a tárca, ki tudja, mi van benne?

– Nézd meg. Hogy mi kell belőle – mondtam anyámnak. Ő csak visszaneézett rám kék szemével, és már tudtam, nem teheti, nem teheti meg maga miatt, a másik ember tisztelete miatt.

– Na, igyekezz – szolt rám, én meg kapkodtam a csizmámat, télikabátomat. – Szorosan fogd, el ne veszíts belőle valamit.

Gyalog mentem, nem volt messze az iskola, ahol apám tanított. A szél kavarta a havat, a kesztyűmön át is éreztem a hideget. Az utcán kevesen jártak. De nem tudtam ellenállni a kísértésnek, bár úgy szorítottam a kezemben a fekete levéltárcát, mint egy idegen. De hol? Hol nézsek bele? Legalább egy pillanatra belekukkanthassak. Az utcán nem mertem kinyitni. Valami magányos hely kellene. Bevágtam a Major felé, ahol a parkban igazán nem járt senki. De ahogy kinyitottam, egy fehér papírt elkapott a szél, vitte magával. Szaladtam utána, röpdösött, mint egy fehér madár. Alig tudtam utolérni, le kellett venni a kesztyűmet, hogy megfogjam. Olyan volt, mintha egy szívet érintettem volna. A hó kavargott, repdesett a kezemben a papír, apám szép írásával néhány szó volt csak ráírva. „Dórinak – cipő, 34-es. Lehetőleg barna. Ritának – karóra, valami jópofa. Móninak – gipszállatok, elefánt, zsiráf, ilyenek.” Gyorsan visszatettem a fekete tárca két szárnya közé, mintha valami tilosat néztem volna. De azért csak furdalt a kíváncsiság. Hova menjek? Hol van olyan magányos hely, ahol nyugodtan kirakhatnám, szép sorrendben? Bolyongtam az utcákon, aztán csak bementem egy félreeső kis cukrászdába, ahol épp akkor nyitottak. Kértem egy Colát, és leültem az egyik asztal mellé. A kis teremben nem volt senki. Körülnéztem, mint a tolvaj, vagy aki szent helyen jár. Régi márványasztalok voltak, a fekete tárca ott feküdt előttem. Lassan kinyitottam.

A jobb oldali rekeszben pénz volt, nyomorult pénz, tízesek, húszasok, meg két százas. Ebből élünk – gondoltam nagy bölcsen, aztán visszarakosgattam a titokzatos pénzeket. A pénzek mögött kartonon külön címek, szerkesztőségek címei, filmgyári telefonok, színházi nevek. Ez a munka, ebből élünk – gondoltam –, apám ezeknek ír, dolgozik. Gyűlöltem ezeket a címeket meg szerettem is, apám mindig ezek után futkosott.

A bal oldali rekeszben egy kis csomag volt, selyempapírban. „Trudi haja” – ez volt fölírva, attól nagyon megrémültem. Az én hajam? Ahogy kibontottam, ott kunkorodott, sötétbarna hajszálak, össze-kunkorodva, talán még csecsemőkoromból. Gyorsan visszacsomagoltam, sehogy sem akart belekunkorodni az eredeti helyére a haj, apám biztos sose nyitja ki. Minek is? Csak nála van. Aztán fényképek egy kis borítékban. Ott voltunk, sorban, egy család, a társadalom kis emberei. Dóri, Rita, Móni, én. Különböző korokból, olyan volt, mint egy szemléltető eszköz, Dóri kétévesen, nagy, lelógó babaarccal, Rita egy díványon ül felhúzott lábbal, már tízévesen, Móni pedig fölfele néz egy karácsonyfára, ötévesen. Tőlem egy mostani kép, kamaszvigyorral. Ez volt az egész. Az élet. Ami apámnak az életet jelentette. Munka, pénz, vásárlások, címek, néhány családi kép. Még egy kis boríték volt, abban is fényképek, ahogy kinyitottam, láttam a fényképek recés szélét. Nem néztem meg. Valami biztos sugallat azt súgta – ne. Nem tartozik rám. Ki tudja? Talán a felnőtteknek is megvannak a maguk titkai, mint a gyerekeknek.

Szaladtam apámhoz, hogy visszaadjam neki a tárcát, a szíve fölé tegye a zsebébe, ott éljen vele együtt, a haláláig.

APÁM HÚSVÉTJA

Szőke hajú, piros kislány voltam. Azt mondták, ragyogok, mint a tükör, ha rám sütött a nap. Nem tudom, mit szerettek annyira rajtam, de szerettek. Szőke voltam, piros arcú. Kinn laktunk Rákosfalván. Egy nagy földszintes házban, a konyhája akkora volt, hogy a tűzhely egészen elveszett benne. A konyhát szerettem a legjobban, a konyha köveit hol hatszögűnek láttam, hol négyszögűnek. Ezzel sokat játszottam, míg vártam, hogy valaki hazajöjjön. Ott ültem a nagy konyhában, lábamat lógáztam, és vártam valakit a családból. S várni jó.

Dunyhák alatt aludtunk. Egészen elvesztünk benne, onnan kukláltunk ki, ha fölértek. Heten voltunk testvérek, én majdnem a legkisebb, utánam csak egy egészen kicsi következett, pólyás. Nem is érdekelt.

Minden jó volt akkor. A kert – nagy fák voltak benne –, a mosókonyha, a gomolygó gőz, a nedves virágok, csapzott szél, a teraszajtó zörgése, a tavaszi föld szaga, a fák közt fölbukkanó, rohanó felhők is jók voltak. De legjobb az apám volt.

Mélyen aludtunk a nagy dunyhákban, kora reggel volt, hétfő. Hárman voltak még velem egy szobában, két nővérem, a bátyám már kiszökhett. Csak arra ébredtem, hogy kirobban az ajtó, és apám áll ott. Sikongtak a lányok, ugráltak ki az ágyból, ki merre látott. Hálóingük csuromvizes, rájuk tapadt, ahogy ugrándoztak. Apám a szódásüveggel spriccelte őket, nagy hahotával, azok meg menekültek kiabálva: „Gizit is! Gizit is! Apa! Ő sem kivétel!” A szódásüveg sziszegett, ki-kirobbant belőle egy-egy sugár a lányok combjára, vállára, hajára. Én csak ültem az ágyban, vártam. A gyerekek kiabáltak: „Gizit is! Ott van, fölértek! Apa! Ő sem kivétel!”

Pedig az voltam. Apám engem szeretett a legjobban. A többit sose csókolgatta, komor ember volt. Ez a húsvét csodaszámba ment, ez a szódavíz, ez a sikongás, az egész. Vártam hát én is a tust. Apám ott szaladgált meglett ember létére a gyerekek közt, kergette őket, hancúrozott, aztán amikor nagyon kiabáltak már, engem is megcélozott, de nagyon óvatosan, alig érte a vállamat a víz. Sikítottam, éreztem a bizsergő vizet a testemen, futkároztak bennem az öröm halacskaí. Még, még – arra vágytam, de apám már a többit űzte, aztán hozzám futott, letette a szódásüveget az ágy mellé, nevetett, leült, belebukott a dunyhába, ott szuszogott, lihegett. Ott volt előttem, olyan valóságosan, mint soha, mint egy mesehős, mint egy óriás, láttam egész közélről a haját, a reggeli borotválkozás finom karcolását a piros bőrön, izmos nyakát, halántékán az eret. Erős ember volt, szinte fitogtatta erejét. Az üveges szekrényben piros, kék meg zöld szalagos érmek sorakoztak, amiket fiatalkorában ipari birkózómeccseken nyert. Mindig csodáltam ezeket az érmekeket, ragyogtak a napban, legtöbb arany színű volt, s hátul két bronz, fekete-fehér selyemszalaggal. Meg volt egy fényképe trikóban, kidülledt izmokkal, hegyesre kunkorított bajusszal, az érmek a mellén sorakoztak, barna fénykép volt, nem mosolygott, csak nézett előre. S emlékszem, egyszer azt csinálták két társával, hogy a törülközőt muszklijába szorította, azok meg nem tudták kihúzni az izmai közül.

Aztán fölkeltem a dunyhákból, kikapott engem, és magasra tartott, arcához szorított, éreztem üvegszakállát. Vitt magával, vitt kifelé a másik szobába, meg volt terítve, nagy fehér abroszon piros tojások, újhagyma, retek és a tálon egy nagy csülök, sötét pirosra megfőzve, szinte remegett, öten ültek már az asztalnál, áhítattal várták apámat, mint egy urat, parancsolót, s engem, kedveskémét. A lányok hálóingjüket szárították, a fiúk kuncogtak, a nap előntötte az egész családot.

Ma is várom ezt a locsolást. A szóda zizegését, a sikongást, az éles vízszugarakat, a szétrebbenő gyerekeket, ahogy meztelen lábuk csattog a padlón, várom a régi nagy ker-

tet, a felhők nagy sapkáit, amint úsznak az égen, a húsvét derűjét, apámat. Öregasszony lettem. Ülök a konyhában, nézem a könyveit, más konyha, más kő – de várok valakit haza a családból. Várok. S várni jó.

Néha azt érzem, van egy húsvét, apám húsvétja – erős, széles ember volt, mint egy mesealak –, egy húsvét, ami közös, apám húsvétja, fiam húsvétja, unokáim húsvétja: közös húsvét. Néha azt érzem, apám átnyalából és vissz, vissz egy nagy szobába, nevetés hallatszik, sistereg a szóda, sikongatnak, érzem a húsvétot, apám emlékét, s egy pillanatnyi föltámadást.

AZ APÁM

A kapuban állok. A gyerekek a rétre szaladnak, nagy piros labdát dobnak föl az égre, egészen fölszáll az égig. Megtanultam mindent. Számtanból osztás volt, és a kis környezet. A falu és lakói. Van bognár, két kovács, akik nagy kerekeket csinálnak a szekérre, két vendéglő és művelődésház. Ahol az ünnepély volt, apám hátul állt, és hallgatta, hogy mi énekelünk. Zöld szoknyában voltam, tőle kaptam. Mért állok a kapuban? Jó a szél, kicsit fújja a hajamat, nekidőlök a kerítésnek, ennyi az egész. A felhők milyen magasan szállnak, sose gondolnak arra, mi van az emberekkel. Apám azt mondta, a felhők a természet játéka. Dobja őket ide-oda a szél, azok meg szaladnak. Milyen vicceseket mond. Most biztos, a vonaton utazik az apám, apám nagy barna ember, szemöldöke sűrű. Apám talán alszik a vonaton, mert fáradt. Apám azt mondta, tanuljak jól. Hát tanulok. Igyekszem. Azt szokta mondani apám, igyekezz. Igyekszem. Még a harisnyámat is kimostam, odatettem a kert kötelére. Apám szereti, ha igyekszem. Ha kimosom a harisnyámat. Apám azt szokta mondani, egy ilyen nagy lány már kimoshatja a maga harisnyáit. Apám tudja, mit kell tenni, ül a vonaton, és tudja. Nem hiszem, hogy beszélget valakivel apám, legföljebb fontos dolgokról, a vasútról, az indiaiak helyzetéről, a fizetésről. Apámnak szép ruhája van. Barna kabát, meg egy jó nadrág. Nekem tetszik. Olyan jó tartása van az apámnak, kicsit meggörnyed, mint egy nagy úr. És ahogy cigarettát szív apám! Le a tüdőre. Kirobban a szájából a füst, mint valami mozdonyból. Kicsit kinyitja a száját, gomolyog a sűrű anyag. Aztán leejti az asztalra a kezét az apám. Haját hátrasimítja, ahogy a homlokába hull, nem akarom zavarni az apámat, újságot olvas, nagy híreket. Ezek a verebek a sár szélén, hogy ugrálnak! Apám szereti a verebeket. Szereti az állatokat apám. Azt mondja, az állatok lelke bennünk él, a veréb pedig állat. Szentelen kis állat, de olyan élő, apám szereti a szentelenkedésüket. Legalább élnek, szokta mondani apám. A gyerekek a rétre szaladtak a nagy piros labdával. Földobják az égig. Apám szereti a labdát, régebben nekem is volt labdám, az apám vette. Elgurult valahová, majd megkeresem. Hogy hancúroznak most a gyerekek, nevetgélnek, a labda után futnak. Apám azt mondta, vigyázzak a cipőre, nincs olyan sok pénz. Nem minden a pénz, szokta mondani apám, apám tudja, hogy én vigyázok a cipőmre.

Ha leszáll a vonatról az apám, biciklire ül. Apám jól biciklizik, olyan egyenletesen hajtja, azt mondja, az a fontos, hogy a lánc el ne szakadjon. Ha jobban hajtaná, talán el is szakadna. Majd ül a biciklin, két nyugodt karral fogja a kormányt, tartja, biztosan, kikerül minden követ az apám, elfordítja a kormányt az apám, ha jön valami mély út, kitér, egyensúlyoz az apám, a nyeregben biztosan ül. A verebek is elrebbennek az apám útjából. Sötétedik. Ha leszáll a vonatról, biciklire ül az apám, és egyenletesen hajtja. Bólint az apám az arra jövőknek, a faluban mindenki szereti az apámat. Ő is fejbólintással üdvözli a többieket. Az út végén majd fölbukkan apám. Talán hoz is valamit. Cukrot, egy kis mellényt, mindenfélét szokott hozni apám. Az ég beborul. Nedvesek az ujjaim, nincs is már olyan meleg, de majd bemegyünk apámmal a szobába, azt mondja: na, megvagy? – és a kályhában kicsit fölragyog a tűz. Az apám tesz még egy darab fát a tűzre. Ha jön. Az úton fog jönni. A biciklin ül, csöndesen hajtja a kereket az apám. Rándít egyet a kormányon, és ideér. Még várok. Balról jön, ahol a lámpák egyesével kigyúlnak. A fényben fog jönni az apám, ha fölül a biciklire, nincs késő. Még nincs olyan késő. A harangok hatot vagy hetet harangoznak. Apám azt mondja, nem szoktak pontosan harangozni, lusták. Ha jön, azt fogja mondani az apám: na, ezek összevissza harangoznak. Leteszi a biciklit az apám, azt mondja: na, megvagy? A ház oldalához támasztja a biciklit az apám. Az *Apám*.

Tartalomjegyzék

A GYEREK.....	3
APÁM ÁRNYÉKA.....	4
A NAGYMENŐ MEG A KISMENŐ.....	6
ÜVEGGOLYÓ.....	8
AZ ÉN BARÁTOM.....	10
NEM AKAROK FELNŐNI.....	11
RÁD NEM LEHET SZÁMÍTANI.....	13
A NAGY FEHÉR BOHÓC.....	15
IGAZI CIGARETTÁK.....	17
A FŐNÖK.....	19
OPERÁCIÓ.....	21
ÁLLATI!.....	23
AZ ÉN HALAM.....	25
A MAGÁNTANULÓ.....	27
RÖPÜLNI TUDNI KELL.....	28
A SÁNTA HÖLGY.....	30
AZ IDEGEN.....	32
GYÖNYÖRŰ MADARAK.....	34
A MAJOMFA.....	36
A VARJÚEVŐ EMBER.....	38
KUTYÁUL VAGYOK (NAPLÓ 1.).....	41
KUTYÁUL VAGYOK (NAPLÓ 2.).....	43
AZ ÉN ÓRÁM.....	45
A SZŐRKIRÁLY.....	47
HEGEDŰ AZ OSZTÁLYBAN.....	49
VADÁSZNI MENTEM.....	51
ELTÉPETT LEVELEK.....	53
A REPÜLŐ ISKOLATÁSKA.....	56
KÉNYESKEDŐK.....	58
AZ ELHAGYOTT PÁLYAUDVAR.....	61
EGY FIÚ A HÓESÉSBEN.....	64
VALLATÁS A VENDÉGLŐBEN.....	66
A TANÁR ÚR NOTESZA.....	68
TÜKRÖM, TÜKRÖM, MONDD MEG NÉKEM.....	70
A LEVÉLTÁRCA.....	72
APÁM HÚSVÉTJA.....	74
AZ APÁM.....	76